



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



# UZUPEŁNIENIE DO „PORADNIKA DLA ODBIORCÓW INKUBATORÓW AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ SENIORÓW”

Publikacja zawiera materiały motywujące do utrzymania dalszej aktywności w wieku powyżej 50 lat, praktyczne wskazówki dotyczące zarówno możliwości rozpoczęcia działalności gospodarczej, jak i możliwości przekwalifikowania lub podniesienia posiadanych umiejętności.

**Fundacja  
Ekspert – Kujawy**

ul. Dworcowa 65  
88-100 Inowrocław

**Maj 2014**

## **Opis produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego**

**Temat innowacyjny:** „Działania służące wydłużeniu wieku aktywności zawodowej”

**Nazwa projektodawcy** Fundacja Ekspert-Kujawy w Inowrocławiu

**Tytuł projektu** PI Aktywni seniorzy

**Numer umowy** POKL.06.01.01-10-017/11-00

### **Dostępność produktu finalnego dla jego przyszłych użytkowników**

Publikacja bezpłatna, skierowana do osób nieaktywnych zawodowo po 50 roku życia.

Publikacja zawiera materiały motywujące do utrzymania dalszej aktywności w wieku powyżej 50 lat, praktyczne wskazówki dotyczące zarówno możliwości rozpoczęcia działalności gospodarczej, jak i możliwości przekwalifikowania lub podniesienia posiadanych umiejętności.

Poradnik wydany w 200 egzemplarzach.

**Autorzy podręcznika** – Jolanta Woźnica, Rafał Wiankowski, Jarosław Napierała

Publikacja bezpłatna



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską  
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

## Spis treści

WSTĘP .....	4
ROZDZIAŁ 4. ZAKŁADANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ .....	6
4.1. Rejestracja działalności gospodarczej .....	6
Tryb elektroniczny .....	7
Co podlega wpisowi do CEIDG: .....	8
4.2. Formy opodatkowania podatkiem dochodowym .....	9
Karta podatkowa, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych .....	9
Podatek na zasadach ogólnych i podatek liniowy .....	18
4.3. Dowody księgowe .....	27
Faktura .....	27
Paragony .....	43
KP i KW .....	44
Lista płac .....	44
Dowody przesunięć .....	45
Dzienne zestawienie sprzedaży .....	45
Miesięczne zestawienie raportów dobowych .....	45
Nota księgowa .....	46
Inne dowody księgowe .....	46
Dowód wewnętrzny .....	46
Rozliczenie kosztów podróży służbowej i wartości diet .....	48
Opis otrzymanego materiału lub towaru handlowego .....	48
4.4. Dodatkowe ewidencje .....	49
Ewidencja środków trwałych .....	49
Ewidencja zwrotów .....	91
Ewidencja sprzedaży .....	91
Ewidencja sprzedaży i zakupu VAT .....	93
Karty przychodów pracowników .....	93
Ewidencja przebiegu pojazdu .....	94
4.5. Podatkowa księga przychodów i rozchodów .....	99
4.6. Podatek od towarów i usług .....	145
BIBLIOGRAFIA .....	157
ZAŁĄCZNIKI .....	159

## WSTĘP

Coraz częściej w życiu codziennym spotykamy się z obliczem starzenia się społeczeństwa. Można powiedzieć, że jest wszechobecne - pojawia się we wszystkich niemal gazetach, na wystawach sklepowych, przemówieniach, plakatach, ulotkach, programach telewizyjnych, a nawet teledyskach hip - hopowych. Każda gazeta ma rubrykę przeznaczoną ludziom po 50 roku życia; każdy sklep pokazuje na wystawie jakiś towar dla nich przeznaczony; żaden specjalista od reklamy nie zapomina umieścić na swoich reklamowych zdjęciach pani po 50 roku życia; także w programach politycznych, społecznych jak i w przemówieniach nie zapomina się o ludziach 50+.

W związku z powyższym nasuwa się tylko jeden wniosek - każdy zapowiada chęć służeniu ludziom po 50 roku życia, ale czy służy?

Mimo tak wyraźnemu i pozytywnemu wyeksponowaniu tego okresu życia my nadal marzymy o długim życiu i o wiecznej młodości. Boimy się przekroczyć 50. Dlaczego tak się dzieje? Dlaczego społeczeństwo traktuje wiek 50+ jako zjawisko marginalne? Dlaczego przed osobami w wieku 50+ zamyka się rynek pracy najmniejszej?

To co dla działaczy społecznych wydaje się dobrodziejstwem dla generacji 50+, w ich odczuciu wcale nie musi takie być. Społeczeństwo powinno stwarzać ludziom wieku 50+ możliwości do działania, a wtedy będą oni otwarci na świat, a ich życie stanie się lepsze.

Bez wątplenia na zadowolenie z życia ma wpływ aktywność umysłowa, społeczna i zawodowa, z którą wiąże się lepsza samoocena, a także poczucie wartości życia i jego sensu.

## **DROGI CZYTELNIKU!**

Jesteś w grupie 50+. Ty, jak i wiele osób, które ukończyły pięćdziesiąty rok życia, masz problem w odnalezieniu się na rynku pracy. Przedsiębiorstwa niechętnie przyjmują takich pracowników mimo, że dysponujecie dużym doświadczeniem. Szansą na utrzymanie się na rynku pracy może być dla Ciebie założenie własnej firmy.

**Dzięki tej książce dowiesz się**, jak z powodzeniem powrócić na rynek pracy, czym jest przedsiębiorczość, poznasz główne pojęcia z nią związane. Dzięki testom i proponowanym ćwiczeniom poznasz swoje możliwości i odkryjesz swój potencjał. Poznasz możliwości jakie dają różne instytucje i placówki, w których realizowane są programy aktywizacji zawodowej osób 50+. Odkryjesz zalety korzystania z komputera i Internetu, przekonasz się, że zmiany, określane mianem rewolucji informacyjnej i komunikacyjnej (ICT), mogą okazać się niezwykle przyjazne właśnie dla Ciebie.

### **Dlaczego poradnik trafia w Samo Sedno:**

- daje spojrzenie na przedsiębiorczość;
- pozwala ocenić i poznać siebie;
- podpowiada jak dbać o swój rozwój;
- radzi, gdzie szukać wsparcia aby powrócić na rynek pracy;
- wskazuje na plusy i minusy prowadzenia własnej działalności;
- zrozumiale objaśnia, jak krok po kroku postępować przy zakładaniu własnej działalności.

## **ROZDZIAŁ 4. ZAKŁADANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.**

### **4.1. Rejestracja działalności gospodarczej.**

Od 1 lipca 2011 r. zostały zlikwidowane lokalne ewidencje działalności gospodarczej prowadzone dotychczas w gminach, a powstała centralna ewidencja prowadzona w ramach systemu CEIDG (tzw. platforma informatyczna).

Dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej następuje z chwilą wprowadzenia danych z formularza do systemu CEIDG.

Zgodnie z nowelizacją ustawy o swobodzie działalności gospodarczej gminy oraz organy wydające zezwolenia (licencje, koncesje, wpisy do rejestrów działalności regulowanej itp.), a także sądy i kuratorzy otrzymują:

- możliwość bezpośredniej komunikacji z systemem CEIDG oraz
- niezbędny sprzęt.

Przesłany Internetem wniosek trafia do systemu CEIDG, gdzie niezwłocznie i automatycznie następuje rejestracja przedsiębiorcy. Następnie system przekaże dane urzędnikom zajmującym się rejestracją działalności gospodarczej.

Wszystkie te usługi są dostępne na elektronicznej platformie usług administracji publicznej e-PUAP, tworzonej przez MSWiA (tj. ministra właściwego do spraw informatyzacji). Gmina przyjmie wniosek „papierowy”.

W efekcie wprowadzonych zmian w relacji przedsiębiorca - urząd zostaną utworzone dwa kanały komunikacji:

- papierowy;
- elektroniczny.

Po 1 lipca 2011 r. gminy bowiem nadal, dla przedsiębiorców wybierających tę drogę rejestracji, przyjmują „papierowe” wnioski o wpis do ewidencji. Urzędnicy będą weryfikować treść wniosku pod względem formalnym i potwierdzać wnioskodawcy, za pokwitowaniem, przyjęcie wniosku. Następnie przekształcą wniosek na formę elektroniczną i prześlą go do CEIDG nie później niż następnego dnia roboczego od jego otrzymania.

Docelowo, oprócz realizacji procedur związanych z ewidencją działalności gospodarczej, platforma informatyczna będzie obsługiwać wnioski kierowane do organów wydających zezwolenia (licencje, koncesje, wpisy do rejestrów działalności regulowanej). Organy te zachowają wprawdzie swoje dotychczasowe kompetencje, jednak przy realizowaniu zadań będą mogły korzystać z systemu informatycznego.

### **Tryb elektroniczny.**

Przedsiębiorca, chcący otworzyć firmę, może samodzielnie się zarejestrować na platformie informatycznej za pomocą formularza elektronicznego opublikowanego na stronie internetowej CEIDG (rejestracja *on-line*). Może wprowadzić dane do elektronicznego formularza, opatrzyć go podpisem elektronicznym i wysłać.

Łącznie z CEIDG-1 można doręczyć deklarację VAT-R, w której dokonuje się rejestracji dla celów VAT. W tym samym piśmie podatnik, chcąc zarejestrować się jako podatnik VAT-UE, lub wybrać inną preferencję w zakresie podatku VAT (kwartalne rozliczenie, mały podatnik, szczególne zasady marży) musi dodatkowo dokonać zgłoszenia wybierając w nim odpowiednie rubryki. VAT-R doręcza się łącznie z CEIDG-1 co oznacza, że nie trzeba dodatkowo wysłać go do Urzędu Skarbowego. Niezależnie od wniosku, przedsiębiorca musi dokonać w ZUS zgłoszenia dla celów ubezpieczeń (złożyć w ZUS deklarację ZUS ZUA lub ZUS ZZA).

Weryfikacja przesłanych danych odbywa się poprzez porównanie tych danych z danymi zawartymi w systemach PESEL (Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności) czy TERYT (Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju). Po ich weryfikacji platforma informatyczna dokona rejestracji przedsiębiorcy w bazie CEIDG i przeprowadzi proces dystrybucji danych z formularza do właściwych organów. Odbędzie się to automatycznie - za pośrednictwem e-PUAP - bez udziału urzędnika.

Jednocześnie przedsiębiorca otrzyma potwierdzenie przyjęcia wniosku o wpis do ewidencji opatrzone podpisem elektronicznym.

Papierowy zintegrowany wniosek o wpis do ewidencji przysły przedsiębiorca złoży w urzędzie gminy (a nie bezpośrednio do Ministerstwa Gospodarki). Wniosek będzie mógł także przesłać do urzędu gminy listem poleconym, jednak w tym przypadku własnoręczność podpisu będzie musiał potwierdzić notariusz.

Pracownik gminy zweryfikuje poprawność wniosku i danych w nim zawartych oraz wprowadzi dane z wniosku do platformy informatycznej. Po zweryfikowaniu danych system wygeneruje potwierdzenie, które zostanie przekazane w formie papierowej wnioskodawcy. Dalsze postępowanie z wnioskiem będzie takie samo, jak w przypadku rejestracji internetowej.

W odniesieniu do wniosku papierowego rola gminy będzie się kończyła na przestaniu danych, chyba że wpis będzie wymagać sprostowania lub zostanie wdrożona procedura wykreślenia wpisu niezgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy.

Zadaniem pozostałych organów zaangażowanych w proces rejestracji firmy (urząd skarbowy, ZUS, GUS) będzie niezwłoczne przekazanie do systemu CEIDG elektronicznej informacji o zrealizowaniu określonej procedury (np. informacji o nadanym numerze NIP).

#### **Co podlega wpisowi do CEIDG:**

- nazwa firmy;
- numer PESEL przedsiębiorcy, o ile taki posiada (przedsiębiorcy pochodzący z krajów Unii Europejskiej mogą się rejestrować w Polsce na tych samych zasadach co nasi obywatele);
- numer identyfikacyjny REGON przedsiębiorcy, o ile taki posiada;
- numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile taki posiada;
- informacja o obywatelstwie polskim przedsiębiorcy, o ile takie posiada, i innych obywatelstwach przedsiębiorcy;
- oznaczenie miejsca zamieszkania i adresu, adres do doręczeń przedsiębiorcy oraz adres, pod którym jest wykonywana działalność gospodarcza, a jeżeli przedsiębiorca wykonuje działalność poza miejscem zamieszkania - adres głównego miejsca wykonywania działalności i oddziału, jeżeli został utworzony; dane te będą zgodne z oznaczeniami kodowymi przyjętymi w krajowym rejestrze urzędowym podziału terytorialnego kraju;
- adres poczty elektronicznej przedsiębiorcy oraz jego strony internetowej, o ile takie posiada;
- data rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej;



- określenie przedmiotów wykonywanej działalności gospodarczej, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD);
- informacja o istnieniu lub ustaniu małżeńskiej wspólności majątkowej;
- informacja o umowie spółki cywilnej, jeżeli taka została zawarta;
- dane pełnomocnika upoważnionego do prowadzenia spraw przedsiębiorcy, o ile przedsiębiorca udzielił ogólnego pełnomocnictwa;
- informacja o zawieszeniu i wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej - informacja o ograniczeniu lub utracie zdolności do czynności prawnych oraz o ustanowieniu kuratora;
- informacja o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu, o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika, zmianie postanowienia o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika i zakończeniu tego postępowania - informacja o wszczęciu postępowania naprawczego;
- informacja o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej.

#### **4.2. Formy opodatkowania podatkiem dochodowym.**

##### **Karta podatkowa, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.<sup>1</sup>**

Karta podatkowa to najprostszy sposób płacenia podatków, który nie wymaga prowadzenia skomplikowanej księgowości, a rachunki wystawia się tylko na żądanie klienta. Kwota tego podatku podawana jest w rozporządzeniu naczelnika urzędu skarbowego i w danym roku składkowym ma określoną z góry wysokość. To niewątpliwie kolejna korzyść z wyboru karty- z wyprzedzeniem podana nam zostaje informacja o wielkości podatku. Nie wiemy jednak, jakie będą nasze dochody – czy nie niższe niż podatek, który, niezależnie od uzyskanych przychodów, musimy zapłacić.

---

<sup>1</sup> Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.).

## **Dla kogo karta podatkowa?**

Karta podatkowa to alternatywna postać podatku dochodowego od osób fizycznych (zryczałowanego, czyli o stałej wielkości). Uprawnione do korzystania z niej są spółki cywilne osób fizycznych oraz osoby fizyczne prowadzące indywidualną działalność gospodarczą.

Możliwość rozliczania się w formie karty podatkowej nie dotyczy wszystkich podatników prowadzących działalność gospodarczą. Na mocy ustawy z dnia 20.11.1998 r. o zryczałowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, mogą z niej korzystać ci podatnicy, którzy prowadzą działalność:

- usługową lub wytwórczo-usługową, określoną w części I tabeli stanowiącej załącznik nr 3 do ustawy, w zakresie wymienionym w załączniku nr 4 do ustawy - przy zatrudnieniu nie przekraczającym stanu określonego w tabeli;
- usługową w zakresie handlu detalicznego żywnością, napojami, wyrobami tytoniowymi oraz kwiatami, z wyjątkiem napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% - w warunkach określonych w części II tabeli;
- usługową w zakresie handlu detalicznego artykułami nieżywnościowymi - w warunkach określonych w części III tabeli, z wyjątkiem handlu paliwami silnikowymi, środkami transportu samochodowego, częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych, ciągnikami rolniczymi i motocyklami oraz z wyjątkiem handlu artykułami nieżywnościowymi objętego koncesjonowaniem;
- gastronomiczną - jeżeli nie jest prowadzona sprzedaż napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% - w warunkach określonych w części IV tabeli;
- w zakresie usług transportowych wykonywanych przy użyciu jednego pojazdu - w warunkach określonych w części V tabeli;
- w zakresie usług rozrywkowych - w warunkach określonych w części VI tabeli, 7) w zakresie sprzedaży posiłków domowych w mieszkaniach, jeżeli nie jest prowadzona sprzedaż napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5% - w warunkach określonych w części VII tabeli;
- w wolnych zawodach, polegającą na świadczeniu usług w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego - w warunkach określonych w części VIII tabeli;

- w wolnych zawodach, polegającą na świadczeniu usług weterynaryjnych, w tym również sprzedaż preparatów weterynaryjnych wymienionych w pozycjach: 24.42.13-70, 24.42.21-65, 24.42.21-69, 24.42.23-40 ex oraz 24.41.51-90.30 Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, w związku ze świadczonymi usługami - w warunkach określonych w części IX tabeli;
- w zakresie opieki domowej nad dziećmi i osobami chorymi - w warunkach określonych w części X tabeli;
- w zakresie usług edukacyjnych, polegającą na udzielaniu lekcji na godziny - w warunkach określonych w części XI tabeli.

Z tabelami, w których zamieszczono opis warunków składających się na wysokość podatku oraz wykaz specjalności objętych kartą podatkową na 2014 rok można zapoznać się w MONITORZE POLSKIM z dnia 28 listopada 2013 roku poz. 956.

Jak widać, lista rodzajów działalności podlegających tej formie opodatkowania jest obszerna. W wykazie specjalności ujętych jako działalność usługowa lub usługowo-wytwórcza znajdziemy m.in.: usługi ślusarskie, rusznikarskie, kowalskie, zegarmistrzowskie, w zakresie elektromechaniki (z wyjątkiem dźwigowej, chłodniczej i pojazdowej), szewskie, rusznikarskie, itd. Tabela usług zawiera 95 pozycji.

Na kwotę płaconego podatku ma wpływ nie tylko **rodzaj działalności**, ale również **wielkość miejscowości**, w której jest ona prowadzona oraz **liczba pracowników**. Na przykład za prowadzenie fryzjerstwa damskiego zapłacimy w miejscowości poniżej 5 tysięcy mieszkańców 120 złotych podatku- pod warunkiem, że nie zatrudnimy pracowników. Gdy będzie u nas pracowała jedna osoba- wysokość podatku ulegnie podwyższeniu do 325 zł. Natomiast za taką samą działalność w miejscowości od 5 do 50 tysięcy mieszkańców musimy odprowadzić do urzędu skarbowego 161 złotych (zatrudnienie jednego pracownika: 405 zł). W jaki sposób rodzaj prowadzonej działalności wpływa na kwotę podatku, można zbadać na przykładzie różnicy pomiędzy należnościami podatkowymi za usługi fryzjerstwa damskiego i męskiego. W przypadku działalności prowadzonej w miejscowości powyżej 5 tysięcy mieszkańców, podatek od usług świadczonych dla mężczyzn jest o około 20 % niższy. Popularność usług i cena za ich wykonane decydują więc o kwocie zobowiązań wobec urzędu skarbowego.

### **Plusy i minusy korzystania z karty podatkowej.**

Rozliczanie w formie karty podatkowej jest korzystne w przypadku, gdy prowadzona przez nas działalność gospodarcza przynosi niewielkie dochody, a koszty ich uzyskania są również niskie. Dodatkową zaletę stanowi brak obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych, składania zeznań podatkowych, deklaracji o wysokości uzyskanego dochodu oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy, chociaż na żądanie klienta należy wystawić fakturę.

Podatnicy, którzy wybrali kartę podatkową, nie muszą prowadzić ewidencji środków trwałych, posiadać rachunku bankowego- mogą rozliczać się w formie gotówkowej.

Mimo wskazanych zalet wybór tej zasady rozliczeń z fiskusem narzuca wiele ograniczeń, gdyż nie można:

- prowadzić innej pozarolniczej działalności gospodarczej (zakaz ten nie dotyczy pracy na etacie i prowadzenia gospodarstwa rolnego) poza zgłoszoną przez podatnika do rozliczenia w formie karty;
- korzystać z usług innych zakładów i przedsiębiorstw (poza usługami specjalistycznymi);
- stosować ulg i odliczeń, w tym także wspólnego opodatkowania małżonków czy preferencyjnych zasad dla samotnych rodziców;
- pomniejszać kwoty karty o odpowiednią stawkę procentową ustaloną dla ubezpieczeń społecznych, z wyłączeniem składki zdrowotnej (rekompensuje się tylko 7,75% podstawy jej wymiaru);

Jeżeli nasz małżonek prowadzi działalność gospodarczą o podobnym zakresie, korzystamy z usług osób, których nie zatrudniamy, liczba naszych pracowników jest większa od określonej w ustawie- nie możemy rozliczać się w formie karty podatkowej.

### **O tym należy pamiętać.**

Gdy zdecydowaliśmy się na płacenie podatków według zasad karty podatkowej, powinniśmy pamiętać o kilku ważnych terminach. Na złożenie wniosku o opodatkowanie w omawianej formie mamy czas do 20. stycznia (jeżeli zmieniamy sposób rozliczeń

z fiskusem), w przypadku rozpoczynania działalności gospodarczej – przed jej podjęciem (PIT-16).

Karta podatkowa przechodzi na następne lata. Oznacza to, że jeśli w terminie do 20. stycznia nie zgłosimy rezygnacji z opodatkowania na tych zasadach, ulegnie ona niejako automatycznemu przedłużeniu. Jeśli w ten sposób rozlicza się spółka cywilna, do zgłoszenia omawianej zmiany wystarczy wniosek jednego ze współników. Zrzeczenie się opodatkowania kartą możliwe jest dopiero w roku następnym; nie dotyczy ono sytuacji zawieszenia działalności- uchroni nas to przed płaceniem podatku, ale nie uwolni od składek na ubezpieczenie społeczne (ZUS).

W związku z działalnością rozliczaną w formie ryczałtu nie prowadzimy prawie wcale księgowości, ale czasem możemy wystawić fakturę VAT. Jej kopię powinniśmy przechowywać przez 5 lat.

Kwotę podatku, pomniejszoną o kwotę składki na ubezpieczenie zdrowotne, wpłacamy na konto właściwego urzędu skarbowego do 7. dnia danego miesiąca – za miesiąc poprzedni, zaś za grudzień- do 28. grudnia roku podatkowego.

Do 31. stycznia następnego roku należy złożyć w urzędzie skarbowym deklarację (PIT-16 A), w której wykazuje się składki zdrowotne zapłacone w poszczególnych miesiącach i odliczone od karty podatkowej.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jest kolejną, obok karty podatkowej, formą rozliczania się z fiskusem- dostępną dla osób, które prowadzą działalność gospodarczą. Od karty podatkowej ryczałt różni się tym, że płaci się go od faktycznego dochodu (jak w przypadku rozliczania się na zasadach ogólnych), ale według obniżonych stawek procentowych, co w wielu wypadkach może okazać się korzystne. Oczywiście możliwość wyboru podatku ryczałtowego jest ograniczona i wiąże się z koniecznością rezygnacji z wielu ulg i odliczeń, dlatego adresowana jest do tych małych przedsiębiorców, którzy ponoszą niewielkie koszty prowadzenia działalności.

### **Kto może płacić ryczałtem?**

Poleca się wybór tej formy opodatkowania osobom prowadzącym działalność gospodarczą w niewielkim zakresie (podobnie rzecz się ma w przypadku karty podatkowej). Obowiązkowy dla tych, którzy uzyskują przychody z tytułu udziału

w zyskach osób prawnych, z odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku podatnika lub w innych formach oszczędzania, przechowywania lub inwestowania, od dochodu z tytułu udziału w funduszach kapitałowych, wygranych w konkursach i grach, dochodów z nie ujawnionych źródeł przychodów lub nie znajdujących pokrycia w ujawnionych źródłach (stawka podatku wynosi w tym przypadku 75%).

Może być opłacany przez osoby fizyczne osiągające przychody z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub umów o podobnym charakterze oraz opłacany przez osoby duchowne.

Stawki ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych wynoszą:

**1)** 20% dla przychodów osiąganych w zakresie wolnych zawodów,

**2)** 17% m. in. dla przychodów ze świadczenia usług:

- reprodukcji komputerowych nośników informacji;
- pośrednictwa w sprzedaży pojazdów mechanicznych, pośrednictwa w sprzedaży części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych, pośrednictwa w sprzedaży motocykli oraz części i akcesoriów do nich;
- pośrednictwa w handlu hurtowym;
- hoteli, świadczonych przez obiekty noclegowe turystyki oraz inne miejsca krótkotrwałego zakwaterowania;
- parkingowych, obsługi centrali wzywania radio-taxi, pilotowania, organizatorów i pośredników turystycznych;
- w zakresie zarządzania nieruchomościami, świadczonych na zlecenie;
- wynajmu samochodów osobowych, wynajmu pozostałych środków transportu;
- doradztwa w zakresie sprzętu komputerowego, w zakresie oprogramowania, przetwarzania danych.

**3)** 8,5% m.in. dla:

- przychodów z działalności usługowej, w tym z działalności gastronomicznej w zakresie przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości powyżej 1,5% alkoholu;
- przychodów z działalności polegającej na wytwarzaniu przedmiotów (wyrobów) z materiału powierzzonego przez zamawiającego;

- prowizji uzyskanej przez komisanta ze sprzedaży na podstawie umowy komisu;
- prowizji uzyskanej przez kolportera prasy na podstawie umowy o kolportaż prasy;
- przychodów ze świadczenia usług związanych z prowadzeniem przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, w tym specjalnych – dotyczy wyłącznie przygotowania dzieci do nauki w szkole;
- przychodów ze świadczenia usług związanych z ogrodami botanicznymi i zoologicznymi oraz obszarami z obiektami chronionej przyrody;
- przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze.

**4) 5,5% m.in. dla:**

- przychodów z działalności wytwórczej, robót budowlanych lub w zakresie przewozów ładunków taborem samochodowym o ładowności powyżej 2 ton;
- uzyskanej prowizji z działalności handlowej w zakresie sprzedaży jednorazowych biletów komunikacji miejskiej, znaczków do biletów miesięcznych, znaków opłaty skarbowej, znaczków pocztowych, żetonów i kart magnetycznych do automatów.

**5) 3,0% m.in. dla przychodów:**

- z działalności gastronomicznej, z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości powyżej 1,5% alkoholu;
- z działalności usługowej w zakresie handlu.

Ponadto 10% zryczałtowanym podatkiem objęte są także – począwszy od 1 stycznia 2003r. - przychody zaliczane do przychodów z działalności gospodarczej uzyskane z odpłatnego zbycia praw majątkowych lub nieruchomości wykorzystywanych w działalności gospodarczej.

Opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych podlegają przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym również, gdy działalność ta jest prowadzona w formie spółki cywilnej osób fizycznych oraz w formie spółki jawnej osób fizycznych.

**W 2014 r.** ryczałt od przychodów ewidencjonowanych:

1) będą mogli płacić podatnicy, którzy w 2013 r. uzyskają przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej prowadzonej wyłącznie:

- samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej 150.000 euro (tj. **633.450 zł**);

- w formie spółki cywilnej osób fizycznych lub spółki jawnej osób fizycznych, jeżeli suma przychodów wszystkich wspólników nie przekroczy kwoty 150.000 euro (tj. **633.450 zł**);

2) będą mogli płacić podatnicy, którzy rozpoczną w 2014 r. prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i wybiorą tę formę opodatkowania;

**Podstawa prawna:** Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. nr 144, poz. 930; ost. zm. w Dz. U. z 2012 r. poz. 1540).

Dodatkowym ograniczeniem korzystania z rozliczeń ryczałtowych jest sprzedaż towarów lub wykonywanie usług na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy- nie można wówczas stosować tej formy opodatkowania.

Niewątpliwie plusem ryczałtowych rozliczeń jest nieskomplikowana księgowość: co prawda należy prowadzić ewidencję przychodów, ale wpisów można dokonać do 20. dnia kolejnego miesiąca- za miesiąc poprzedni. Wystarczy więc gromadzić faktury i w porządku chronologicznym wpisać je do dokumentacji. Obowiązkowe jest także prowadzenie ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Niestety, podatek zapłacimy zawsze od osiągniętych dochodów, bez możliwości odliczeń kosztów ich uzyskania, gdyż ideą tego podatku jest minimalizowanie wkładu finansowego w działalność firmy. Dlatego jest korzystny w tych sytuacjach, gdy koszty wykonania usługi czy sprzedaży są niewielkie, czyli wkład niematerialny stanowi najistotniejszy składnik ceny gotowego wyrobu lub usługi. Jednak istnieje możliwość pomniejszenia przychodu obejmują one : stratę za lata ubiegłe, składki ZUS, darowizny na określone cele, ulgę internetową, ulgę dla krwiodawców, ulgi rehabilitacyjne, w tym ulgę na leki. Odliczeń tych dokonuje się na takich samych zasadach, jakie obowiązują podatników na zasadach ogólnych.

Kolejne ograniczenia, jakie powoduje rozliczanie się w formie ryczałtu, stanowią niemożność rozliczania się z małżonkiem i to, że nie można zrzec się ryczałtu w czasie trwania roku podatkowego, kiedy okazuje się na przykład, iż jest on zbyt wysoki w stosunku do stosowanych przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą marż.

Poza tym należy dokładnie zorientować się na jaką sprzedaż czy usługi możemy stosować ryczałt, gdyż wystarczy raz wykonać czynność, która nie może być opodatkowana



w formie ryczałtu, by stracić prawo do opodatkowania w tej formie i możliwość płacenia podatku według (na przykład) 5,5 % stawki.

Osoby fizyczne prowadzące indywidualną działalność gospodarczą, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne i spółki partnerskie, których współnikami są wyłącznie osoby wykonujące wolny zawód mogą niewątpliwie dużo skorzystać dzięki omawianemu sposobowi rozliczania się z fiskusem. Musi jednak zaistnieć jeden warunek: niskie koszty wykonania określonej usługi.

W zakresie rozliczeń z Urzędem Skarbowym oraz obowiązków sprawozdawczych podatnicy rozliczający się w formie ryczałtu są zobowiązani do comiesięcznego obliczania kwoty podatku (według właściwej stawki) i jej wpłaty w terminie do dnia 20. następnego miesiąca. Natomiast zeznanie podatkowe o wysokości uzyskanego przychodu, wysokości dokonanych odliczeń i należnego ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych - w terminie do dnia 31 stycznia następnego roku (PIT 28).

Jeżeli chcemy rozliczać się ryczałtowo musimy złożyć w urzędzie skarbowym pisemne oświadczenie o wyborze tego sposobu opodatkowania najpóźniej w dniu poprzedzającym rozpoczęcie działalności lub do 20. stycznia w przypadku przejścia z innej formy płacenia podatku. W przypadku prowadzenia działalności opodatkowanej kartą podatkową, prowadzenia apteki, lombardu, kantoru, wykonywania usług, gdzie indziej niesklasyfikowanych (biura matrymonialne, astrologowie, wróżbici), wykonywania wolnego zawodu (na przykład tłumacza, architekta, geodety, prawnika, doradcy budowlanego), wytwarzania wyrobów akcyzowych- nie można zostać ryczałtowcem.

Za miesiąc .....														strona nr ....		
1 Numer wpisu	2 Data wpisu	3 Data uzyskania przychodu	4 Numer dokumentu	Kwota przychodu według stawki opodatkowania										10 Ogółem przychody (suma wszystkich stawek)	11 Uwagi	
				5 20%		6 17%		7 8,5%		8 5,5%		9 3,0%				
				zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr			
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
Podsumowanie strony																
Przeniesienie z poprzedniej strony																
Suma przychodów od początku miesiąca																

## **Podatek na zasadach ogólnych i podatek liniowy.<sup>2</sup>**

Podatek dochodowy to podatek osobisty, co oznacza, że podatnikiem jest każda osoba osiągająca dochód. Osoby fizyczne zamieszkujące terytorium Polski objęte są tzw. nieograniczonym obowiązkiem podatkowym, czyli bez względu na to, czy źródła ich przychodów położone są w kraju, czy za granicą, muszą płacić podatek według zasad obowiązujących w kraju zamieszkania, a więc w Polsce (wyjątkiem są regulacje zapisane w umowach międzynarodowych).

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą mogą dokonać wyboru formy opodatkowania - w zależności od zakresu i kosztów prowadzonej działalności oraz od kwot podatku zapisanych w ryczałcie i karcie podatkowej.

### **Zasady opodatkowania.**

Podatek płacony według zasad ogólnych jest podstawową formą opodatkowania, nie ma więc ograniczeń związanych z jego wyborem. Jeśli nie deklarujemy innej formy opodatkowania, będziemy rozliczać się na zasadach ogólnych, właściwych wszystkim podatnikom. Płaci się go od faktycznie uzyskanego dochodu, który oblicza się, odejmując od przychodów z działalności koszty ich uzyskania, czyli wszelkie wydatki, poza wykluczonymi przez ustawę podatkową. U osób fizycznych "kosztami uzyskania przychodów z poszczególnego źródła są wszelkie koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów, z wyjątkiem kosztów wymienionych w art. 23". W przypadku osób prawnych "kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów, z wyjątkiem kosztów wymienionych w art. 16 ust. 1". Mogą być one potrącane tylko w tym roku podatkowym, w którym zostały faktycznie poniesione. Należy je wykazywać w podatkowej księdze przychodów i rozchodów. W przypadku gdy wynoszą ponad 1.200 tysięcy euro, musimy prowadzić księgę rachunkową.

Do kosztów możemy zaliczyć wydatki na zakup towarów, eksploatację samochodów wykorzystywanych w działalności, wynagrodzenie pracowników, niektóre podatki (od nieruchomości, środków transportowych, akcyzę), rachunki za telefon,

---

<sup>2</sup>Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych

za prąd, wydatki na reklamę, na zakup wyposażenia, amortyzację środków trwałych. Gdy przychody są większe niż koszty otrzymujemy dochód do opodatkowania. Jeżeli zaś koszty przewyższają przychody - powstaje strata. Podatku w takiej sytuacji się nie płaci, a stratę można odliczyć w ciągu następnych pięciu lat od uzyskania w tych latach dochodu z działalności gospodarczej (z tym, że odliczanie w żadnym roku nie może być wyższe niż 50 procent straty).

Obowiązujące stawki podatku dla tej formy rozliczeń z fiskusem wynoszą 18 lub 32 procent, w zależności od wysokości wypracowanego dochodu. Podatnik ma obowiązek obliczania zaliczki na podatek i wpłacania jej do urzędu skarbowego (w danym miesiącu – za miesiąc poprzedni). Ważne jest to, że zaliczka musi być przekazywana od momentu, kiedy dochód z działalności pomniejszony o niektóre odliczenia, czyli na przykład składki ZUS, przekroczył kwotę powodującą obowiązek zapłacenia podatku. Niestety, przychód powstaje wówczas gdy wystawiamy fakturę – niezależnie od tego, czy kontrahent nam zapłacił. Jednocześnie podatnik musi dokumentować dokładnie całą swoją działalność poprzez wystawianie faktur czy rachunków będących dowodem sprzedaży towarów i usług.

### **Podatek liniowy.**

Od 2004 roku osoby wybierające zasady ogólne, prowadzące działalność gospodarczą i rozliczające się według księgi przychodów i rozchodów, mogą skorzystać z podatku liniowego: wynosi on 19 procent, niezależnie od osiągniętego dochodu. Z opcji tej wyłączeni zostali przedsiębiorcy, którzy mieliby świadczyć usługi na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy, z którym w ubiegłym lub obecnym roku podatkowym związane były umową o pracę. Wybierając tę formę opodatkowania nie można także rozliczać się wspólnie z małżonkiem oraz korzystać z ulg.

**Komu 19 procent się opłaca?** Przede wszystkim osobom osiągającym wysokie dochody, nierozliczającym się z małżonkiem (jego zarobki są bowiem równie wysokie), niekorzystającym z ulg i odliczeń. Księgowość w tym wypadku się nie zmienia: należy prowadzić księgę przychodów i rozchodów lub księgi rachunkowe. Nie ma kwoty wolnej od podatku, ale przychody z działalności definiowane są jak w przypadku podatku płaconego według skali dwustopniowej – pomniejszane więc zostają o koszty ich

uzyskania, co nie eliminuje możliwości odliczeń z tytułu inwestycji, zakupów czy opłat bieżących.

### **Zaliczka stała.**

Przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność gospodarczą przynoszącą zyski - od przynajmniej dwóch lat mają możliwość wyboru uproszczonej formy wpłacania zaliczek na podatek dochodowy, pod warunkiem złożenia do 20 lutego danego roku podatkowego informacji we właściwym urzędzie skarbowym. Miesięczny podatek będzie wynosił takim wypadku 1/12 podatku dochodowego należnego według skali podatkowej albo stopy 19% podatku liniowego od dochodu za rok poprzedni. Dzięki takiemu sposobowi rozliczeń nie musimy się martwić o organizowanie miesięczne kosztów uzyskania przychodu, zakupy ujmujemy w sprawozdaniu rocznym. Ostateczne rozliczenie z fiskusem nastąpi po zakończeniu roku podatkowego: zwrot, jeżeli zyski firmy spadły lub dopłatę – w przypadku ich wzrostu. Od stycznia 2013 roku jest to jedyny legalny sposób na uniknięcie poważnych konsekwencji podatkowych związanych z nowym przepisem w ustawach o podatkach dochodowych. **Jeśli nie zapłacimy za towar lub usługę w ciągu 30 dni, mamy obowiązek wyksięgowania tego wydatku z kosztów, a w konsekwencji zapłacenia znacznie zawyżonego podatku.**

**Jeśli zalegają Państwo za zapłatą dłużej niż 30 dni lub przewidują Państwo taką ewentualność w 2014 roku, proponuję wybór metody uproszczonej w podatku dochodowy.**

### **O tym należy pamiętać.**

Jeżeli nie zdecydujemy się na rozliczanie się z urzędem skarbowym, płacąc zaliczkę stałą (lub nie mamy takiej możliwości, bo za krótko prowadzimy działalność gospodarczą), mamy obowiązek uiszczania podatku w terminie do dnia 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni. Po zakończeniu roku podatkowego - w terminie do dnia 30 kwietnia roku następnego mamy obowiązek złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym (PIT-36L) i wpłacenia różnicy pomiędzy podatkiem należnym od dochodu wynikającego z zeznania, a sumą należnych za dany rok zaliczek. Jeżeli nie uzyska się dochodu, w zeznaniu PIT-36L wykazuje się wysokość poniesionej straty.

## **Podatek liniowy.**

### **Jest zysk, zapłacimy podatek.**

Podobnie jak w przypadku skali podatkowej, wybierając **podatek liniowy** jako formę rozliczeń, kwota podatku należna fiskusowi liczona będzie od dochodu jaki nasz biznes wygeneruje. Inaczej mówiąc podatek zapłacimy dopiero wtedy, gdy nasza działalność będzie zyskowna, a więc przychody przewyższą koszty.

### **Oświadczenie niezbędne.**

Wybierając stawkę liniową jesteśmy zobligowani do złożenia przed dniem rozpoczęcia działalności oświadczenia o wyborze tej formy.

**UWAGA!** Jeżeli podatnik lub jeden z wspólników w roku podatkowym poprzedzającym rok podatkowy z tytułu stosunku pracy wykonywał na rzecz pracodawcy czynności, którymi podatnik lub wspólnik obecnie się zajmują wówczas nie mogą oni wybrać stawki liniowej jako formy opodatkowania.

### **Nie tylko zalety.**

Stawka liniowa to zalety, ale ta forma opodatkowania ma także swoje wady. Kiedy z niej korzystamy jednocześnie tracimy przywileje, które przysługują osobom rozliczającym się według skali podatkowej.

Decydując się na podatek liniowy nie będziemy mogli skorzystać z:

- możliwości wspólnego rozliczania się z małżonkiem;
- preferencji dla samotnych rodziców;
- zwolnienia w związku z inwestycjami w specjalnej strefie ekonomicznej;
- wszelkich ulg podatkowych.

Istotną informacją dla osób, które wybiorą tę formę opodatkowania jest fakt, że do dochodów rozliczanych według stawki liniowej nie wlicza się innych dochodów opodatkowanych wedle skali podatkowej (jak np. z pracy, z udziału w radzie nadzorczej), ani dochodów kapitałowych. Gdy korzystamy ze stawki liniowej przysługuje nam natomiast prawo do pomniejszania dochodu o składki na ubezpieczenie społeczne własne i współpracowników, a ponadto prawo do tzw. kredytu podatkowego dla otwierających działalność gospodarczą.

## **Jak płacimy podatki?**

Opłacanie podatku według stawki liniowej jest analogiczne jak w przypadku skali podatkowej. Jeśli jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wybraliśmy którąś z tych form jesteśmy zobowiązani do wpłacania w ciągu roku podatkowego zaliczki na podatek dochodowy. W 2007 r. zniesiono obowiązek składania comiesięcznych deklaracji do urzędów skarbowych, jednakże jako podatnicy jesteśmy zobligowani do comiesięcznych wpłat zaliczek na podatek. Wybierając rozliczanie się według skali podatkowej, wysokość zaliczek za miesiące do listopada roku podatkowego ustala się w następujący sposób:

- do wpłaty zaliczki jesteśmy zobowiązani od miesiąca, w którym obliczony na podstawie księgi przychodów i rozchodów dochód przekroczył koszty uzyskania przychodu;
- zaliczkę do zapłaty w tym miesiącu stanowi podatek obliczony od wypracowanego dochodu;
- wpłaty w kolejnych miesiącach ustalamy jako różnicę między podatkiem należnym od dochodu wypracowanego od początku roku, a sumą zaliczek wpłaconych w miesiącach poprzedzających;
- obliczoną zaliczkę pomniejszamy o wielkość składki na ubezpieczenie zdrowotne, opłaconej w danym miesiącu.

Zgodnie przepisami zaliczki miesięczne za okres od stycznia do grudnia jesteśmy zobligowani uiszczać w terminie do 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni. Oznacza to, że np. zaliczkę za lipiec wpłacamy do 20 sierpnia. Jeżeli płacimy podatek według liniowej stawki 19 proc. zaliczki wpłacamy od miesiąca, w którym wypracowaliśmy dochód niezależnie od jego wysokości.

## **Podatek liniowy w pigułce.**

- podatek liniowy 19 proc. jest obok skali podatkowej formą rozliczania się z fiskusem na zasadach ogólnych;
- podatek płacimy od dochodu czyli nadwyżki przychodów nad kosztami;
- wybierając podatek liniowy, przed dniem rozpoczęcia działalności musimy złożyć oświadczenie o wyborze tej formy;

- wybór podatku liniowego jest korzystny gdy dochody firmy znacznie przekraczają pierwszy przedział skali podatkowej;
- analogicznie jak przy skali podatkowej wybierając stawkę liniową jesteśmy zobligowani do prowadzenia księgi przychodów i rozchodów;
- nie możemy korzystać z prawa do wspólnego opodatkowania z małżonkiem a także z innych ulg i zwolnień;
- wpłacamy comiesięczną zaliczkę na podatek w terminie do dnia 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni.

### Zasady ogólne - skala podatkowa.

#### Jest zysk, jest podatek.

Podobnie jak w przypadku podatku liniowego, wybierając skalę podatkową jako formę rozliczeń, podatek jaki zapłacimy fiskusowi liczony będzie od dochodu jaki Nasz biznes wygeneruje. Inaczej mówiąc podatek zapłacimy dopiero wtedy gdy nasza działalność będzie zyskowna, a więc przychody przewyższą koszty. Decydując się na opodatkowanie według skali nie musimy składać oświadczenia o wyborze tej formy.

**UWAGA!** Istota rozliczania się na podstawie skali podatkowej polega na tym, że kwota podatku jaki zapłacimy zależy od dochodu czyli różnicy pomiędzy przychodami, a kosztami ich uzyskania.

#### Jakie stawki dla skali podatkowej?

Jedną z różnic między skalą podatkową a podatkiem liniowym, są stawki podatkowe. W przypadku podatku liniowego jest to 19 proc. a jeśli mówimy o skali to stawki te wynoszą 18 i 32%. Decydując się na opodatkowanie według skali podatkowej, podatek jaki zapłacimy zależy od tego do, którego progu „wpadły” nasze dochody. Od 2009 roku obowiązują nowe progi:

Podstawa obliczenia podatku (zł)		Podatek wynosi
ponad	do	
	85 528	18% minus kwota zmniejszająca podatek 556 zł 02 gr
85 528		14 839 zł 02 gr + 32 % nadwyżki ponad 85 528 zł

  

Kwota zmniejszająca podatek	Miesięczna	46 zł 33 gr
	Roczna	556 zł 02 gr
Roczny dochód nie powodujący obowiązku zapłaty podatku		3 091 zł

## **Kiedy skala podatkowa jest korzystna?**

W odróżnieniu od podatku liniowego wybierając skalę podatkową możemy korzystać z różnego rodzaju przywilejów. Rozliczając się według tej formy zyskujemy: możliwość wspólnego rozliczania się z małżonkiem, preferencje dla samotnych rodziców, możliwość zwolnienia z podatku w związku z inwestycjami w specjalnej strefie ekonomicznej oraz ulgi podatkowe. Wszystkie te przywileje są bardzo ważne, ale tracą na znaczeniu gdy nasz biznes generuje coraz większe dochody. Rosnące zyski powodują, że „wpadamy” w nowy próg podatkowy, a w konsekwencji płacimy wyższe podatki, których nie rekompensują nawet wspomniane przywileje. Wniosek jest prosty. Skala podatkowa jest opłacalna gdy nasze dochody nie przekraczają znacząco pierwszego przedziału. Jeżeli natomiast zyski jakie nasza firma wypracowała znacząco przekraczają pierwszy próg wówczas korzystny jest wybór podatku liniowego jako formy opodatkowania.

## **Jak płacimy podatki?**

Opłacanie podatku według skali podatkowej oraz według stawki liniowej jest bardzo podobne. Jeśli jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wybraliśmy rozliczanie się na zasadach ogólnych (skala podatkowa lub stawka liniowa) jesteśmy zobowiązani do wpłacania w ciągu roku podatkowego zaliczki na podatek dochodowy. W 2007r. zniesiono obowiązek składania comiesięcznych deklaracji do urzędów skarbowych, jednakże jako podatnicy jesteśmy zobligowani do comiesięcznych wpłat zaliczek na podatek. Wybierając rozliczanie się według skali podatkowej, wysokość zaliczek za miesiące do listopada roku podatkowego ustala się w następujący sposób:

- do wpłaty zaliczki jesteśmy zobowiązani od miesiąca, w którym obliczony na podstawie księgi przychodów i rozchodów dochód przekroczył kwotę wolną od podatku (obecnie 3091 zł);
- zaliczkę do zapłaty w tym miesiącu stanowi podatek obliczony od wypracowanego dochodu;
- wpłaty w kolejnych miesiącach ustalamy jako różnicę między podatkiem należnym od dochodu wypracowanego od początku roku, a sumą zaliczek wpłaconych w miesiącach poprzedzających;



- obliczoną zaliczkę pomniejszamy o wielkość składki na ubezpieczenie zdrowotne, opłaconej w danym miesiącu.

Zgodnie przepisami zaliczki miesięczne za okres od stycznia do listopada jesteśmy zobligowani uiszczać w terminie do 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni. Oznacza to, że np. zaliczkę za lipiec wpłacamy do 20 sierpnia. Dodatkowo gdy rozliczamy się według skali podatkowej, jesteśmy obowiązani do składania w urzędzie skarbowym deklaracji o dochodach osiągniętych od początku roku.

#### **Skala podatkowa w pigułce:**

- skala podatkowa obok podatku liniowego jest najpopularniejszą formą rozliczania się z fiskusem;
- podatek płacimy od dochodu czyli nadwyżki przychodów nad kosztami;
- wybierając podatek liniowy, przed dniem rozpoczęcia działalności musimy złożyć oświadczenie o wyborze tej formy;
- skala podatkowa jest opłacalna gdy nasze dochody nie przekraczają znacząco pierwszego przedziału skali;
- analogicznie jak przy podatku liniowym wybierając skalę podatkową jesteśmy zobligowani do prowadzenia księgi przychodów i rozchodów;
- rozliczając się według tej formy zyskujemy: możliwość wspólnego rozliczania się z małżonkiem, preferencje dla samotnych rodziców, możliwość zwolnienia z podatku w związku z inwestycjami w specjalnej strefie ekonomicznej oraz ulgi podatkowe;
- wpłacamy comiesięczną zaliczkę na podatek w terminie do dnia 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni.

#### **Księga przychodów obowiązkowa.**

Niezależnie od tego czy jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wybierzemy rozliczanie się z fiskusem według skali podatkowej czy zdecydujemy się na stawkę liniową jesteśmy zobowiązani do prowadzenia księgi przychodów i rozchodów. Na podstawie księgi ustalamy dochód od, którego następnie płacimy podatek. Analogiczne dla obu form są terminy składania deklaracji i wpłacania zaliczek na podatek dochodowy.

**Wzór podatkowej książki przychodów i rozchodów:**

Lp.	Data zdarzenia gospodarczego	Nr dowodu księgowego	Kontrahent		Opis zdarzenia gospodarczego	Przychód					
			imię i nazwisko (firma)	adres		wartość sprzedanych towarów i usług		pozostałe przychody		razem przychód (7+8)	
						zł	gr	zł	gr	zł	gr
1	2	3	4	5	6	7		8		9	
					Suma strony						
					Przeniesienie z poprzedniej strony						
					<b>Razem</b> od początku roku						

Zakup towarów handlowych i materiałów wg cen zakupu		Koszty uboczne zakupu		Wydatki (koszty)								Uwagi
				wynagrodzenia w gotówce i w naturze		pozostałe wydatki		razem wydatki (12+13)				
zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	
10		11		12		13		14		15		16

### 4.3. Dowody księgowe.

#### Faktura<sup>3</sup>

Rozporządzenie ministra finansów z 28 listopada 2008 r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. z 1 grudnia 2008 r. Nr 212, poz. 1337) szczegółowo określa, co powinna zawierać faktura VAT. Rozporządzenie wskazuje elementy niezbędne, które muszą znaleźć się na fakturze, aby została ona uznana za prawidłową. Lista wymaganych elementów jest długa, dodatkowo niektóre grupy podatników lub wystawcy faktur dotyczących wybranych towarów muszą pamiętać o elementach dodatkowych.

#### Elementy faktury:

Podstawowa grupa obowiązkowych danych została wykazana w art. 106e ust. 1 znowelizowanej ustawy. Do obligatoryjnych informacji zaliczyć należy zatem:

- datę wystawienia;
- kolejny numer, nadany w ramach jednej lub więcej serii, który w sposób jednoznaczny identyfikuje fakturę;
- imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług, oraz ich adresy;
- numer, za pomocą którego podatnik jest zidentyfikowany na potrzeby podatku;
- numer, za pomocą którego nabywca towarów lub usług jest zidentyfikowany na potrzeby podatku lub podatku od wartości dodanej, pod którym otrzymał on towary lub usługi;
- datę dokonania lub zakończenia dostawy towarów lub wykonania usługi lub datę otrzymania zapłaty, o ile taka data jest określona i różni się od daty wystawienia faktury;
- nazwę (rodzaj) towaru lub usługi;
- miarę i ilość (liczbę) dostarczonych towarów lub zakres wykonanych usług;

---

<sup>3</sup> VAT - Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz. U. z 2011 r. nr 177, poz. 1054 ze zm.) - aktualny stan prawny na 2014 rok.

- cenę jednostkową towaru lub usługi bez kwoty podatku (netto);
- kwoty wszelkich opustów lub obniżek cen, w tym w formie rabatu z tytułu wcześniejszej zapłaty, o ile nie zostały one uwzględnione w cenie jednostkowej netto;
- wartość dostarczonych towarów lub wykonanych usług, objętych transakcją, bez kwoty podatku (netto);
- stawkę podatku;
- sumę wartości sprzedaży netto, z podziałem na sprzedaż objętą poszczególnymi stawkami podatku i sprzedaż zwolnioną od podatku;
- kwotę podatku od sumy wartości sprzedaży netto, z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku;
- kwotę należności ogółem.

Sprzedawcy mogą określić w fakturze również kwoty podatku dotyczące wartości sprzedaży poszczególnych towarów i usług wykazanych w tej fakturze; w tym przypadku łączna kwota podatku może być ustalona w wyniku podsumowania jednostkowych kwot podatku.

To zastrzeżenie jest istotne, zdarzyć się bowiem może, że w wyniku kumulacji zaokrągleń kwota łączna na fakturze (i kwota podatku) będzie różna w zależności od tego, którą z metod zastosujemy. Art. 106e ust. 1 w kolejnych punktach wskazuje także dodatkowe elementy, które muszą się znaleźć na fakturach wystawianych w określonych przypadkach. Chodzi tu m.in. o frazę “metoda kasowa” na dokumentach małego podatnika rozliczającego się tą metodą, czy też “samofakturowanie”, w sytuacjach, kiedy fakturę na podstawie porozumienia ze sprzedawcą wystawia nabywca.

Jednocześnie w ustawie wskazano dodatkowo grupę elementów, których faktura zawierać nie powinna oraz drugą, dotyczącą danych, które na dokumencie - w określonych przypadkach - znajdować się nie muszą.

Elementy, których na fakturze nie ujmuje się oraz sytuacje, w których ograniczenie to obowiązuje, zostały wymienione w art. 106e ust. 4 ustawy o VAT.

Tak więc po pierwsze w przepisie tym wskazano na przypadek, gdy obowiązek rozliczenia podatku VAT wynikającego z przeprowadzonej transakcji spoczywa po stronie

nabywcy towaru lub usługobiorcy. Wtedy też sprzedawca na wystawianej fakturze nie powinien wykazywać:

- stawki podatku;
- sumy wartości sprzedaży netto z podziałem na sprzedaż objętą poszczególnymi stawkami podatku i sprzedaż zwolnioną z podatku;
- kwoty podatku od sumy wartości sprzedaży netto, z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku;

Druga sytuacja odnosi się do osób prawnych, jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych niebędących podatnikami, dokonujących okazjonalnie wewnątrzwspólnotowej dostawy nowych środków transportu. Na fakturze nie powinno się w tym przypadku uwzględniać numeru, za pomocą którego podatnik jest zidentyfikowany na potrzeby podatku, poprzedzonego kodem PL.

Ostatnia sytuacja ma miejsce w przypadku, gdy podatnik jest zobowiązany do wystawienia faktury na żądanie nabywcy towaru albo usługobiorcy w przypadku sprzedaży zwolnionej na podstawie art. 43 ust. 1, art. 113 ust. 1 i 9 lub przepisów wydanych na podstawie art. 82 ust. 3. W takim przypadku faktura nie powinna zawierać:

- stawki podatku;
- sumy wartości sprzedaży netto z podziałem na sprzedaż objętą poszczególnymi stawkami podatku i sprzedaż zwolnioną od podatku;
- kwoty podatku od sumy wartości sprzedaży netto, z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku.

Natomiast w kwestii elementów faktury, które w określonych przypadkach mogą, ale nie muszą znaleźć się na fakturze, odpowiedni będzie art. 106e ust. 5. Tutaj także ustawodawca wskazał na trzy sytuacje.

Pierwsza dotyczy podatnika, który ma siedzibę albo stałe miejsce prowadzenia działalności na terytorium Polski, a dokonuje dostawy towarów lub świadczy usługi na terytorium innego kraju Unii Europejskiej. Wtedy też faktura nie musi zawierać:

- kwot wszelkich opustów lub obniżek cen, także w formie rabatu z tytułu wcześniejszej zapłaty, o ile nie zostały one uwzględnione w cenie jednostkowej netto;
- stawki podatku;

- sumy wartości sprzedaży netto z podziałem na sprzedaż objętą poszczególnymi stawkami podatku i sprzedaż zwolnioną od podatku;
- kwoty podatku od sumy wartości sprzedaży netto z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku.

Natomiast w przypadku, gdy podatnik wskazany powyżej dokonuje dostawy lub świadczy usługi na rzecz odbiorcy spoza terytorium Unii Europejskiej, na fakturze nie są konieczne:

- numer, za pomocą którego nabywca jest zidentyfikowany na potrzeby podatku lub podatku od wartości dodanej, pod którym otrzymał on towary lub usługi;
- stawki podatku;
- sumy wartości sprzedaży netto z podziałem na sprzedaż objętą poszczególnymi stawkami podatku i sprzedaż zwolnioną od podatku;
- kwoty podatku od sumy wartości sprzedaży netto, z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku.

W ostatnim przypadku sytuacja dotyczy faktur wystawianych za zakupy o wartości do 100 euro albo 450 zł. Chodzi tu o tzw. faktury uproszczone, które mogą być pozbawione imienia, nazwiska lub nazwy nabywcy oraz jego adresu, miary i ilości dostarczonych towarów lub zakresu wykonanych usług, ceny jednostkowej towaru lub usługi bez kwoty podatku, wartości towarów lub usług objętych transakcją bez kwoty podatku, stawki podatku, sumy wartości sprzedaży netto z podziałem na sprzedaż objętą poszczególnymi stawkami podatku i sprzedaż zwolnioną od podatku oraz kwoty podatku od sumy wartości sprzedaży netto z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku.

### **Mali podatnicy.**

Mały podatnik może wybrać metodę kasową rozliczeń polegającą na tym, że obowiązek podatkowy w odniesieniu do dokonywanych przez niego dostaw towarów i świadczenia usług powstaje w inny sposób niż u pozostałych podatników. Zastosowanie takiej formy rozliczeń będzie jednak możliwe dopiero po uprzednim pisemnym zawiadomieniu właściwego naczelnika urzędu skarbowego. Pismo należy dostarczyć do

końca miesiąca poprzedzającego okres, za który zdecydował się rozpocząć korzystanie z tej metody.

Obowiązek podatkowy u małego podatnika, przy zastosowaniu metody kasowej rozliczeń, powstaje z dniem otrzymania całości lub części zapłaty - w przypadku dokonania dostawy towarów lub świadczenia usług na rzecz zarejestrowanego czynnego podatnika VAT. W związku z tym odprowadza należny podatek VAT dopiero w momencie otrzymania płatności od kontrahenta.

Natomiast, gdy dostawa towarów lub świadczenie usług odbyło się na rzecz każdego innego podmiotu - obowiązek podatkowy powstaje z dniem otrzymania całości lub części zapłaty, jednak nie później niż 180. dnia, licząc od daty wydania towaru lub wykonania usługi.

Mali podatnicy dokonujący rozliczeń metodą kasową mają prawo do odliczenia podatku naliczonego od nabycia towarów i usług w momencie uregulowania płatności wykazanej na fakturze względem sprzedawcy.

Obowiązujący do końca 2013 roku art. 86 ust. 16 ustawy o VAT stanowi, że mali podatnicy w odniesieniu do nabytych na terytorium kraju towarów i usług, mogą obniżyć kwotę podatku należnego w rozliczeniu za kwartał, w którym uregulowali całość lub część należności wynikającej z otrzymanej od kontrahenta faktury, nie wcześniej jednak niż z dniem otrzymania faktury.

Od 2014 roku kwestię odliczenia VAT przy wykorzystaniu metody kasowej przez małych podatników będzie regulował art. 86 ust. 10e znowelizowanej ustawy o VAT. Zgodnie z jego brzmieniem prawo do obniżenia podatku należnego o kwotę podatku naliczonego w odniesieniu do nabytych towarów i usług w okresie stosowania metody kasowej, powstaje nie wcześniej niż w rozliczeniu za okres, w którym podatnik dokonał zapłaty za te towary i usługi.

#### **Paliwa.**

Faktury dokumentujące sprzedaż paliw silnikowych benzynowych, oleju napędowego oraz gazu, wlewanych do baku samochodu i innych pojazdów samochodowych, powinny zawierać numer rejestracyjny tego samochodu.

Obowiązek umieszczenia na fakturze numeru rejestracyjnego samochodu obciąża sprzedawcę, nie zaś nabywcę. Wydaje się więc, że nabywca nie powinien ponosić żadnych negatywnych konsekwencji naruszenia tego obowiązku.

Nie ma żadnego przepisu, który sankcjonowałby nabywcę (np. utratą prawa do odliczenia VAT naliczonego) jeżeli jego faktura za paliwo nie zawiera numeru rejestracyjnego samochodu.

Ale z uwagi na istniejące ograniczenia odliczania VAT od paliw samochodowych warto zadbać o ów numer rejestracyjny na fakturze. Nabywca paliwa w niektórych sytuacjach będzie musiał wykazać, że paliwo kupił do konkretnego samochodu.

### **Sprzedaż zwolniona od podatku.**

Z dniem 1 stycznia 2014 r. weszły w życie nowe przepisy dotyczące fakturowania. Zmianie uległy przede wszystkim terminy wystawiania faktur, lecz również zasady dokumentowania nimi czynności zwolnionych.

Zgodnie z art. 106b ust. 2 ustawy o VAT, **podatnik nie jest obowiązany do wystawienia faktury w odniesieniu do sprzedaży zwolnionej od podatku** na podstawie art. 43 ust. 1, art. 113 ust. 1 i 9 lub przepisów wydanych na podstawie art. 82 ust. 3 ustawy o VAT. Zlikwidowano więc obowiązek dokumentowania fakturą czynności zwolnionych z VAT i to zarówno w odniesieniu do czynności zwolnionych podmiotowo (art. 113 ustawy o VAT), jak i czynności zwolnionych przedmiotowo (wymienionych w art. 43 ust. 1 ustawy o VAT oraz w wydanym na podstawie art. 82 ust. 3 ustawy o VAT nowym rozporządzeniu MF z 20 grudnia 2013 r. w sprawie zwolnień od podatku od towarów i usług oraz warunków stosowania tych zwolnień, Dz. U. 2013 r. poz. 1722).

W nowym stanie prawnym sprzedawca świadczący usługi zwolnione z VAT (np. usługi finansowe) w ogóle nie ma obowiązku wystawienia faktury na rzecz nabywcy, chyba że ten nabywca w odpowiednim terminie zgłosi żądanie otrzymania faktury dokumentującej sprzedaż zwolnioną (art. 106b ust. 3 pkt 2 ustawy o VAT). Zgodnie z art. 106i ust. 6 ustawy o VAT, żądanie może być zgłoszone w terminie 3 miesięcy, licząc od końca miesiąca, w którym dostarczono towar lub wykonano usługę bądź otrzymano całość lub część zapłaty. Fakturę dokumentującą sprzedaż zwolnioną wystawia się:



- do 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu dokonania dostawy/wykonania usługi/otrzymania przedpłaty (zaliczki) na poczet usług lub dostaw zwolnionych z VAT - jeżeli żądanie wystawienia faktury zostało zgłoszone do końca miesiąca, w którym zaistniały ww. okoliczności;
- nie później niż 15. dnia od dnia zgłoszenia żądania - jeżeli żądanie wystawienia faktury zostało zgłoszone po upływie miesiąca, w którym dokonano dostawy/ wykonano usługę/ otrzymano przedpłatę (zaliczkę).

Jednocześnie, na mocy rozporządzenia z 3 grudnia 2013 r. w sprawie wystawiania faktur (Dz. U. z 2013 r. poz. 1485) wprowadzono uproszczenia w odniesieniu do faktur dotyczących większości dostaw/usług zwolnionych z VAT. Dokumenty te nie muszą bowiem zawierać wszystkich danych, jakie zawiera standardowa faktura.

Przykładowo, faktura dokumentująca sprzedaż usług finansowych/ ubezpieczeniowych zwolnionych z VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 37-41 ustawy o VAT może nie zawierać m.in. zakresu wykonanych usług oraz ceny jednostkowej usługi, a dla uznania tej faktury za prawidłową wystarczające jest, gdy zawiera ona m.in. numer kolejny, datę wystawienia, dane sprzedawcy i nabywcy (nazwę, imiona i nazwiska), nazwę usługi oraz kwotę należności ogółem. Z kolei, faktura wystawiona przez podatnika zwolnionego podmiotowo powinna zawierać:

- datę wystawienia;
- numer kolejny;
- imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług oraz ich adresy;
- nazwę (rodzaj) towaru lub usługi;
- miarę i ilość (liczbę) dostarczonych towarów lub zakres wykonanych usług;
- cenę jednostkową towaru lub usługi;
- kwotę należności ogółem.

#### **VAT marża.**

W fakturach dokumentujących czynności, których podstawą opodatkowania jest marża, zamiast oznaczenia „FAKTURA VAT” umieszcza się oznaczenie „FAKTURA VAT MARŻA” lub umieszcza się odesłanie odpowiednio do:

- przepisów art. 119 ustawy lub art. 306 dyrektywy;
- przepisów art. 120 ustawy lub art. 313 dyrektywy.

Faktura powinna zawierać również dane, które wymieniłem w pierwszej części, w punktach 1–6 oraz 12.

Rozporządzenie wymienia także inne przypadki, w których faktura powinna zawierać dodatkowe informacje (np. przy WNT, dostawie nowych środków transportu, nabywaniu usług turystyki, warunków wystawiania faktur w formie elektronicznej itp.) – szczegóły znajdują się w tekście rozporządzenia.

### **Pomyłki w fakturach.**

Jak wynika z przedstawionych wcześniej informacji, możliwości popełnienia pomyłek w trakcie sporządzania faktury jest naprawdę sporo. Pomyłki zauważone powinniśmy korygować. Jak jednak postępować w poszczególnych przypadkach?

### **Faktura korygująca i nota korygująca.**

Fakturę korygującą sporządza sprzedawca. Notę korygującą (która jest szczególną postacią faktury) sporządza nabywca. To istotne rozróżnienie. Często podatnicy będący sprzedawcami wystawiają noty korygujące dotyczące faktur dokumentujących ich sprzedaż – jest to postępowanie nieprawidłowe.

Fakturę korygującą wystawia się nie tylko w celu skorygowania błędów. W przypadku gdy po wystawieniu faktury udzielono rabatów, sprzedawca, który udzielił rabatu, wystawia fakturę korygującą. Powinna ona zawierać co najmniej:

- numer kolejny oraz datę jej wystawienia;
- dane zawarte w fakturze, której dotyczy faktura korygująca;
- określone w punktach 1–4, - nazwę (rodzaj) towaru lub usługi objętych rabatem, kwotę i rodzaj udzielonego rabatu;
- kwotę zmniejszenia podatku należnego.

Fakturę korygującą wystawia się również w przypadku:

- zwrotu sprzedawcy towarów oraz zwrotu nabywcy kwot nienależnych, o których mowa w art. 29 ust. 4 ustawy o VAT;

- zwrotu nabywcy zaliczek, przedpłat, zadatków lub rat, podlegających opodatkowaniu.

Faktury korygujące powinny zawierać wyraz „KOREKTA” albo wyrazy „FAKTURA KORYGUJĄCA”.

Również podwyżka ceny po wystawieniu faktury powoduje konieczność wystawienia faktury korygującej. Wtedy faktura korygująca powinna zawierać co najmniej:

- a) numer kolejny oraz datę jej wystawienia;
- b) dane zawarte w fakturze, której dotyczy faktura korygująca:
  - określone w punktach 1–4;
  - nazwę (rodzaj) towaru lub usługi objętych podwyżką ceny;
- c) kwotę podwyższenia ceny bez podatku;
- d) kwotę podwyższenia podatku należnego.

Sprzedawca sporządza fakturę VAT korygującą także w razie stwierdzenia pomyłki w cenie, stawce lub kwocie podatku bądź w jakiejkolwiek innej pozycji faktury.

Faktura taka zawiera co najmniej numer kolejny i datę jej wystawienia, dane określone w punktach 1–4, kwoty podane w omyłkowej wysokości oraz kwoty w wysokości prawidłowej, jeżeli pomyłka dotyczyła ceny, stawki lub kwoty podatku.

Proszę zwrócić uwagę na zapis „bądź w jakiejkolwiek innej pozycji faktury”. Często powstaje nieporozumienie pomiędzy sprzedawcą i nabywcą, kto ma wystawić dokument korygujący (sprzedawca fakturę czy nabywca notę). Sprzedawcy błędnie uważają, że jeżeli omyłka dotyczy pozycji, którą można skorygować notą korygującą (o notach za chwilę), to nabywca powinien ją sporządzić. Tak oczywiście nie jest. Sprzedawcy mają również wątpliwości, czy mogą wystawić fakturę korygującą, jeśli będzie ona np. dotyczyła korekty adresu nabywcy, jego NIP, nazwy itp. Takich wątpliwości mieć nie powinni – przepis rozporządzenia nie pozostawia żadnych wątpliwości – sprzedawca może korygować fakturą korygującą dowolne omyłki.

**Uwaga!** Jeżeli następuje zmiana nazwy i NIP odbiorcy, to następuje zmiana odbiorcy faktycznego usługi (towaru) – jeśli istnieje podmiot, który posługuje się nazwą i NIP pierwotnie umieszczonymi na fakturze. W takim przypadku należy wystawić fakturę korygującą dla pierwotnego nabywcy („zerującą” sprzedaż) oraz nową fakturę VAT dla

nabywcy drugiego (por. interpretacja indywidualna ITPP2/443-1053b/08/AW z 11 marca 2009 r. wydana przez Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy).

### **Nota korygująca.**

Nabywca towaru lub usługi, który otrzymał fakturę lub fakturę korygującą zawierającą pomyłki dotyczące jakiejkolwiek informacji wiążącej się zwłaszcza ze sprzedawcą lub nabywcą albo oznaczeniem towaru bądź usługi, z wyjątkiem pomyłek w pozycjach faktury określonych w punktach 6–12, może wystawić fakturę nazwaną notą korygującą. Nota korygująca jest przesyłana wystawcy faktury lub faktury korygującej, wraz z kopią, i powinna zawierać co najmniej:

- numer kolejny i datę jej wystawienia;
- imiona i nazwiska albo nazwy bądź nazwy skrócone wystawcy noty i wystawcy faktury albo faktury korygującej oraz ich adresy i numery identyfikacji podatkowej;
- dane zawarte w fakturze, której dotyczy nota korygująca, określone w punktach 1–4;
- wskazanie treści korygowanej informacji oraz treści prawidłowej.

Wystawca faktury lub faktury korygującej akceptuje treść noty, potwierdzając ją podpisem osoby uprawnionej do wystawienia faktury lub faktury korygującej.

Nota powinna być oznaczona wyrazami „NOTA KORYGUJĄCA”.

Jak wynika z przepisu, w przypadku gdy pomyłka dotyczy miary i ilości sprzedanych towarów lub zakresu wykonanych usług, ceny jednostkowej, wartości towarów lub usług, stawki podatku, sum wartości sprzedaży netto towarów lub wykonanych usług, kwoty podatku i kwoty należności ogółem wraz z należnym podatkiem – nie ma możliwości skorygowania pomyłki notą korygującą. W razie stwierdzenia jednego z tych błędów nabywca powinien wezwać sprzedawcę do wystawienia faktury korygującej.

### **Zaginięcie lub zniszczenie faktury, korekty lub noty.**

Jeżeli oryginał faktury, faktury korygującej lub noty korygującej ulegnie zniszczeniu albo zaginie, sprzedawca na wniosek nabywcy powinien ponownie wystawić odpowiedni dokument, zgodnie z danymi zawartymi w posiadanej kopii tego dokumentu.

Wystawiony ponownie dokument (nota) musi dodatkowo zawierać wyraz DUPLIKAT oraz datę jego wystawienia. Duplikat wystawia się w dwóch egzemplarzach, przy czym oryginał otrzymuje nabywca, a kopię zatrzymuje sprzedawca.

### **Faktury VAT RR.**

Podatnicy podatku VAT czynni nabywający produkty rolne od rolnika ryczałtowego wystawiają w dwóch egzemplarzach fakturę dokumentującą zakup tych produktów. Oryginał takiej faktury jest przekazywany dostawcy.

Dokument ten powinien być oznaczony jako „Faktura VAT RR” i musi zawierać co najmniej:

- imię i nazwisko lub nazwę albo nazwę skróconą sprzedawcy i nabywcy oraz ich adresy;
- NIP lub PESEL sprzedawcy i nabywcy;
- numer dowodu osobistego sprzedawcy lub innego dokumentu stwierdzającego jego tożsamość, datę wystawienia tego dokumentu i nazwę organu, który go wydał, jeżeli rolnik ryczałtowy sprzedający produkty rolne jest osobą fizyczną;
- dzień, miesiąc i rok dokonania zakupu oraz datę wystawienia i numer kolejny faktury;
- nazwy zakupionych produktów rolnych;
- jednostkę miary i ilość zakupionych produktów rolnych oraz oznaczenie (opis) klasy lub jakości tych produktów;
- cenę jednostkową zakupionego produktu rolnego, bez kwoty zryczałtowanego zwrotu podatku;
- wartość zakupionych produktów rolnych, bez kwoty zryczałtowanego zwrotu podatku;
- stawkę zryczałtowanego zwrotu podatku;
- kwotę zryczałtowanego zwrotu podatku od wartości zakupionych produktów rolnych;
- wartość zakupionych produktów rolnych wraz z kwotą zryczałtowanego zwrotu podatku;

- kwotę należności ogółem wraz z kwotą zryczałtowanego zwrotu podatku, wyrażoną cyfrowo i słownie;
- czytelne podpisy osób uprawnionych do wystawienia i otrzymania faktury.

Faktura VAT RR powinna również zawierać oświadczenie dostawcy produktów rolnych, w którym oświadcza on, że jest rolnikiem ryczałtowym zwolnionym od podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy o podatku od towarów i usług.

W przypadku umów kontraktacji lub innych umów o podobnym charakterze oświadczenie może być złożone tylko raz w okresie obowiązywania umowy. Oświadczenie to sporządza się jako osobny dokument. Dokument ten powinien zawierać datę zawarcia i przedmiot umowy, datę sporządzenia tego dokumentu, czytelny podpis składającego oświadczenie oraz:

- imię i nazwisko lub nazwę albo nazwę skróconą sprzedawcy i nabywcy oraz ich adresy;
- numer identyfikacji podatkowej lub numer PESEL sprzedawcy i nabywcy;
- numer dowodu osobistego sprzedawcy lub innego dokumentu stwierdzającego jego tożsamość, datę wydania tego dokumentu i nazwę organu, który wydał dokument, jeżeli rolnik ryczałtowy sprzedający produkty rolne jest osobą fizyczną.

Dokument sporządza się w dwóch egzemplarzach. Oryginał jest przekazywany nabywcy.

Obowiązek wystawienia takiej faktury spoczywa zatem na kupującym (a nie sprzedawcy), który przekazuje rolnikowi ryczałtowemu jej oryginał. Oryginały oraz kopie faktur VAT RR rolnicy ryczałtowi oraz ich kontrahenci obowiązani są przechowywać przez okres 5 lat od końca roku, w którym wystawiono dokument.

Rolnik ryczałtowy prowadzący sprzedaż produktów rolnych w ramach działalności rolniczej, zwolniony jest z obowiązku wystawiania faktur VAT, prowadzenia ewidencji sprzedaży i zakupów towarów i usług, składania deklaracji VAT-7 oraz dokonywania zgłoszenia rejestracyjnego.

### **Faktury VAT –metoda kasowa.**

Faktury VAT –metoda kasowa wystawiają mali podatnicy w rozumieniu ustawy o VAT, którzy zdecydowali się wybrać metodę kasową rozliczania podatku VAT.

Mali podatnicy to tacy, u których wartość sprzedaży (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1 200 000 euro oraz prowadzący przedsiębiorstwo maklerskie, zarządzający funduszami inwestycyjnymi, będący agentem, zleceniobiorcą lub inną osobą świadczącą usługi o podobnym charakterze, z wyjątkiem komisju – jeżeli kwota prowizji lub innych postaci wynagrodzenia za wykonane usługi (wraz z kwotą podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 45 000 euro.

Przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1000 zł.

W fakturach wystawianych przez małych podatników w miejsce oznaczenia „FAKTURA VAT” stosuje się oznaczenie „FAKTURA VAT-metoda kasowa”; dodatkowo zawiera się termin płatności należności określonej w fakturze.

### **Faktury wewnętrzne.**

To szczególna forma faktury dokumentująca operacje przekazania towarów i materiałów na cele osobiste, na cele reprezentacji reklamy oraz nieodpłatne świadczenia. Fakturę VAT wewnętrzną wystawia się w następujących przypadkach:

1. przekazania przez podatnika towarów należących do jego przedsiębiorstwa na cele inne niż związane z prowadzonym przez niego przedsiębiorstwem, w szczególności:
  - przekazania lub zużycia towarów na cele osobiste podatnika lub jego pracowników, w tym byłych pracowników, wspólników, udziałowców, akcjonariuszy, członków spółdzielni i ich domowników, członków organów stanowiących osób prawnych, członków stowarzyszenia;
  - wszelkie inne przekazanie towarów bez wynagrodzenia, w szczególności w przypadku darowizn jeżeli podatnikowi przysługiwało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego od tych czynności, w całości lub w części (faktury wewnętrznej nie wystawia się w przypadku przekazywanych prezentów o małej wartości i próbek, jeżeli ich przekazanie

<wręczenie> wiązało się bezpośrednio z prowadzonym przez podatnika przedsiębiorstwem).

2. nieodpłatnego:

- świadczenia usług niebędące dostawą towarów na cele osobiste podatnika lub jego pracowników, w tym byłych pracowników, wspólników, udziałowców, akcjonariuszy, członków spółdzielni i ich domowników, członków organów stanowiących osób prawnych, członków stowarzyszenia;
- wszelkiego innego nieodpłatnego świadczenia usług – jeżeli nie są one związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, a podatnikowi przysługiwało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego przy nabyciu towarów i usług związanych z tymi usługami, w całości lub w części, traktuje się jak odpłatne świadczenie usług.

3. wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów;

4. dostawy towarów, dla której podatnikiem jest ich nabywca;

5. importu usług;

6. również dla udokumentowania zwróconych kwot, dotacji, subwencji i innych dopłat o podobnym charakterze.

Faktury wewnętrzne można wystawić w jednym egzemplarzu, jeśli dokumentuje dostawę towarów, dla której podatnikiem jest nabywca, wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów lub import usług.

Za dany okres rozliczeniowy podatnik może wystawić jedną fakturę dokumentującą te czynności dokonane w tym okresie.

### **Inne dokumenty traktowane jak faktura VAT.**

Istnieje także grupa dokumentów, które traktuje się dla celów podatkowych na równi z fakturą VAT. Za fakturę uznaje się również:

1. bilety jednorazowe, wydawane przez podatników uprawnionych do świadczenia usług polegających na przewozie osób: kolejami normalnotorowymi, taborem samochodowym, statkami pełnomorskimi, środkami transportu żeglugi śródlądowej i przybrzeżnej, promami, samolotami i śmigłowcami, jeżeli zawierają następujące dane:
  - nazwę i numer identyfikacji podatkowej sprzedawcy;



- numer i datę wystawienia biletu;
  - odległość taryfową nie mniejszą niż 50 km;
  - kwotę należności wraz z podatkiem;
  - kwotę podatku.
2. dowody zapłaty za usługi radiokomunikacji przywoławczej, jeżeli zawierają następujące dane:
- nazwy i numery identyfikacji podatkowej sprzedawcy i nabywcy;
  - kwotę należności wraz z podatkiem;
  - kwotę podatku.
3. dokumenty dotyczące usług pośrednictwa finansowego zwolnionych od podatku, jeżeli zawierają co najmniej następujące dane:
- określenie usługodawcy i usługobiorcy;
  - numer kolejny i datę ich wystawienia;
  - nazwę usługi.
4. dowody zapłaty za przejazdy autostradami płatnymi, jeżeli zawierają następujące dane:
- nazwę i numer identyfikacji podatkowej sprzedawcy;
  - numer kolejny i datę wystawienia;
  - nazwę autostrady, za przejazd którą pobierana jest opłata;
  - kwotę należności wraz z podatkiem;
  - kwotę podatku.
5. rachunki, o których mowa w art. 87 i 88 Ordynacji podatkowej, wystawiane przez podatników nieobowiązanych do wystawiania faktur VAT.

### **Faktura dla podatników zwolnionych**

Do końca 2013 roku podatnicy prowadzący działalność gospodarczą, którzy nie byli płatnikami podatku VAT swoją sprzedaż dokumentowali wystawieniem rachunku.

W obecnym stanie prawnym podatnicy muszą wystawiać faktury tylko na żądanie nabywcy towaru lub usługi. Co więcej, obowiązek taki mają wszyscy przedsiębiorcy - zarówno zarejestrowani jako podatnicy VAT czynni, jak i zwolnieni, oraz ci, którzy nie dokonali rejestracji dla celów podatku od towarów i usług.

Informacji na temat tego, jakie dane na fakturze powinni zamieszczać podatnicy korzystający ze zwolnienia, należy szukać w obowiązującym od 1 stycznia rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 3 grudnia 2013 roku w sprawie wystawiania faktur. Wspomniany akt prawny określa m.in.:

- sytuacje, w których faktury mogą zawierać zakres danych węższy niż określony w art. 106e ustawy o VAT oraz zakres tych danych;
- inny niż określony w art. 31a ust. 1 ustawy o VAT sposób przeliczania wykazywanych na fakturach kwot w walutach obcych, stosowanych do określenia podstawy opodatkowania;
- późniejsze niż określone w art. 106i ustawy o VAT terminy wystawiania faktur.

#### **Jakie dane na fakturze podatnika korzystającego ze zwolnienia?**

Zgodnie z § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia faktury dokumentujące dostawę towarów lub świadczenie usług zwolnionych od podatku na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 2-6, 8-36 (określone przypadki zwolnienia przedmiotowego) lub przepisów wydanych na podstawie art. 82 ust. 3 ustawy powinna zawierać:

- datę wystawienia;
- kolejny numer;
- imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług oraz ich adresy;
- nazwę (rodzaj) towaru lub usługi;
- miarę i ilość (liczbę) dostarczonych towarów lub zakres wykonanych usług;
- cenę jednostkową towaru lub usługi;
- kwotę należności ogółem;
- wskazanie przepisu ustawy, aktu wydanego na podstawie ustawy, przepisu dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006, str. 1,

z późn. zm.) lub innej podstawy prawnej, zgodnie z którą podatnik stosuje zwolnienie od podatku.

Natomiast dokument dotyczący świadczenia usług zwolnionych od podatku na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 7, 37-41 ustawy (również określone przypadki zwolnienia przedmiotowego) powinien określać:

- datę wystawienia;
- kolejny numer;
- imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług;
- nazwę usługi;
- kwotę, której dotyczy dokument.

Z kolei w przypadku podatników VAT zwolnionych z VAT podmiotowo, tzn. ze względu na wartość sprzedaży (lub przewidywaną wartość sprzedaży w roku rozpoczęcia działalności) nieprzekraczającą 150 tys. zł (art. 113 ust. 1 i 9) na fakturze powinny znaleźć się:

- data wystawienia;
- kolejny numer;
- imiona i nazwiska lub nazwy podatnika i nabywcy towarów lub usług oraz ich adresy;
- nazwa (rodzaj) towaru lub usługi;
- miara i ilość (liczba) dostarczonych towarów lub zakres wykonanych usług;
- cena jednostkowa towaru lub usługi;
- kwota należności ogółem.

### **Paragony.**

Zakup w jednostkach handlu detalicznego materiałów, środków czystości i bhp oraz materiałów biurowych może być dokumentowany paragonami. Dotyczy to również wydatków poniesionych za granicą na zakup paliwa i olejów, które mogą być dokumentowane albo paragonami, albo dowodami kasowymi. Dokumenty te powinny być zaopatrzone w datę i stempel (oznaczenie) jednostki wydającej paragon i powinny określać ilość zakupionego towaru, cenę jednostkową oraz wartość, za jaką dokonano zakupu.

Na odwrocie trzeba uzupełnić treść dokumentu, wpisując swoje nazwisko (nazwę zakładu), adres oraz rodzaj (nazwę) zakupionego towaru.

### **KP i KW.**

Dokument „Kasa przyjmie”, oznaczany w skrócie literami KP, i jego mutacje może stanowić dokument potwierdzenia zapłaty – zarówno do kasy własnej, jak i obcej. Dokument „Kasa wyda”, oznaczany w skrócie literami KW, potwierdza wydanie pieniędzy z kasy (zapłatę, wypłatę zaliczki itp.). Dokumenty KP i KW często stanowią dokumenty powiązane z innymi dowodami księgowymi. Istotne jest, aby zawierały określenie stron, których dotyczy operacja kasowa, i podpisy osób ją realizujących.

### **Lista płac.**

Na podstawie listy płac w PKPiR dokonuje się zapisów dotyczących wypłacanych wynagrodzeń. Przepisy nie określają wzoru listy płac. Powinny się jednak na niej znaleźć co najmniej następujące informacje:

- imię i nazwisko pracownika;
- składniki wynagrodzeń w kwotach brutto;
- pozapłacowe składniki wynagrodzeń;
- potrącenia składek na ubezpieczenia społeczne finansowane przez pracownika;
- potrącenia zaliczek na podatek dochodowy;
- wyliczenia podstaw dla celów podatku dochodowego, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składek na ubezpieczenia społeczne;
- potrącenia składek na ubezpieczenia zdrowotne odliczane i nie odliczane z zaliczki na podatek dochodowy;
- potrącenie zaliczki na podatek dochodowy;
- inne potrącenia.

Otrzymanie wynagrodzenia pracownik może potwierdzić podpisem na liście płac, ale akceptowane są też inne dokumenty, na których pracownik datą i podpisem potwierdzi odbiór wynagrodzenia w przypadku, kiedy wypłacane jest ono gotówką. W razie przekazywania wynagrodzeń w formach bezgotówkowych dowodami będą dokumenty bankowe (pocztowe).

### **Dowody przesunięć.**

W przypadku dokonywania przesunięć (przerzutów) towarów handlowych oraz materiałów podstawowych między zakładami należącymi do tego samego podatnika należy udokumentować te zdarzenia dowodami wewnętrznymi, zwanymi „dowodami przesunięć”. Dowody te sporządza się w dwóch egzemplarzach, z których jeden przechowywany jest w zakładzie, z którego dokonano przesunięcia towaru lub materiału, a drugi – w zakładzie, w którym przyjęto te towary lub materiały.

Dowody przesunięć powinny zawierać co najmniej następujące dane:

- numer kolejny wpisu;
- datę dokonania przesunięcia;
- nazwę towarów lub materiałów oraz ich ilość i wartość obliczoną według cen zakupu.

Jeżeli podatnik prowadzi jedną księgę dla przedsiębiorstwa wielozakładowego, a zakupione towary przekazuje tylko do jednego zakładu (oddziału), nie ma obowiązku sporządzania dowodu przesunięć, pod warunkiem że na dowodzie zakupu poda nazwę zakładu, do którego przekazał te towary.

### **Dzienne zestawienie sprzedaży.**

Jeśli w danym dniu podatnik wystawia wiele faktur, zapisów w PKPiR może dokonywać jedną sumą wynikającą z dziennego zestawienia faktur. Dzielne zestawienie sprzedaży powinno zawierać co najmniej następujące dane:

- datę i kolejny numer zestawienia;
- numery od–do faktur objętych zestawieniem;
- sumę zbiorczą tych faktur;

### **Miesięczne zestawienie raportów dobowych.**

- podpis podatnika lub osoby, która sporządziła zestawienie.

Podatnicy, którzy ewidencjonują obrót przy zastosowaniu kas rejestrujących mogą dokonywać zapisów w księdze na koniec każdego miesiąca, w terminie do 20. dnia miesiąca następnego, na podstawie danych wynikających z miesięcznych zestawień raportów dobowych.

Zestawienie to powinno zawierać:

- numer kolejny wpisu;
- numer unikatowy pamięci fiskalnej kasy;
- numery i daty raportów dobowych;
- wynikającą z raportów łączną kwotę należności, pomniejszoną o łączną kwotę podatku i skorygowaną o wartości dotyczące zwrotów towarów wynikające z odrębnych ewidencji.

### **Nota księgowa.**

Noty księgowe sporządza się w celu skorygowania zapisu dotyczącego operacji gospodarczej, wynikającej z dowodu obcego lub własnego. Notę księgową otrzymujemy od kontrahenta albo przekazujemy kontrahentowi.

### **Inne dowody księgowe.**

Dowodami księgowymi mogą być również dowody opłat pocztowych i bankowych, książeczki opłat oraz inne dowody dokumentujące transakcje. Dowody te powinny zawierać co najmniej:

- wiarygodne określenie wystawcy lub wskazanie stron (nazwę i adresy) uczestniczących w operacji gospodarczej, której dowód dotyczy;
- datę wystawienia dowodu oraz datę lub okres dokonania operacji gospodarczej, której dowód dotyczy, z tym że jeżeli data dokonania operacji gospodarczej odpowiada dacie wystawienia dowodu, wystarczy podanie jednej daty;
- przedmiot operacji gospodarczej i jego wartość oraz ilościowe określenie, jeżeli przedmiot operacji jest wymierny w jednostkach naturalnych;
- podpisy osób uprawnionych do prawidłowego udokumentowania operacji gospodarczych.

### **Dowód wewnętrzny.**

Na udokumentowanie zapisów w księdze dotyczących niektórych kosztów (wydatków) mogą być sporządzone dokumenty zaopatrzone w datę i podpisy osób, które bezpośrednio dokonały wydatków (dowody wewnętrzne).

Dowód wewnętrzny dokumentujący zakup powinien zawierać:

- nazwę towaru;
- ilość;
- cenę jednostkową i wartość.

Pozostałe dowody wewnętrzne powinny określać przedmiot operacji gospodarczych i wysokość kosztu (wydatku).

Dowody wewnętrzne mogą dotyczyć wyłącznie:

- zakupu, bezpośrednio od krajowego producenta lub hodowcy, produktów roślinnych i zwierzęcych nieprzerobionych sposobem przemysłowym lub przerobionych sposobem przemysłowym, jeżeli przerób polega na kiszeniu produktów roślinnych lub przetwórstwie mleka albo na uboju zwierząt rzeźnych i obróbce poubojowej tych zwierząt;
- zakupu od ludności sklasyfikowanych w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) surowców roślin zielarskich i ziół dziko rosnących leśnych (PKWiU 01.11.91-00), jagód, owoców leśnych (PKWiU 01.13.23-00) i grzybów (PKWiU 01.12.13-00.43);
- wartości produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy lub hodowli prowadzonej przez podatnika;
- zakupu w jednostkach handlu detalicznego materiałów pomocniczych;
- kosztów diet i innych należności za czas podróży służbowej pracowników oraz wartości diet z tytułu podróży służbowych osób prowadzących działalność gospodarczą i osób z nimi współpracujących;
- zakupu od ludności odpadów poużytkowych, stanowiących surowce wtórne, z wyłączeniem zakupu (skupu) metali nieżelaznych, oraz przeznaczonych na złom samochodów i ich części składowych;
- wydatków związanych z opłatami za czynsz, energię elektryczną, telefon, wodę, gaz i centralne ogrzewanie, w części przypadającej na działalność gospodarczą – podstawą do sporządzenia tego dowodu jest dokument obejmujący całość opłat na te cele;
- opłat sądowych i notarialnych;
- wydatków związanych z parkowaniem samochodu w sytuacji, gdy są one poparte dokumentami niezawierającymi danych wymienionych w opisie pozycji „inne

dowody księgowe” – podstawą wystawienia dowodu wewnętrznego jest bilet z parkometru, kupon albo bilet jednorazowy załączony do sporządzonego dowodu.

Tyle w sprawie dokumentu wewnętrznego mówi rozporządzenie PKPiR. Jednak jego przepisy okazały się w praktyce niejasne dla części podatników – stąd wiele pytań do organów podatkowych. W jednej z następnych lekcji przedstawimy wyjaśnienia organów podatkowych dotyczące szczególnie częstych wątpliwości podatników.

### **Rozliczenie kosztów podróży służbowej i wartości diet.**

Rozliczenie podróży służbowej należy udokumentować dowodem wewnętrznym, zawierającym co najmniej następujące dane:

- imię i nazwisko;
- cel podróży;
- nazwę miejscowości docelowej;
- liczbę godzin i dni przebywania w podróży służbowej (data i godzina wyjazdu oraz powrotu);
- stawkę i wartość przysługujących diet.

### **Opis otrzymanego materiału lub towaru handlowego.**

Jeżeli materiał lub towar handlowy, którego zakup powinien być udokumentowany fakturami dostawców, został dostarczony do zakładu lub dokonano nim obrotu przed otrzymaniem faktury, należy sporządzić szczegółowy opis otrzymanego materiału lub towaru. Opis musi zawierać co najmniej:

- imię, nazwisko (firmę) i adres dostawcy;
- ilość i rodzaj oraz cenę jednostkową i wartość materiału (lub towaru handlowego).

Opis powinien zostać potwierdzony datą i podpisem osoby, która materiał lub towar przyjęła.

Zapisu w PKPiR dokonuje się na podstawie opisu. Służy on jako dowód zakupu i powinien być przechowywany i połączony z nadesłaną następnie fakturą. Jeśli w opisie wystąpi różnica w stosunku do wartości podanej w fakturze, musi ona zostać wpisana do księgi (ewidencji) w dniu otrzymania faktury.



Jeżeli materiał lub towar handlowy oraz faktura na ten materiał lub towar handlowy dotarły w tym samym miesiącu, opis dołącza się do otrzymanej faktury, a zapisów w księdze dokonuje się na podstawie otrzymanej faktury.

Można nie sporządzać opisu, jeżeli zakup udokumentowany jest specyfikacją dostawcy, pod warunkiem że specyfikacja spełnia wymogi określone dla opisu. Specyfikację traktuje się wtedy w ten sam sposób jak opis (należy ją połączyć z otrzymaną fakturą i ewidencjonować ewentualne różnice w stosunku do otrzymanej później faktury).

#### **4.4. Dodatkowe ewidencje.**

##### **Ewidencja środków trwałych<sup>4</sup>.**

Do środków trwałych zalicza się rzeczowy majątek trwały - zarówno podlegający, jak i nie podlegający amortyzacji.

W przepisach podatkowych często występuje podział na środki trwałe podlegające amortyzacji oraz środki trwałe amortyzacji nie podlegające. Do środków trwałych podlegających amortyzacji zaliczyć należy stanowiące własność lub współwłasność podatnika, nabyte lub wytworzone we własnym zakresie, kompletne i zdatne do użytku w dniu przyjęcia do używania:

- budowle, budynki oraz lokale będące odrębną własnością;
- maszyny, urządzenia i środki transportu;
- inne przedmioty.

Do podlegających amortyzacji środków trwałych należy również zaliczyć - **bez względu na przewidywany okres używania** - następujące składniki majątku:

- składniki majątku, wymienione wyżej, niestanowiące własności lub współwłasności podatnika, wykorzystywane przez niego na potrzeby związane z prowadzoną działalnością na podstawie umowy leasingu finansowego (kapitałowego), zawartej z właścicielem lub współwłaścicielami tych składników - jeżeli zgodnie z przepisami rozdziału 4a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający;
- przyjęte do używania inwestycje w obcych środkach trwałych, zwane dalej "inwestycjami w obcych środkach trwałych";

---

<sup>4</sup> Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych

- budynki i budowle wybudowane na cudzym gruncie.

Amortyzacji podlega również - **choć nie jest środkiem trwałym** ani wartością niematerialną i prawną - [tabor transportu morskiego](#) w budowie, sklasyfikowany w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ([PKWiU](#)) w grupie "statki" o symbolu 35.11, zaliczone do branży 1051-1053 Systematycznego Wykazu Wyrobów (SWW) Głównego Urzędu Statystycznego (Dz. U. z 1997 r. Nr 42, poz. 264 i z 1999 r. Nr 92, poz. 1045).

Amortyzacji nie podlegają:

- grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntów;
- budynki mieszkalne wraz ze znajdującymi się w nich dźwigami lub lokale mieszkalne, służące prowadzonej działalności gospodarczej lub wydierżawiane albo wynajmowane na podstawie umowy, jeżeli podatnik nie podejmie decyzji o ich amortyzowaniu;
- dzieła sztuki i eksponaty muzealne;
- składniki majątku, które nie są używane na skutek zaprzestania działalności, w której te składniki były używane; w tym przypadku składniki te nie podlegają amortyzacji od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zaprzestano tej działalności.

Wyżej wymienione składniki majątku są środkami trwałymi, tzn. należy je ujawnić w ewidencji środków trwałych, jednak nie podlegają amortyzacji, czyli nie należy dla celów podatkowych naliczać od nich żadnych odpisów amortyzacyjnych. Wydatki na ich zakup mogą jednak stanowić koszt uzyskania przychodu z ich sprzedaży.

#### **UWAGA! Wyposażenie a środki trwałe.**

W przypadku składników majątkowych o wartości początkowej nie przekraczającej 3500zł podatnik ma prawo nie zaliczyć ich do środków trwałych albo też zaliczyć i amortyzować (w tym jednorazowo 100%). Jeżeli podatnik nie zaliczy takich składników majątku do środków trwałych, wówczas będzie to wyposażenie. W drugim wypadku - pomimo tego samego efektu podatkowego - składnik majątku stanowić będzie środek trwały (np. zamortyzowany w 100%).

Leasing.

Leasing finansowy został szczegółowo zdefiniowany dla celów podatkowych i skutkuje amortyzowaniem przedmiotu leasingu przez leasingobiorcę.

Przez umowę leasingu rozumieć należy umowę nazwaną w kodeksie cywilnym, a także każdą inną umowę, na mocy której jedna ze stron, zwana dalej "leasingodawcą", oddaje do odpłatnego używania albo używania i pobierania pożytków na warunkach określonych w ustawie drugiej stronie, zwanej dalej "leasingobiorcą", podlegające amortyzacji środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne, a także grunty.

**Amortyzacji** od przedmiotu leasingu **dokonuje leasingobiorca**, jeżeli:

- umowa leasingu została zawarta na czas oznaczony;
- suma ustalonych w umowie leasingu opłat, pomniejszona o należny podatek od towarów i usług, odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych;
- umowa zawiera postanowienie, że odpisów amortyzacyjnych w podstawowym okresie umowy leasingu dokonuje korzystający.

We wszystkich pozostałych przypadkach umów leasingu, najmu, dzierżawy itp. amortyzacji dokonuje właściciel przedmiotu umowy.

#### **Prywatyzacja i komercjalizacja.**

Podmioty prywatyzowane mają prawo do odrębnych metod amortyzacji. Od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych otrzymanych do odpłatnego korzystania, zgodnie z umowami zawartymi na podstawie przepisów o komercjalizacji i prywatyzacji:

- art.51-55 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996r. o komercjalizacji i prywatyzacji (t. jedn. Dz. U. z 2002r., Nr 171, poz. 1397 z późn. zm.);
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2004r. w sprawie warunków spłaty należności za korzystanie z przedsiębiorstwa (Dz. U. Nr 269, poz. 2667), jeżeli z tych umów wynika prawo zakupu tych środków albo wartości przez korzystającego za cenę ustaloną w umowach, podatnicy dokonują odpisów amortyzacyjnych **metodą liniową**.

**Stawki amortyzacyjne**, z uwzględnieniem przepisów dotyczących stawek obniżonych, podwyższonych i odpowiednich dla wartości niematerialnych i prawnych,

ustala się w proporcji do okresu wynikającego z umowy, z wyjątkiem środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych o krótszym okresie amortyzacji niż okres trwania umowy.

**W razie nabycia** środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych otrzymanych do odpłatnego korzystania na podstawie umów, o których mowa wyżej, przed upływem okresu, na jaki została zawarta umowa, podatnicy dokonują dalszych odpisów amortyzacyjnych od tych środków i wartości, **kontynuując stosowanie zasad i stawek**, określonych wyżej.

**W razie przedłużenia okresu** obowiązywania umowy zawartej na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, stawki odpisów amortyzacyjnych ulegają obniżeniu proporcjonalnie do okresu przedłużenia okresu obowiązywania umowy, z wyjątkiem środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych o okresie amortyzacji krótszym niż okres obowiązywania umowy; zasada ta ma zastosowanie wyłącznie do stawek odpisów amortyzacyjnych, dokonywanych od następnego miesiąca po miesiącu, w którym zmieniono umowę.

Od środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, przekazanych do używania na podstawie **innych umów** niż wymienione wyżej, odpisów amortyzacyjnych od tych składników dokonują odpowiednio finansujący lub korzystający na zasadach ogólnych, z uwzględnieniem przepisów dotyczących amortyzacji w leasingu.

Jeżeli umowy inne niż wymienione wyżej dotyczą środków trwałych zaliczonych do grupy 3-6 Klasyfikacji i zostały zawarte na okres co najmniej 60 miesięcy oraz zgodnie z przepisami dotyczącymi leasingu odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający, podatnik może stosować zasady określone dla prywatyzacji i komercjalizacji, może też stosować zasady ogólne, według swego wyboru.

Jeżeli zgodnie z przepisami dotyczącymi leasingu odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający, a nastąpi **zmiana, wygaśnięcie lub rozwiązanie umów leasingu**, i w związku z tym nie zostanie przeniesiona na korzystającego własność środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, właściciel przejmując te składniki majątku określa ich wartość początkową na zasadach ogólnych, przed zawarciem pierwszej umowy leasingu, pomniejszoną o:

- spłatę wartości początkowej (faktycznie otrzymaną przez finansującego w opłatach ustalonych w umowie leasingu równowartość wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, określoną zgodnie z art. 22g, w podstawowym okresie umowy leasingu; spłaty tej nie koryguje się o kwotę wypłaconą korzystającemu, o której mowa w art. 23d albo art. 23h. ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych),
- sumę dokonanych przez siebie odpisów amortyzacyjnych dokonanych metodą liniową.

### **Ewidencja i wykaz.**

W razie braku ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dokonywane odpisy amortyzacyjne nie stanowią kosztów uzyskania przychodów.

Do tego od nie ujawnionych środków trwałych nie nalicza się w zasadzie odpisów amortyzacyjnych. Dlatego też staranne prowadzenie ewidencji środków trwałych gwarantuje bezpieczeństwo zaliczonych do kosztów uzyskania przychodu odpisów amortyzacyjnych.

Zapisów dotyczących środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dokonuje się w ewidencji (wykazie) **najpóźniej** w miesiącu przekazania ich do używania. Późniejszy termin wprowadzenia uznaje się za ujawnienie środka trwałego (w takim przypadku odpisy nalicza się od dnia ujawnienia).

**Nie podlegają objęciu** ewidencją (wykazem) budynki mieszkalne, lokale mieszkalne i własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego, prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej, których wartość początkową ustala się jako iloczyn powierzchni i kwoty 988zł.

### **Księgi rachunkowe.**

Podatnicy prowadzący, zgodnie z przepisami o rachunkowości, księgi rachunkowe są obowiązani do uwzględnienia w ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych informacji niezbędnych do obliczenia wysokości odpisów

amortyzacyjnych. Brak jest zatem w tym względzie jakichkolwiek nakazów prawa podatkowego, należy stosować ustawę o rachunkowości oraz przyjętą w jednostce politykę rachunkowości (w tym zakładowy plan kont).

### **Księga przychodów i rozchodów.**

Podatnicy prowadzący podatkową księgę przychodów i rozchodów są obowiązani do prowadzenia **ewidencji** środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, zawierającej co najmniej:

- liczbę porządkową;
- datę nabycia;
- datę przyjęcia do używania;
- określenie dokumentu stwierdzającego nabycie;
- określenie środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej;
- symbol Klasyfikacji Środków Trwałych;
- wartość początkową;
- stawkę amortyzacyjną;
- kwotę odpisu amortyzacyjnego za dany rok podatkowy i narastająco za okres dokonywania tych odpisów, w tym także, gdy składnik majątku był kiedykolwiek wprowadzony do ewidencji (wykazu), a następnie z niej wykreślony i ponownie wprowadzony;
- zaktualizowaną wartość początkową;
- zaktualizowaną kwotę odpisów amortyzacyjnych;
- wartość ulepszenia zwiększającą wartość początkową;
- datę likwidacji oraz jej przyczynę albo datę zbycia.

W razie **zmiany formy opodatkowania**, podatnicy, zakładając ewidencję środków trwałych, uwzględniają w niej odpisy amortyzacyjne przypadające za okres opodatkowania w formie ryczałtowanego podatku dochodowego (udokumentowane w wykazie środków trwałych). Podatnicy przechodzący na ryczałt mogą kontynuować prowadzenie ewidencji pod warunkiem że ewidencja ta odpowiadać będzie wymogom określonym niżej.

### **Ryczałt ewidencjonowany.**

Podatnicy oraz spółki, których wspólnicy są opodatkowani w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, są obowiązani prowadzić **wykaz** środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Podatnik jest obowiązany zbroszować wykaz i kolejno ponumerować jego karty.

Wykaz środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych powinien zawierać co najmniej następujące dane:

- liczbę porządkową;
- datę nabycia;
- datę przyjęcia do używania;
- określenie dokumentu stwierdzającego nabycie;
- określenie środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej;
- symbol Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) wydanej na podstawie odrębnych przepisów;
- wartość początkową;
- stawkę amortyzacyjną;
- zaktualizowaną wartość początkową;
- datę likwidacji oraz przyczynę likwidacji albo datę zbycia środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej.

W razie zmiany formy opodatkowania - **przejścia na ryczałt**, jeżeli podatnik prowadził ewidencję środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, może kontynuować prowadzenie tej ewidencji pod warunkiem że ewidencja ta odpowiadać będzie wymogom określonym wyżej. W razie zmiany formy opodatkowania - **rezygnacji z ryczałtu**, podatnicy, zakładając ewidencję środków trwałych, uwzględniają w niej odpisy amortyzacyjne przypadające za okres opodatkowania w formie zryczałtowanego podatku dochodowego (udokumentowane w wykazie środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych).

Wykaz może być prowadzony przy zastosowaniu **technik informatycznych** (np. w programie księgowym czy w edytorze tekstów albo w excelu). W tym przypadku na

koniec każdego miesiąca, do dnia 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni, podatnik jest obowiązany sporządzić wydruk zapisów dokonanych za dany miesiąc.

### **Wartość początkowa.**

Wartość początkowa to ustalona według określonych zasad podstawa naliczania odpisów amortyzacyjnych od danego składnika majątku podatnika. Nie ma dowolności przy jej określaniu.

Za wartość początkową **środków trwałych** oraz **wartości niematerialnych i prawnych** uważać należy:

- w razie nabycia w drodze kupna - cenę ich nabycia;
- w razie częściowo odpłatnego nabycia - cenę ich nabycia powiększoną o wartość przychodu z tytułu nieodpłatnego świadczenia (jeśli występuje);
- w razie wytworzenia we własnym zakresie - koszt wytworzenia;
- w razie nabycia w drodze spadku, darowizny lub w inny nieodpłatny sposób - wartość rynkową z dnia nabycia, chyba że umowa darowizny albo umowa o nieodpłatnym przekazaniu określa tę wartość w niższej wysokości;
- w razie nabycia w postaci wkładu niepieniężnego (aportu) wniesionego do spółki cywilnej lub osobowej spółki handlowej - ustaloną przez wspólników na dzień wniesienia wkładu lub udziału, wartość poszczególnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, nie wyższą jednak od ich wartości rynkowej, z dnia wniesienia wkładu;
- od 1 stycznia 2007 r. - w razie otrzymania w związku z likwidacją osoby prawnej, z uwzględnieniem różnic kursowych, ustaloną przez podatnika wartość poszczególnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, nie wyższą jednak od ich wartości rynkowej.

Wartość początkową **firmy** stanowi dodatnia różnica między ceną nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części, a wartością rynkową składników majątkowych wchodzących w skład kupionego, przyjętego do odpłatnego korzystania albo wniesionego do spółki przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części, odpowiednio z dnia kupna, przyjęcia do odpłatnego korzystania albo wniesienia do spółki.



Wartość początkową **inwestycji w obcych środkach trwałych** oraz budynków i budowli wybudowanych na obcym gruncie ustala się odpowiednio wg ceny nabycia albo kosztu wytworzenia.

Pojęcia ceny nabycia i kosztu wytworzenia są ściśle określone:

Cena nabycia	
+	kwota należna zbywcy
+	koszty związane z zakupem naliczone do dnia przekazania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej do używania, a w szczególności o koszty transportu, załadunku i wyładunku, ubezpieczenia w drodze, montażu, instalacji i uruchomienia programów oraz systemów komputerowych, opłat notarialnych, skarbowych i innych, odsetek, prowizji
-	podatek VAT, z wyjątkiem przypadków, gdy zgodnie z odrębnymi przepisami podatek VAT nie stanowi podatku naliczonego albo podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty należnego podatku o podatek naliczony albo zwrot różnicy podatku w rozumieniu ustawy o VAT
+/-	<u>różnice kursowe</u> , naliczone do dnia przekazania do używania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej (dodatnie albo ujemne)
+	w razie nabycia składników majątku w drodze spadku, darowizny lub w inny nieodpłatny sposób, oraz w drodze aportu, a wymagających montażu - wydatki poniesione na ich montaż
+	cło i podatek akcyzowy od importu składników majątku
+	koszty montażu, gdy majątek wymaga montażu, a nabycie nastąpiło w drodze darowizny, spadku, w inny nieodpłatny sposób, w drodze aportu albo likwidacji osoby prawnej(od 1 stycznia 2007 r.)

Podatnicy mogą ustalić wartość początkową budynków **mieszkalnych** lub lokali mieszkalnych: wynajmowanych, wdzierżawianych albo używanych przez właściciela na cele prowadzonej przez niego działalności gospodarczej:

- przyjmując w każdym roku podatkowym wartość stanowiącą iloczyn metrów kwadratowych wynajmowanej, wdzierżawianej lub używanej przez właściciela powierzchni użytkowej tego budynku lub lokalu i kwoty 988 zł, przy czym za

powierzchnię użytkową uważa się powierzchnię przyjętą dla celów podatku od nieruchomości (w takim wypadku nie należy wykazywać środka trwałego w ewidencji środków trwałych, a amortyzacja w przypadku prawa spółdzielczego wyniesie 1,5% zamiast 2,5%), albo

- na ww. zasadach ogólnych.

Jeżeli tylko **część nieruchomości**, w tym budynku mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego, jest wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej bądź wynajmowana lub wdzierżawiana - odpisów amortyzacyjnych dokonuje się w wysokości ustalonej od wartości początkowej nieruchomości, budynku lub lokalu odpowiadającej stosunkowi powierzchni użytkowej wykorzystywanej do prowadzenia działalności gospodarczej, wynajmowanej lub wdzierżawianej, do ogólnej powierzchni użytkowej tej nieruchomości, budynku lub lokalu. Ustala się zatem wartość początkową ustala się w odniesieniu do całego budynku, jednak jako podstawę naliczania odpisów amortyzacyjnych przyjmuje się wartość początkową stanowiącą proporcjonalną część wartości początkowej całej nieruchomości. Nie wycenia się poszczególnego lokalu.

W razie gdy składnik majątku stanowi **współwłasność** podatnika, wartość początkową tego składnika ustala się w takiej proporcji jego wartości, w jakiej pozostaje udział podatnika we własności tego składnika majątku; zasada ta nie ma zastosowania do składników majątku stanowiących wspólność majątkową małżonków (można przyjąć, że podatnik jest właścicielem w 100%), chyba że małżonkowie wykorzystują składnik majątku w działalności gospodarczej prowadzonej odrębnie (wtedy każde z nich rozlicza amortyzację od udziału 50%).

### **Nie można ustalić ceny.**

Jeżeli nie można ustalić **ceny nabycia** środków trwałych lub ich części nabytych przez podatników **przed dniem** założenia ewidencji lub sporządzenia wykazu wartość początkową tych środków przyjmuje się w wysokości wynikającej z **wyceny dokonanej przez podatnika**, z uwzględnieniem cen rynkowych środków trwałych tego samego rodzaju z grudnia roku poprzedzającego rok założenia ewidencji lub sporządzenia wykazu oraz stanu i stopnia ich zużycia.

Jeżeli nie można ustalić **ceny nabycia** środków trwałych lub ich części nabytych przez podatników **po dniu** założenia ewidencji lub sporządzenia wykazu, wówczas **nie można naliczać odpisów** amortyzacyjnych. Ustawa nie przewiduje bowiem zastępczego sposobu ustalenia wartości początkowej w takim przypadku, z wyjątkiem budynków i lokali mieszkalnych, o których mowa nieco wyżej.

Jeżeli nie można ustalić **kosztu wytworzenia** wartość początkową środków trwałych ustala się w wysokości **określonej przez biegłego**, powołanego przez podatnika, z uwzględnieniem cen rynkowych środków trwałych tego samego rodzaju z grudnia roku poprzedzającego rok założenia ewidencji lub sporządzenia wykazu oraz stanu i stopnia ich zużycia. Nie ma przy tym znaczenia, czy składnik majątku wytworzono po czy przed dniem założenia ewidencji lub sporządzenia wykazu.

Podatnicy prowadzący księgę przychodu mają obowiązek zaprowadzić ewidencję środków trwałych w dniu założenia księgi, a ryczałtowcy - wykaz środków trwałych w dniu przejścia na ryczałtowany podatek dochodowy.

### **Kontynuacja.**

W razie **zmiany formy prawnej**, a także **połączenia** albo **podziału** podmiotów dokonywanych na podstawie odrębnych przepisów - wartość początkową środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych ustala się w wysokości wartości początkowej określonej w ewidencji (wykazie) podmiotu o zmienionej formie prawnej, podzielonego albo połączonego.

Zasada ta ma zastosowanie, jeżeli z odrębnych przepisów wynika, że podmiot powstały w wyniku zmiany formy prawnej, podziału albo połączenia lub podmiot istniejący, do którego przeniesiono w wyniku wydzielenia część majątku podmiotu dzielonego, wstępuje we wszelkie prawa i obowiązki podmiotu o zmienionej formie prawnej, połączonego albo podzielonego.

W ten sam sposób wartość początkową ustala się **także** w razie:

- podjęcia działalności przez podmiot po przerwie trwającej nie dłużej niż 3 lata;
- zmiany formy prawnej prowadzonej działalności, polegającej na połączeniu lub podziale dotychczasowych podmiotów albo zmianie współników spółki nie będącej osobą prawną;

- zmiany działalności wykonywanej samodzielnie przez jednego z małżonków na działalność wykonywaną samodzielnie przez drugiego z małżonków;
- jeżeli przed przerwą lub zmianą składniki majątku były wprowadzone do ewidencji (wykazu).

Od 1 stycznia 2007 r. zasady związane ze zmianą formy prawnej, połączeniem czy podziałem, stosuje się odpowiednio:

- w razie nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w drodze wkładu niepieniężnego. Jeżeli składniki majątku wchodzące w skład wkładu niepieniężnego nie były wprowadzone do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych prowadzonej przez podmiot wnoszący wkład niepieniężny, stosuje się zasady dotyczące składników majątku znajdujących się w przedsiębiorstwie czy jego zorganizowanej części;
- w przypadku otrzymania w związku z likwidacją osoby prawnej środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, które uprzednio zostały wniesione do tej osoby prawnej jako wkład niepieniężny w postaci przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części.

### **Przedsiębiorstwo.**

W razie nabycia w drodze kupna lub przyjęcia do odpłatnego korzystania przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części, łączną wartość początkową nabytych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych stanowi:

- suma ich wartości rynkowej w przypadku wystąpienia dodatniej wartości firmy;
- różnica między ceną nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części, a wartością składników majątkowych nie będących środkami trwałymi ani wartościami niematerialnymi i prawnymi, w przypadku niewystąpienia dodatniej wartości firmy.

W razie nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w drodze spadku lub darowizny, łączną wartość początkową nabytych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych stanowi suma ich wartości rynkowej, nie wyższa jednak od różnicy pomiędzy wartością tego przedsiębiorstwa albo jego zorganizowaną częścią,

a wartością składników mienia, nie będących środkami trwałymi ani wartościami niematerialnymi i prawnymi, określoną dla celów podatku od spadków i darowizn.

### **Prawa majątkowe.**

Wartość początkową praw majątkowych, w tym licencji i autorskich praw majątkowych, stanowi cena nabycia tych praw; jeżeli wynagrodzenie (opłaty) wynikające z umowy licencyjnej albo z umowy o przeniesienie innych praw majątkowych jest uzależnione od wysokości przychodów z licencji lub praw uzyskanych przez licencjobiorcę albo nabywcę - przy ustalaniu wartości początkowej praw majątkowych, w tym licencji, nie uwzględnia się tej części wynagrodzenia.

### **Ulepszenie.**

Ulepszenie jest pojęciem, które dotyczy wyłącznie środków trwałych. Wartości niematerialnych i prawnych nie da się w sensie podatkowym ulepszyć, może powstać jedynie w określonych przypadkach nowa wartość niematerialna i prawna.

Ulepszenie środków trwałych powoduje konieczność zwiększenia wartości początkowej o wartość nakładów na ulepszenie w wypadku spełnienia łącznie trzech następujących warunków. Po pierwsze, wydatki powinny dotyczyć środka trwałego stanowiącego **własność** (współwłasność) **podatnika** (w innym wypadku wystąpi inwestycja w obcym środku trwałym). Po drugie, wydatki te powinny powodować **wzrost wartości użytkowej** w stosunku do wartości z dnia przyjęcia środków trwałych do używania, mierzonej w szczególności okresem używania, zdolnością wytwórczą, jakością produktów uzyskiwanych za pomocą ulepszonych środków trwałych i kosztami ich eksploatacji. Po trzecie, wydatki te powinny obejmować jeden z następujących zakresów czynności:

- **przebudowę** (czyli zmianę (poprawienie) istniejącego stanu środka trwałego na inny, np. zainstalowanie nowej, bardziej wytrzymałej przegrody pomiędzy kabiną kierowcy a przestrzenią bagażową to przebudowa, a demontaż siedzeń w celu uzyskania w pojeździe osobowym przestrzeni bagażowej to nie przebudowa, a adaptacja, wymiana dysku twardego komputera na nowszy o większej pojemności to przebudowa, natomiast dołożenie drugiego twardego dysku to rozbudowa);

- **rozbudowę** (czyli powiększenie (rozszerzenie) składników majątkowych, w szczególności budynków, budowli, linii technologicznych itp., np. podłączenie do zestawu komputerowego drukarki stanowi rozbudowę zestawu komputerowego, natomiast zamiana drukarki czarno-białej na kolorową to przebudowa tego zestawu, postawienie ścianki działowej w pomieszczeniu w celu uzyskania dwóch oddzielnych pomieszczeń to przebudowa budynku, natomiast wybudowanie nowego pomieszczenia to rozbudowa budynku);
- **rekonstrukcję** (czyli odtworzenie (odbudowanie) zużytych całkowicie lub częściowo środków trwałych, np. zainstalowanie w zakupionym pojeździe oryginalnego lusterka, takiego w jakie pojazd był wyposażony od nowości, to rekonstrukcja, natomiast zainstalowanie nowoczesnego lusterka elektrycznego to modernizacja, zainstalowanie zakupionym używanym zestawie komputerowym nowego w miejsce zużytego przewodu drukarki USB to rekonstrukcja, natomiast zainstalowanie urządzenia emitującego podczerwień w celu ustanowienie połączeń z drukarką to modernizacja);
- **adaptację** (czyli przystosowanie (przerobienie) środka trwałego do wykorzystania go w innym celu niż ten, do którego był przed adaptacją przeznaczony, np. zainstalowanie w samochodzie ciężarowym dodatkowego miejsca dla pasażera to adaptacja, natomiast zainstalowanie klimatyzacji w celu przystosowania pojazdu do innych warunków klimatycznych to rozbudowa, zainstalowanie kamery do zestawu komputerowego aby stanowił on proste urządzenie telewizji przemysłowej to adaptacja, natomiast zainstalowanie tej kamery w celu korzystania dodatkowo z połączeń wideofonicznym przez Internet to rozbudowa);
- **modernizację** (czyli unowocześnienie środka trwałego, np. wymiana zepsutego silnika na nowy to remont, natomiast wymiana silnika o pojemności 1,3 na silnik o pojemności 2,0 to modernizacja, , zakup do zestawu komputerowego większego i szybszego twardego dysku to modernizacja tego zestawu, natomiast zakup lepszego twardego dysku, choć o parametrach możliwe zbliżonych do uszkodzonego, to remont pomimo zainstalowania nowocześniejszego urządzenia). Ulepszenie nastąpi również, gdy do środka trwałego **dołączono części** składowe (elementy innego środka trwałego) lub części peryferyjne (urządzenia

współpracujących), których **cena jednostkowa przekracza 3.500 zł**. Nie będzie częścią peryferyjną urządzenie pracujące z większą ilością urządzeń, albo połączone w celu przemijającego krótkiego użytku, np. drukarka wykorzystywana przez dwa komputery, albo drukarka z funkcją ksero podłączana do komputera tylko czasowo. Jeżeli podatnik dokonuje **remontu** środka trwałego, to wydatki z tego tytułu podlegają zaliczeniu do kosztów uzyskania przychodu w całości **bez ograniczeń**. Remont to utrzymanie (konserwacja czyli ogół czynności zmierzających do zachowania środka trwałego w stanie należyтым i zapobiegających jego przedwczesnemu zużyciu) lub odtworzenie (przywrócenie) pierwotnego stanu technicznego i użytkowego środka trwałego (w stosunku do wartości z dnia przyjęcia go do używania), wraz z wymianą zużytych składników technicznych (np. części zamiennych), a także każde inne działanie nie stanowiące przebudowy, rozbudowy, rekonstrukcji, adaptacji i modernizacji. Jednak nie w każdej sytuacji możliwe jest dokonanie naprawy, czasem niezbędna jest wymiana jakiegoś zużytego fragmentu na nowy taki sam albo możliwe najbardziej zbliżony uwzględniając postęp technologiczny. W przypadkach spornych decyzję o skutkach takiej zmiany modernizacyjnej stanowiącej remont powinien podjąć biegły, np. z zakresu budownictwa odnośnie wymiany stolarki okiennej drewnianej na nową, ale lepszą.

**Pojęcie remontu zmienia się bowiem wraz z postępowaniem technologicznym**, a dla określenia skutków przeprowadzonych prac zawsze należy oprzeć się na wiedzy specjalisty z danej dziedziny. Może się zdarzyć, że nawet znacznie nowocześniejsze rozwiązania technologiczne nie przesądzą o ulepszeniu, jeżeli nie ma obiektywnych możliwości zastosowania innego rozwiązania (wycofane technologie czy materiały).

W przypadku gdy podatnik dokonuje remontu środka trwałego, który nabył w stanie pogorszonym, to w rzeczywistości podatnik dokonuje ulepszenia tego środka trwałego. Remont wystąpiłby, gdyby podatnik naprawił środek trwały, który wcześniej on sam posiadał w stanie takim, jak po remoncie. W przypadku, gdy podatnik dokonuje remontu najmowanego lokalu, to w rzeczywistości wytwarza środek trwały - inwestycję w obcym środku trwałym.

Po zwiększeniu wartości początkowej należy dokonywać odpisów amortyzacyjnych w dalszym ciągu **według stosowanej dotychczas metody amortyzacji**.

**Na przykład:**

Ulepszenie środka trwałego o wartości początkowej 10.000 zł amortyzowanego liniowo w listopadzie 2013r. o 4.000 zł. W efekcie wydłuży się nieco okres amortyzacji, zwiększy się też kwota odpisu miesięcznego:

- w roku 2012:  $10.000zł \times 15\% = 1.500zł$  (roczny odpis amortyzacyjny);
- w okresie od stycznia do listopada 2013r. łącznie:  $10.000zł \times 15\% \times 11/12 = 1.375zł$  (raty miesięczne);
- w grudniu 2013r.:  $14.000zł \times 15\% \times 1/12 = 175zł$  (rata amortyzacji za grudzień);
- w roku 2014:  $14.000 \times 15\% = 2.100zł$  (roczny odpis amortyzacyjny).

**Podział, odłączenie i połączenie:**

Do **podziału** środka trwałego należy stosować zasady dotyczące odłączenia od środka trwałego części składowych lub peryferyjnych, z tym, że należy ustalić wartość wszystkich części powstałych po podziale, a środek trwały należy przestać amortyzować i wpisać do ewidencji środków trwałych likwidację środka trwałego poprzez jego podział.

W razie **trwałego odłączenia** od danego środka trwałego części składowej lub peryferyjnej wartość początkową tego środka zmniejsza się, od następnego miesiąca po odłączeniu, o różnicę między ceną nabycia (kosztem wytworzenia) odłączonej części, a przypadającą na nią, w okresie połączenia, sumą odpisów amortyzacyjnych obliczoną przy zastosowaniu metody amortyzacji i stawki amortyzacyjnej stosowanej przy obliczaniu odpisów amortyzacyjnych tego środka trwałego.

**Na przykład:**

Zakup całości w styczniu 2013r. Odpis amortyzacyjny w roku 2013:  $10.000zł \times 20\% \times 11/12 = 1.833,33zł$ . Oddzielenie w czerwcu 2014r. części o wartości początkowej 3.000zł.

Odpis amortyzacyjny w okresie styczeń-czerwiec 2014r.:  $10.000zł \times 20\% \times 6/12 = 1.000,00zł$ .

Odpis amortyzacyjny w okresie lipiec-grudzień 2014r.:  $7'000zł \times 20\% \times 6/12 = 700zł$ .



Wartość oddzielonej części: 3.000zł - 850zł (odpisy amortyzacyjne od lutego 2013r. do czerwca 2014r.)=2150zł. Odpisy amortyzacyjne przypadające na część odłączoną:  $3.000zł \times 20\% \times 17/12 = 850zł$ .

**Nietrwale odłączenie** to odłączenie części w celu np. jej konserwacji czy naprawy, albo też odłączenie w celu połączenia np. drukarki dla przemijającego użytku z innym środkiem trwałym. Takie odłączenie nie wywołuje skutków podatkowych.

Opisana wartość części odłączonej stanowić będzie podstawę zwiększenia wartości początkowej **przy połączeniu** z innym środkiem trwałym - w miesiącu połączenia, czy też koszt uzyskania przychodu w przypadku **sprzedaży** tej części. Sposób amortyzacji należy ustalić podobnie jak w przypadku ulepszenia środka trwałego.

#### **Amortyzacja metody.**

Ustawa określa wiele metod amortyzacji, wśród których może wybierać podatnik.

Mogą to być następujące metody amortyzacji środków trwałych:

- **metoda liniowa;**
  - stawki określone w wykazie;
  - stawki podwyższone;
  - stawki obniżone;
  - stawki sezonowe:
    - naliczane w sezonie;
    - naliczane cały rok;
- **metoda degresywna;**
- **korzystna metoda 30%** (fabrycznie nowe środki trwałe):
  - w drugim roku metoda liniowa;
  - w drugim roku metoda degresywna;
- **metoda według stawek indywidualnych** (ulepszone, używane, inwestycje w obcym środku trwałym).

Na odrębnych zasadach odbywa się amortyzacja wartości niematerialnych i prawnych oraz taboru morskiego w budowie a także majątku wykorzystywanego w ramach komercjalizacji i prywatyzacji.

Warto dodać, że podatnik może zaliczać w koszty odpisy amortyzacyjne w ratach:

- miesięcznych;
- kwartalnych;
- rocznych.

**UWAGA! Metodę wybieramy tylko raz.**

Podatnicy dokonują wyboru jednej z metod amortyzacji dla poszczególnych środków trwałych przed rozpoczęciem ich amortyzacji; wybraną metodę stosuje się do pełnego zamortyzowania danego środka trwałego i nie można jej już zmienić. W ramach stawek podwyższonych i obniżonych dopuszczalne są jednak zmiany stawek.

**Kontynuacja zasad.**

Podmioty powstałe w wyniku zmiany formy prawnej, podziału albo połączenia podmiotów, podjęcia działalności po przerwie, zmianie współników czy po zmianie działalności z jednego małżonka na drugiego, dokonują odpisów amortyzacyjnych z uwzględnieniem dotychczasowej wysokości odpisów oraz kontynuują metodę amortyzacji przyjętą przez podmiot o zmienionej formie prawnej, podzielony albo połączony, mogą jednak stawki podwyższać albo obniżać w takich sytuacjach, w jakich w trakcie amortyzowania jest to możliwe.

Od 1 stycznia 2007 r. zasadę tę stosuje się odpowiednio:

- w razie nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w drodze wkładu niepieniężnego, jeżeli składniki majątku wchodzące w skład wkładu niepieniężnego były wprowadzone do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych podmiotu wnoszącego taki wkład.
- w przypadku otrzymania w związku z likwidacją osoby prawnej środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, które uprzednio zostały wniesione do tej osoby prawnej jako wkład niepieniężny w postaci przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części.

**Metoda liniowa amortyzacji.**

Metoda liniowa amortyzacji to najprostsza, podstawowa metoda jej dokonywania. Występuje jednak w kilku wariantach w zależności od stawek stosowanych przez podatnika.

Metoda liniowa amortyzacji polega na naliczaniu odpisów amortyzacyjnych od wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, począwszy od pierwszego miesiąca następującego po miesiącu, w którym ten środek lub wartość wprowadzono do ewidencji (wykazu), do końca tego miesiąca, w którym następuje zrównanie sumy odpisów amortyzacyjnych z ich wartością początkową lub w którym postawiono je w stan likwidacji, zbyto lub stwierdzono ich niedobór. Innymi słowy co miesiąc naliczamy równe raty amortyzacji od miesiąca następującego po miesiącu wprowadzenia do ewidencji, do całkowitego zamortyzowania, albo sprzedaży, likwidacji itp. Można też stosować raty kwartalne i roczne.

**Na przykład:**

Amortyzacja naliczana jest wstecz gdy ze względu na przewidywany okres użytkowania nie przekraczający roku zaliczono wydatki bezpośrednio w koszty, a potem okres ten okazał się faktycznie dłuższy. W takich wypadkach majątek trwały wpisuje się do ewidencji dopiero z chwilą ustalenia, że przewidywany okres użytkowania będzie dłuższy niż rok. Amortyzację w takim wypadku nalicza się właśnie metodą liniową przy zastosowaniu ustawowych stawek amortyzacji.

Suma odpisów amortyzacyjnych, o których mowa wyżej, obejmuje również odpisy, których nie uważa się za koszty uzyskania przychodów.

W grudniu 2013r. przekazano do używania zespół komputerowy zakupiony za 4000zł. Stawka amortyzacji wynosi 30%, roczny odpis 1200zł, miesięczna rata 100zł. Zatem od stycznia 2014r. do kwietnia 2017r. co miesiąc należy zaliczyć w koszty uzyskania przychodu 100zł, chyba że zespół zostanie wcześniej ulepszony, sprzedany, zlikwidowany itp. Można też zaliczać co kwartał 300zł, albo 1200zł każdego 31 grudnia.

**Metoda degresywna amortyzacji.**

Metoda degresywna amortyzacji pozwala na przyspieszenie amortyzacji niektórych środków trwałych w początkowych okresie.

Podatnik może według własnego wyboru stosować metodę degresywną albo liniową.

W amortyzacji metodą degresywną występują dwa etapy:

- etap pierwszy, w którym następuje amortyzacja metodą degresywną;
- etap drugi, w którym następuje amortyzacja metodą liniową.

Przejdzie do etapu drugiego, na metodę liniową, następuje w roku podatkowym, w którym kwota amortyzacji ustalona metodą degresywną miałaby być niższa, od kwoty amortyzacji ustalonej metodą liniową. Już w tym roku stosować należy metodę liniową, korzystniejszą dla podatnika.

	Okres metody degresywnej	Okres metody liniowej
<b>Podstawa naliczania odpisów amortyzacyjnych</b>	W pierwszym roku amortyzacji - wartość początkowa. W latach następnych wartość początkowa pomniejszona o dokonane odpisy amortyzacyjne, ustalona na dany rok na początku tego roku.	<a href="#">Wartość początkowa</a>
<b>Stosowane stawki amortyzacyjne</b>	Stawki podane w wykazie rocznych stawek amortyzacji pomnożone przez współczynniki 2,0 albo 3,0 - w zależności od sytuacji	Stawki podane w wykazie rocznych stawek amortyzacji

W okresie metody degresywnej podatnik mnoży stawkę amortyzacji:

- x współczynnik 2,0 albo niższy (dopuszczalne są wartości od powyżej zera do 2,0, przy czym współczynniki powyżej 1,0 gwarantuje przyspieszenie amortyzacji);
- x współczynnik 3,0 albo niższy w przypadku używania środków trwałych w zakładzie danego podatnika położonym na terenie gminy o szczególnym zagrożeniu wysokim bezrobociem strukturalnym albo w gminie zagrożonej recesją i degradacją społeczną, których wykaz na podstawie odrębnych przepisów ustala Rada Ministrów.

#### **Na przykład:**

Podatnik zakupił zespół komputerowy, amortyzowany ze stawką 30%, za cenę 4000zł. Przekazał go do użytkowania w grudniu 2013r. W takim wypadku od stycznia 2014r. nalicza odpisy amortyzacyjne metodą degresywną przy zastosowaniu współczynnika 2,0 a zatem przy stawce amortyzacyjnej 60%:

- w roku 2014 odpis wyniesie 2400zł =  $0,6 \times 4000zł$ ;
- w roku 2015 odpis obliczony metodą degresywną 960zł =  $0,6 \times (4000zł - 2400zł) = 0,6 \times 1600zł$  byłby mniejszy niż odpis obliczony metodą liniową równy 1200zł =  $0,3 \times 4000zł$ , zatem od 1 stycznia roku 2015 należy stosować metodę liniową.

Albo: podatnik zakupił środek trwały za kwotę 10000zł amortyzowany przy zastosowaniu stawki 20% i przekazał go do użytkowania w styczniu roku 2014. W takim wypadku od lutego 2014r. naliczać będzie odpisy amortyzacyjne metodą degresywną przy zastosowaniu współczynnika 2,0:

- w roku 2014 odpis wyniesie  $3666,67zł = 11/12 \times 0,4 \times 10000zł$  (roczny wyniósłby  $4000zł = 0,4 \times 10000zł$ );
- w roku 2015 odpis wyniesie  $2533,33zł = 0,4 \times (10000zł - 3666,67zł)$ ;
- w roku 2016 odpis obliczony metodą degresywną  $1520zł = 0,4 \times (10000zł - 3666,67zł - 2533,33zł)$  byłby mniejszy niż odpis obliczony metodą liniową równy  $2000zł = 0,2 \times 10000zł$ , zatem od 1 stycznia 2016r. należy stosować metodę liniową.

Jeżeli w trakcie roku podatkowego:

- gmina zostanie wyłączona z wykazu, o którym mowa wyżej, lub
- podatnik przestanie mieć siedzibę na terenie gminy, o której mowa wyżej, wówczas podatnik może stosować do końca tego roku podwyższone stawki amortyzacyjne. W roku następnym musi obniżyć współczynnik.

### **Jakie środki trwałe objęte są metodą degresywną?**

Metoda degresywna może być stosowana do maszyn i urządzeń:

- zaliczonych do grupy 3-6 i 8 Klasyfikacji Środków Trwałych;
- środków transportu, z wyjątkiem samochodów osobowych.

Przez samochód osobowy rozumieć należy w tym wypadku każdy samochód, który nie posiada homologacji producenta lub importera wymaganej dla samochodów innych niż osobowe oraz którego dopuszczalna ładowność nie przekracza 500 kg.

**Mały podatnik w 2014 r.** to podatnik, u którego wartość przychodu ze sprzedaży w 2013r (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1.200.000 euro to jest wartość na 2014 r. **5 068 000 zł.**

Przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1.000 zł.

Zatem podatnik rozpoczynający działalność dla celów amortyzacji 50.000 euro nie sprawdza faktycznych czy planowanych obrotów. Jeżeli chciałby jednak zamortyzować te 50.000 euro w latach kontynuacji działalności, to w każdym roku sprawdza - na podstawie obrotów z roku poprzedniego - czy jest w bieżącym roku małym podatnikiem, czy też nie.

Definicja małego podatnika przeniesiona została z ustawy o podatku od towarów i usług. Na gruncie tej ustawy sprzedaż prywatna jest nieopodatkowana VAT, zatem nie ma wpływu na status małego podatnika. W ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych każdy przychód podlegający opodatkowaniu teoretycznie wpływa na status małego podatnika. W przypadku, gdy przedmiotem prywatnej sprzedaży jest zbycie nieruchomości, i nie ma to nic wspólnego z działalnością, to zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu przychody takie wpływają na status małego podatnika, brak jest bowiem wyraźnego wskazania, że chodzi o przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej.

#### **Na przykład:**

Podatnik osiągnął obroty 750.000 euro w ramach działalności gospodarczej. Kolejne 60.000 euro zarobił w ramach stosunku pracy albo przy sprzedaży prywatnego mieszkania. Suma tych przychodów przekracza już 800.000 euro.

W przypadku spółki nie posiadającej osobowości prawnej (np. s.c., sp. j.) limit odpisów dotyczy oddzielnie spółki i oddzielnie wspólników - w przypadku gdy oni również prowadzą działalność gospodarczą, niezależnie od spółki.

#### **Na czym to polega.**

Amortyzacja 50.000 euro rocznie polega na tym, że podatnicy **mogą** (ale nie muszą) dokonywać jednorazowo odpisów amortyzacyjnych od wartości początkowej środków trwałych zaliczonych do grupy 3-8 Klasyfikacji Środków Trwałych, z wyłączeniem samochodów osobowych, **w roku podatkowym, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji** środków trwałych do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym równowartości kwoty 50.000 euro łącznej wartości tych odpisów amortyzacyjnych.

Zatem podatnik kupując majątek trwały z określonych grup KŚT, może odpisać w koszty w pierwszym roku amortyzacji ich wartość początkową, nie więcej jednak niż 50.000 euro. Nie oznacza to, że podatnik może ująć w kosztach jakąś zryczałtowaną kwotę amortyzacji, bez względu na wartość zakupionych środków trwałych. Po prostu może zamortyzować wartość początkową zakupionych w danym roku środków trwałych w sumie do 50.000 euro. Limit ten nie dotyczy jednego środka trwałego (nie można amortyzować jednorazowo przy wartości początkowej do 50.000 euro, gdy suma tej amortyzacji miałaby przekroczyć 50.000 euro rocznie). Można zamortyzować jeden albo więcej środków trwałych, łącznie na kwotę do 50.000 euro.

**Na przykład:**

Podatnik zakupił trzy środki trwałe o wartości początkowej A=10.000 euro, B=100.000 euro, C=40.000 euro. Może on w pierwszym roku wrzucić w koszty w postaci odpisów amortyzacyjnych np.:

- całość A i C;
- całość A i 40.000 z B;
- 50.000 z B;
- 3.500 z A, 10.000 z B, 36.500 z C, itd.

Limit może też zostać niewykorzystany.

**Na przykład:**

W podanym wyżej przypadku podatnik może zamortyzować:

- całość A;
- 25.000 z B;
- 5.000 z A, 5.000 z B itd.

Podatnik nie może dokonać dalszej amortyzacji tego samego środka trwałego w tym samym, pierwszym roku podatkowym, nawet w ramach limitu - musi to być amortyzacja jednorazowa.

Limit nie wykorzystany w danym roku przepada - dotyczy on jedynie roku wprowadzenia do ewidencji. Za to w roku kolejnym będzie nowy limit 50.000 euro - ale jedynie w odniesieniu do środków trwałych przekazanych do używania w tym przyszłym roku.

**Na przykład:**

Podatnik zamortyzował w 2013 r. jedynie całość A. W roku 2014 będzie miał nowy limit 50.000 euro, ale w odniesieniu do środków trwałych przekazanych do używania w 2014 r. (D, E, F itd.).

Podatnik może również w ogóle nie korzystać z amortyzacji 50.000 euro, np. gdy ma stratę, albo gdy zależy mu na wyższym dochodzie. Przy stracie warto jednak rozważyć amortyzację 50.000 euro. Nie przyniesie ona skutku w tym roku, ale stratę można odliczać w latach następnych. Jeżeli podatnik nie wykorzysta amortyzacji 50.000 euro, to w latach następnych w odniesieniu do tych środków trwałych już z niej nie skorzysta, będzie mógł jedynie dokonywać standardowych odpisów amortyzacyjnych. W takim wypadku limit nie wykorzystany przechodzi na dalszy okres tego roku.

**Na przykład:**

Podatnik osiągnie stratę 10.000 euro + 2.000 euro standardowej amortyzacji środka trwałego A. Może w roku następnym wrzucić w koszty 2.000 euro standardowej amortyzacji i 6.000 euro straty z roku poprzedniego. Gdyby oprócz straty wrzucił w koszty 10.000 euro w ramach amortyzacji 50.000 euro rocznie, to osiągnąłby stratę 20.000 euro, z której w roku następnym mógłby odliczyć aż 10.000 euro - a tak naliczy jedynie amortyzację 2.000 euro.

Podatnik dokonuje odpisów amortyzacyjnych w ramach kwoty 50.000 euro, w stosunku do każdego środka trwałego najwcześniej w miesiącu wprowadzenia do ewidencji środków trwałych, najpóźniej w ostatnim miesiącu roku.

**W roku następnym** (i w latach następnych), jeżeli amortyzacja w ramach 50.000 euro rocznie nie wyczerpała całości wartości początkowej środka trwałego i pozostało jeszcze coś do amortyzowania, podatnik amortyzuje tę część wartości metodą liniową albo degresywną - suma odpisów dokonywanych metodą liniową i degresywną nie może przekroczyć 100 % wartości początkowej środka trwałego.

**Na przykład:**

Podatnik zakupił środek trwały D za 200.000 euro. Jednorazowo zamortyzował 50.000 euro.



W roku następnym rozpocznie amortyzację liniową 20% rocznie czyli 40.000 euro rocznie, jednak potrwa ona jedynie 3 lata i 4 miesiące - gdyż w tym czasie amortyzacji ulegnie pozostała część 100.000 euro.

Gdyby rozpoczął w roku następnym amortyzację metodą degresywną:

- w pierwszym roku 50.000 euro w ramach amortyzacji 50.000 euro rocznie;
- w drugim roku  $200.000 \text{ euro} \times 40\% = 60.000 \text{ euro}$ ;
- w trzecim roku  $140.000 \text{ euro} \times 40\% = 56.000 \text{ euro}$ ;
- czwartym roku amortyzacja liniowa, gdyż odpis w metodzie degresywnej byłby niższy, niż w metodzie liniowej. W koszty zaliczamy jedynie 34.000 euro (amortyzacja niecały rok), gdyż suma odpisów amortyzacyjnych nie może łącznie przekroczyć 200.000 euro - wartości początkowej środka trwałego.

Jeżeli podatnik dokonywałby odpisów amortyzacyjnych nie stanowiących kosztów uzyskania przychodu, np. przy środkach trwałych otrzymanych z dotacji, wówczas odpisy amortyzacyjne dokonywane są wg ww. limitów i zasad, jednak odpowiednia część ich (albo całość) nie stanowiłaby kosztów uzyskania przychodu.

#### **Na przykład:**

Podatnik kupił sprzęt o wartości 50.000 euro, w tym 25.000 euro pokryto z dotacji. Dokona odpisu jednorazowego 50.000 euro, jednak w koszty zaliczy tylko 25.000 euro.

Do limitu 50.000 euro nie zaliczamy amortyzacji jednorazowej środków trwałych do 3.500 zł. Można zatem zamortyzować środki trwałe za 50.000 euro rocznie, a oprócz tego 10 komputerów po 2.500 zł za sztukę. W tych dwóch przypadkach amortyzacja jednorazowo następuje bowiem na innej podstawie prawnej.

#### **Uwaga! Pomoc de minimis**

Kwota wykorzystanego przez podatnika limitu stanowi dla niego w danym roku podatkowym pomoc de minimis. Trzeba ją wykazywać w oświadczeniach dotyczących tej pomocy, np. przy ubieganiu się o układ ratalny. Jeżeli podatnik korzysta z innej pomocy de minimis - np. z ulgi abolicyjnej dla zarabiających za granicą - wówczas taka pomoc sumuje się ze wszystkich źródeł.

#### **Przeliczenie limitu.**

Przeliczenia na złote kwoty limitu 50.000 euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy

października roku poprzedzającego rok podatkowy, w którym wystąpiło wpisanie środka trwałego do ewidencji, w zaokrągleniu do 1.000 zł.

Jeżeli cena zakupu środka trwałego wyrażona była w euro, to i tak należy wg odrębnych zasad przeliczyć ją na złotówki i porównać z limitem przeliczonym na złotówki wg zasad wyżej wymienionych.

**Na przykład:**

Podatnik osiągnął obroty 1.150.000 euro w ramach działalności gospodarczej. Kolejne 60.000 euro zarobił w ramach stosunku pracy albo przy sprzedaży prywatnego mieszkania. Suma tych przychodów przekracza już 1.200.000 euro.

W przypadku spółki nie posiadającej osobowości prawnej (np. s.c., sp. j.) limit odpisów dotyczy oddzielnie spółki i oddzielnie wspólników - w przypadku gdy oni również prowadzą działalność gospodarczą, niezależnie od spółki.

Odpis amortyzacyjny to zatem roczna kwota kosztów uzyskania przychodów, obliczona według określonej **stawki amortyzacji**. Stawka amortyzacji może być określona:

- A) procentowo, np. 10% rocznie, co oznacza, że co roku koszt uzyskania przychodu stanowić będzie  $1/10$  wartości początkowej środka trwałego czy wartości niematerialnej i prawnej;
- B) poprzez wskazanie okresu amortyzacji, np. 60 miesięcy, co oznacza, że  $100\% / 60$  miesięcy x 12 miesięcy (rok) da 20% stawkę amortyzacji.

Roczny odpis amortyzacji nie będzie identyczny co roku. W przypadku rozpoczęcia albo zakończenia amortyzacji w ciągu roku podatkowego odpis amortyzacji w pierwszym lub ostatnim roku amortyzacji naliczony zostanie proporcjonalnie.

**Na przykład:**

W przypadku rozpoczęcia amortyzowania od 1 marca roczny odpis amortyzacji będzie wynosić  $10/12$  odpisu amortyzacyjnego wyliczonego według powyższych zasad (amortyzacja potrwa 10 miesięcy w danym roku).

Kwota, którą okresowo w ciągu roku podatkowego zaliczamy do kosztów uzyskania przychodu, to **rata amortyzacji**. Podatnik sam wybiera ilość rat rocznych i daty zaliczania ich do kosztów uzyskania przychodu, w następujących granicach:

- rata miesięczna, zaliczana do kosztów uzyskania przychodu w dowolnym dniu miesiąca za ten miesiąc;

- rata kwartalna, zaliczana do kosztów uzyskania przychodu w dowolnym dniu kwartału za ten kwartał;
- rata roczna (rozliczanie amortyzacji jednorazowo), rozliczana na koniec roku podatkowego czyli 31 grudnia.

Jedynie w przypadku taboru morskiego w budowie dopuszczalne jest stosowanie wyłącznie miesięcznych rat amortyzacji.

### **Zaokrąglenia.**

Raty amortyzacji powinny być teoretycznie równe. W przypadku podziału rocznego odpisu amortyzacyjnego na raty amortyzacyjne miesięczne czy kwartalne (dzielimy przez 12 albo przez 4) powstaną często końcówki podlegające zaokrągleniu. Zgodnie z praktyką zaokrąglenia wyrównać należy do pełnej kwoty odpisu rocznego w ostatniej racie amortyzacji w danym roku podatkowym. Podatek dochodowy jest bowiem podatkiem rozliczonym rocznie i podstawową zasadą jest, aby roczny odpis amortyzacyjny (czyli suma wszystkich rat amortyzacji w roku) był zgodny z przepisami. Jeżeli przy obliczaniu kwoty odpisu rocznego również powstają zaokrąglenia (wynikające z podziału wartości początkowej przez liczbę lat amortyzacji), wówczas zaokrąglenia należy wyrównać przy ostatniej w ogóle racie amortyzacji dotyczącej danego składnika majątku.

### **Odpis jest, kosztu nie ma.**

Podatnik zawsze nalicza pełen odpis amortyzacyjny, jednak nie zawsze będzie on w całości stanowił koszt uzyskania przychodu. Nie stanowią bowiem kosztu uzyskania przychodu:

- odpisów z tytułu zużycia samochodu osobowego w części ustalonej od wartości samochodu przewyższającej równowartość 20.000 EURO przeliczonej na złote według kursu średniego EURO ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia przekazania samochodu do używania;
- odpisów z tytułu zużycia środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dokonywanych od tej części ich wartości, która odpowiada poniesionym wydatkom na nabycie lub wytworzenie we własnym zakresie tych środków lub wartości niematerialnych i prawnych, odliczonym od podstawy

opodatkowania podatkiem dochodowym albo zwróconym podatnikowi w jakiegokolwiek formie;

- odpisów amortyzacyjnych od wartości początkowej środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych:
  - nabytych nieodpłatnie, z wyjątkiem nabytych w drodze spadku lub darowizny, jeżeli:
    - nabycie to nie stanowi przychodu z tytułu nieodpłatnego otrzymania rzeczy lub praw lub
    - dochód z tego tytułu jest zwolniony od podatku dochodowego, lub
    - nabycie to stanowi dochód, od którego na podstawie odrębnych przepisów zaniechano poboru podatku,
  - jeżeli przed dniem 1 stycznia 1995 r. zostały nabyte lecz nie zaliczone do środków trwałych albo wartości niematerialnych i prawnych;
  - oddanych do nieodpłatnego używania, z wyjątkiem nieruchomości - za miesiące, w których składniki te były oddane do nieodpłatnego używania;
- odpisów amortyzacyjnych od wartości początkowej wartości niematerialnych i prawnych wniesionych do spółki w postaci wkładu niepieniężnego, stanowiących równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (know-how).

Oznacza to, że w ewidencji środków trwałych należy ustalić prawidłowo pełny odpis amortyzacyjny, jednak do księgi nie należy wpisywać całości albo części każdej z poszczególnych rat amortyzacyjnych.

#### **Odpis sezonowy.**

Od używanych sezonowo środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych w okresie ich wykorzystywania; w tym przypadku wysokość odpisu miesięcznego ustala się przez podzielenie rocznej kwoty odpisów amortyzacyjnych przez liczbę miesięcy w sezonie albo przez 12 miesięcy w roku.

#### **Na przykład:**

W przypadku sezonu trzymiesięcznego roczną kwotę odpisów 1200zł dzielimy na odpisy miesięczne dzieląc ją przez 3 (400zł naliczane tylko w sezonie) albo dzieląc ją przez 12 miesięcy w roku (100zł naliczane miesięcznie).

Bez względu na sposób ustalenia amortyzacji miesięcznej możliwe jest rozliczanie miesięcznych, kwartalnych i rocznych rat amortyzacji.

Zasady te nie dotyczą środków trwałych nie wykorzystywanych okresowo z innych względów, niż działalność sezonowa, albo po prostu z powodu przestoju czy urlopu. Chodzi o środki trwałe wykorzystywane ewidentnie sezonowo, np. maszyny do przerobu truskawek wykorzystywane tylko w sezonie zbiorów.

### **UWAGA! Kasa fiskalna.**

W przypadku odliczenia 50% ceny netto kasy fiskalnej od podatku VAT w koszty zaliczyć będzie można nadal całość odpisów amortyzacyjnych. Podatnik nie otrzymuje bowiem zwrotu części ceny, ale ją odliczają, lecz nie od podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym, ale od podatku VAT. Taka zatem sytuacja nie jest objęta przepisem wyłączającym zaliczenie odpisu amortyzacyjnego do kosztu uzyskania przychodu.

### **Stawki indywidualne.**

Stawki indywidualne powodują przyspieszenie okresu amortyzacji w stosunku do stosowanych standardowo stawek, dostępnych dla podatników rozliczających się według zasad liniowych.

Stawki indywidualne stosować można wyłącznie dla środków trwałych (wartości niematerialne i prawne nie są amortyzowane według tej metody). Muszą to być środki trwałe używane, po raz pierwszy wprowadzone do ewidencji danego podatnika. Amortyzacji tą metodą mogą podlegać również środki trwałe ulepszone, po raz pierwszy wprowadzane do ewidencji danego podatnika.

Amortyzacja według stawek indywidualnych wskazuje okresy amortyzacji, które nie mogą być krótsze niż wskazane w tabelach poniżej. Podatnik ma możliwość wydłużyć te okresy, według własnego uznania.

Stawki indywidualne - budynki		
Rodzaj budynku	objaśnienia	Okres amortyzacji
trwale związane z gruntem budynki handlowo-usługowe wymienione w rodzaju 103 Klasyfikacji i inne budynki niemieszkalne wymienione w rodzaju 109 Klasyfikacji, trwale związanych z gruntem	<p><b>103</b> Rodzaj ten obejmuje: centra handlowe, domy towarowe, samodzielne sklepy i butiki, hale używane do targów, aukcji i wystaw, targowiska pod dachem, stacje paliw, stacje obsługi itp.,- apteki.</p> <p>Rodzaj nie obejmuje: budynków rolniczych - rodzaj 108, sklepów w budynkach przeznaczonych do innych celów, nie klasyfikowanych odrębnie.</p> <p><b>109</b> - Rodzaj ten obejmuje: hotele i podobne budynki krótkotrwałego zakwaterowania (z wyj. hoteli robotniczych - podgrupa 11), schroniska młodzieżowe, górskie, domki kempingowe, domy wypoczynkowe oraz pozostałe budynki zakwaterowania turystycznego, restauracje, bary, stołówki, - budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych, w tym: kościoły, kaplice, cerkwie, meczety, synagogi itp., cmentarze i obiekty z nimi związane, domy pogrzebowe, krematoria, obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchomości archeologiczne dobra kultury, zakłady karne i poprawcze, areszty śledcze, schroniska dla nieletnich, budynki koszarowe, obiekty miejskiej użyteczności publicznej, takie jak wiaty autobusowe, toalety publiczne, łaźnie itp., pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione.</p> <p>Rodzaj nie obejmuje: restauracji, barów itp. w budynkach mieszkalnych - podgrupa 11, oraz w centrach handlowych - rodzaj 103, budek telefonicznych - rodzaj 102, budowli wojskowych - rodzaj 291, budynków kultu religijnego wykorzystywanych jako muzea sklasyfikowanych w rodzaju 107, szpitali więziennych i wojskowych - rodzaj 106, budynków mieszkalnych na terenie koszar, zakładów karnych i poprawczych, aresztów śledczych - rodzaj 110.</p>	Nie krótszy niż 3 lata
Kioski towarowe o kubaturze poniżej 500 m <sup>3</sup> , domki kempingowe i budynki zastępcze		nie krótszy niż 3 lata
Budynków (lokali) niemieszkalne, dla których stawka amortyzacyjna z wykazu stawek amortyzacyjnych wynosi 2,5 %		40 lat pomniejszone o pełną liczbę lat, które upłynęły od dnia ich oddania po raz pierwszy do użytkowania do dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych prowadzonej przez podatnika, z tym że okres amortyzacji nie może być krótszy niż 10 lat.
Budynki inne niż wskazane powyżej		10 lat

W przypadku innych środków trwałych okres amortyzacji jest krótszy - zależy od wartości początkowej środka trwałego oraz jego rodzaju.

Stawki indywidualne		
Rodzaj Środków Trwałych	KŚT: grupy 3-6 i 8	Okres amortyzacji
kotły i maszyny energetyczne	3	<b>24 miesiące</b> - gdy wartość początkowa nie przekracza 25 000 zł
maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania	4	<b>36 miesięcy</b> - gdy wartość początkowa jest wyższa od 25 000 zł i nie przekracza 50 000 zł
maszyny, urządzenia i aparaty specjalistyczne	5	
urządzenia techniczne	6	
narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie, gdzie indziej niesklasyfikowane	8	<b>60 miesięcy</b> - w pozostałych przypadkach - powyżej 50 000 zł

Powyzsze środki trwałe uważa się za

- używane - jeżeli podatnik udowodni, że przed ich nabyciem były wykorzystywane co najmniej przez okres 6 miesięcy, lub
- ulepszone - jeżeli przed wprowadzeniem do ewidencji wydatki poniesione przez podatnika na ich ulepszenie stanowiły **co najmniej 20%** wartości początkowej tego składnika majątku.

Stawki indywidualne – transport		
Rodzaj Środków Trwałych	KŚT: grupy 3-6 i 8	Okres amortyzacji
Środki transportu, w tym samochody osobowe	7	<b>30 miesięcy, niezależnie od wartości początkowej</b>

Powyzsze środki trwałe uważa się za:

- używane - jeżeli podatnik wykaże, że przed ich nabyciem były wykorzystywane co najmniej przez okres 60 miesięcy, lub
- ulepszone - jeżeli przed wprowadzeniem do ewidencji wydatki poniesione przez podatnika na ulepszenie stanowiły co najmniej 30% wartości początkowej.

Ta zasada ustalania statusu **używanych i ulepszonych środków trwałych** nie dotyczy budynków (lokali) niemieszkalnych, dla których stawka amortyzacyjna z Wykazu stawek amortyzacyjnych wynosi 2,5 % u których okres stosowania stawek indywidualnych wynosi

- 40 lat pomniejszone o pełną liczbę lat, które upłynęły od dnia ich oddania po raz pierwszy do używania do dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych prowadzonej przez podatnika, z tym że okres amortyzacji nie może być krótszy niż 10 lat. Dla takich budynków należy po prostu określić, że składnik majątku był używany lub ulepszony – oraz wprowadza się go po raz pierwszy do ewidencji środków trwałych podatnik ma obowiązek wówczas wykazać, że składnik majątku był używany lub ulepszony.

### **Inwestycje w obcym środku trwałym.**

Inwestycja w obcym środku trwałym to każdy nakład na środek trwały nie stanowiący własności podatnika. Nie ma znaczenia, czy jest to nakład o charakterze remontowym, czy też inwestycyjnym, jeżeli tylko jest ponoszony na obcy środek trwały. Wartość inwestycji w obcym środku trwałym. Do inwestycji w obcym środku trwałym zaliczyć można w szczególności:

- budynki i budowle wybudowane na cudzym gruncie;
- inwestycje w lokal, do którego podatnik posiada spółdzielcze prawo do lokalu (bo właścicielem jest spółdzielnia, a podatnik ma jedynie wartość niematerialną i prawną - prawo spółdzielcze do korzystania);
- typowe inwestycje w lokal wynajmowany przez podatnika.

Inwestycje w obcym środku trwałym amortyzowane są według stawek indywidualnych w ramach ustawowego minimalnego okresu amortyzacji:

Inwestycje w obcych budynkach (lokalach) lub budowlach	Inwestycje w innych obcych środkach trwałych
10 lat	dla środków trwałych zaliczonych do grupy 3-6 i 8 Klasyfikacji: - 24 miesiące - gdy ich wartość początkowa nie przekracza 25.000 zł, - 36 miesięcy - gdy ich wartość początkowa jest wyższa od 25.000 zł i nie przekracza 50.000 zł, - 60 miesięcy - w pozostałych przypadkach
	dla środków transportu, w tym samochodów osobowych - 30 miesięcy



### Stawki podwyższone.

W niektórych wypadkach podatnicy mogą podwyższać stawki amortyzacyjne podane w wykazie rocznych stawek amortyzacyjnych.

Podatnicy mogą stosować amortyzację metodą liniową, stosując podwyższone stawki amortyzacyjne w sytuacji, gdy użytkowane przez nich środki trwałe spełniają określone warunki. Podwyższenie stawki amortyzacyjnej odbywa się poprzez przemnożenie stawki amortyzacyjnej podanej w wykazie przez współczynnik (nie wyższy, niż maksymalny). Podatnik wybiera określony współczynnik odrębnie dla każdego poszczególnego środka trwałego (np. dwa budynki mogą być amortyzowane przy zastosowaniu współczynnika 1,1 i 1,2).

W ocenie zespołu PIT.pl podwyższenie stawek amortyzacji odbywa się w ramach liniowej metody amortyzacji.

Ustawa kształtuje współczynniki maksymalne następująco:

	Współczynniki maksymalne
Budynki i budowle używane w warunkach pogorszonych	1,2
Budynki i budowle używane w warunkach złych	1,4
Maszyny, urządzenia i środki transportu, z wyjątkiem morskiego taboru pływającego, używane bardziej intensywnie w stosunku do warunków przeciętnych albo wymagających szczególnej sprawności technicznej	1,4
Maszyny i urządzenia zaliczone do grupy 4-6 i 8 Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT), poddanych szybkiemu postępowi technicznemu	2,0

Podatnicy mogą stosować podwyższone stawki amortyzacyjne wyłącznie w odniesieniu do środków trwałych wyżej wymienionych w tabeli.

- **Kiedy podwyższać?**

W razie wystąpienia bądź ustania warunków uzasadniających podwyższenie stawek uzasadnionych **warunkami, intensywnością użytkowania czy potrzebami sprawności technicznej**, o których mowa wyżej w tabeli, stawki te ulegają podwyższeniu lub obniżeniu od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zaistniały okoliczności uzasadniające te zmiany. Podatnik ma zatem prawo do zastosowania tych stawek od razu

po zaistnieniu tych okoliczności (czy wprowadzeniu środka trwałego do ewidencji) oraz obowiązek ich zredukowania po ustaniu okoliczności uzasadniających podwyższenie.

Jeżeli chodzi o środki trwałe poddane **szybkemu postępowi technicznemu**, to podatnicy mogą podwyższać dowolnie stawki dla środków trwałych bądź rezygnować z ich stosowania począwszy od miesiąca następującego po miesiącu, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji, albo od pierwszego miesiąca każdego następnego roku podatkowego (czyli albo na początku, albo z początkiem każdego roku amortyzacji).

#### **Na przykład:**

W roku 2013 środek trwały amortyzowany był według stawki 20%. W lutym rozpoczęto wykorzystywanie go w warunkach wymagających szczególnej sprawności technicznej. Zatem amortyzację za styczeń i luty należy obliczyć według stawki 20%, a od marca według stawki 28% = 20% x 1,4, bez zmiany metody amortyzacji, nadal liniowo.

#### **Warunki podwyższenia.**

Za **pogorszone warunki** używania budynków i budowli, o których mowa w art. 22i ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, uważa się używanie tych środków trwałych pod ciągłym działaniem wody, par wodnych, znacznych drgań, nagłych zmian temperatury oraz innych czynników powodujących przyspieszenie zużycia obiektu.

Za **złe warunki** używania budynków i budowli, o których mowa w art. 22i ust. 2 pkt 1 lit. b) ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, uważa się używanie tych środków trwałych pod wpływem niszczących środków chemicznych, a zwłaszcza gdy służą one produkcji, wytwarzaniu lub przechowywaniu żrących środków chemicznych. Dotyczy to również przypadków silnego działania na budynek lub budowlę niszczących środków chemicznych rozproszonych w atmosferze, wodzie lub wydzielających się w postaci oparów, których źródłem są inne obiekty znajdujące się w pobliżu.

Przez maszyny, urządzenia i środki transportu wymagające **szczególnej sprawności technicznej**, o których mowa w art. 22i ust. 2 pkt 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, rozumie się te obiekty, które używane są w pracy na trzy zmiany, mimo że nie działają ze swej istoty w ruchu ciągłym, używane w warunkach terenowych,

w warunkach leśnych, pod ziemią lub innych wskazujących na bardziej intensywne zużycie.

Przez maszyny i urządzenia grupy 4-6 i 8 Klasyfikacji Środków trwałych (KŚT), poddanych **szybkemu postępowi technicznemu**, o których mowa w art. 22i ust. 2 pkt 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, rozumie się maszyny, urządzenia i aparaturę, w których zastosowane są układy mikroprocesorowe lub systemy komputerowe, spełniające założone funkcje dzięki wykorzystaniu w nich najnowszych zdobyczy techniki, a także pozostałą aparaturę naukowo-badawczą i doświadczalno-produkcyjną.

### **Stawki obniżone.**

Prawo pozwala podatnikowi na obniżenie stawek określonych w wykazie rocznych stawek amortyzacyjnych. Podatnicy mogą obniżyć podane w Wykazie stawek amortyzacyjnych stawki dla poszczególnych środków trwałych. Zmiany stawki dokonuje się począwszy od miesiąca, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji, albo od pierwszego miesiąca każdego następnego roku podatkowego (przy wprowadzeniu środka trwałego do ewidencji albo do 1 stycznia).

Choć ustawa nie przewiduje wyraźnie możliwości **powrotu do stawek pierwotnych**, w praktyce urzędy skarbowe dopuszczają taką możliwość - ze skutkiem od 1 stycznia danego roku.

Obniżeniu podlegają jedynie stawki określone w wykazie (a nie np. stawki indywidualne), a podwyższenie sprowadza się do stosowania również stawki określonej dla danego środka trwałego w wykazie.

**Wartość** obniżenia może być **dowolna**, stawka może wynieść nawet 0,000001%. Obniżenie nie może jednak prowadzić do zaprzestania naliczania odpisów amortyzacyjnych, muszą one rocznie wynosić po zaokrągleniu co najmniej 1 grosz.

### **Zbycie i likwidacja.**

W przypadku sprzedaży czy likwidacji należy rozliczyć pozostałe odpisy amortyzacyjne.

Z chwilą definitywnego zaprzestania wykorzystywania majątku trwałego należy również zaprzestać dokonywania odpisów amortyzacyjnych. Zaprzestanie tymczasowe,

np. z powodu remontu czy przerwy w pracy, nie nakłada takiego obowiązku, z wyjątkiem środków trwałych wykorzystywanych sezonowo.

W przypadku definitywnego zaprzestania wykorzystywania majątku trwałego z powodu:

- zbycia;
- fizycznej likwidacji;
- innej utraty.

Pozostałe odpisy amortyzacyjne (**niezamortyzowana część**) powinny zostać zaliczone **do kosztów** uzyskania przychodu. W przypadku majątku całkowicie zamortyzowanego takich dodatkowych kosztów nie będzie.

**Na przykład:**

Od pojazdu o wartości początkowej 10000zł naliczono w koszty uzyskania przychodu odpisy amortyzacyjne 4000zł. Z chwilą sprzedaży należy pojazd wykreślić z ewidencji środków trwałych podając jako przyczynę sprzedaż, a do kosztów uzyskania przychodu zaliczyć wydatki składające się na wartość początkową pojazdu, które dotąd nie zostały w formie odpisów amortyzacyjnych do nich zaliczone, czyli 6000zł.

Warto dodać, że w przypadku zaprzestania wykorzystywania inwestycji w obcym środku trwałym niezrealizowane odpisy amortyzacyjne nie będą mogły stanowić kosztu uzyskania przychodu (koszt "przypadnie"), chyba że:

- podatnik uzyska w zamian za nakład odstępne od następnego użytkownika, albo
- inną formę wynagrodzenia za poniesione nakłady, np. częściowy zwrot kosztów od właściciela.

**Nie stanowią kosztu.**

Do kosztów uzyskania przychodu nie zalicza się:

- strat w środkach trwałych oraz wartościach niematerialnych i prawnych w części pokrytej sumą odpisów amortyzacyjnych (czyli w razie straty w koszty tylko wartość niezamortyzowana);
- strat powstałych w wyniku fizycznej likwidacji (zniszczenia) nie w pełni umorzonych środków trwałych, jeżeli środki te utraciły przydatność gospodarczą na skutek zmiany rodzaju działalności (np. z warsztatu samochodowego na zakład

fryzjerski) - jeżeli jednak majątek trwały zostanie sprzedany, odpisy będą stanowić koszty uzyskania przychodu;

- strat powstałych w wyniku utraty lub likwidacji samochodów (osobowych czy ciężarowych, wszystkich) oraz kosztów ich remontów powypadkowych, jeżeli samochody nie były objęte ubezpieczeniem dobrowolnym.

### **Wycofanie z firmy.**

Wycofanie z firmy to instytucja właściwa jedynie dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą indywidualnie. W innych przypadkach dla przejęcia własności majątku trwałego potrzebna jest jeszcze zmiana właściciela.

Środki trwałe wycofywane z firmy, przeznaczone na potrzeby prywatne, po prostu **przestajemy amortyzować**. Nie trzeba przy tym korygować odpisów amortyzacyjnych zaliczonych uprzednio do kosztów uzyskania przychodu. Warto jednak pamiętać, że sprzedaż takiego przedmiotu stanowi przychód z działalności gospodarczej, nawet jeżeli działalność tę w międzyczasie zlikwidowano. Przychodem z działalności gospodarczej jest bowiem zbycie majątku trwałego firmy, nawet jeżeli przed zbyciem został wycofany z działalności gospodarczej, w sytuacji, gdy między pierwszym dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym składniki majątku zostały wycofane z działalności i dniem ich odpłatnego zbycia, nie upłynęło **6 lat**.

Warto również pamiętać, że przekazanie towaru na potrzeby prywatne u podatników VAT czynnych najczęściej wiąże się z obowiązkiem rozliczenia podatku **VAT**. Co gorsza, podstawą opodatkowania w takim wypadku jest nie wartość rynkowa majątku trwałego, ale cena zakupu czy koszt wytworzenia, zatem w efekcie podatnik zwraca cały VAT odliczony wcześniej przy zakupie czy wytworzeniu środka trwałego. Takie przekazanie do majątku prywatnego traktowane jest bowiem jak dostawa opodatkowana VAT w sytuacji, gdy podatnikowi przysługiwało prawo do odliczenia VAT przy zakupie (wytworzeniu).

Warto podkreślić, że przy darowiźnie samochodu osobowego nabytego po 30 kwietnia 2004 r. i użytkowanego ponad pół roku nie wystąpi VAT przy darowiźnie, a jedynie obowiązek skorygowania VAT odliczonego przy zakupie (w przypadku darowizny w przeciągu 5 lat od nabycia). Z tego też powodu przekazanie takiego pojazdu na cele prywatne może być opłacalne:

**Na przykład:**

Podatnik zakupił samochód osobowy za 50.000zł + 11.000zł VAT. Odliczył 60% VAT czyli 6.600zł. W ciągu 5 lat zamortyzował samochód w pełni (50.000zł w kosztach). Przekazując samochód na cele prywatne korzysta ze zwolnienia z VAT dla towarów używanych, pomimo odliczenia VAT przy zakupie (dotyczy jedynie samochodów objętych ograniczeniami w odliczeniu VAT). Gdyby podatnik przekazał go na cele prywatne przed upływem 5 lat, byłby zobowiązany do korekty VAT naliczonego. Sprzedaż takiego pojazdu, dokonana przed lub po takim przekazaniu, również będzie zwolniona z VAT, będzie jedna w ciągu 6 lat podlegać opodatkowaniu PIT w ramach działalności gospodarczej.

**Uwaga! Dokumentowanie.**

Fizyczną likwidację majątku trwałego można udokumentować protokołem, czyli pismem zawierającym informacje kto, kiedy, w jaki sposób, zniszczył jaki majątek jakiej firmy, podpisanym przez uczestników zniszczenia. Zniszczenie powinno być faktyczne, a pozostałości powinny zostać wyrzucone (ewentualnie powinna zostać rozliczona opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska).

Wycofanie z firmy nie podlega żadnemu udokumentowaniu. W części przypadków będzie jednak potwierdzone fakturą wewnętrzną VAT naliczającą VAT od przekazania majątku na cele osobiste.

**Darowizna.**

W zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych darowizna spowoduje jedynie zaprzestanie naliczania odpisów amortyzacyjnych, bez żadnych innych konsekwencji podatkowych.

W zakresie podatku VAT darowizna środka trwałego stanowić będzie czynność opodatkowaną VAT tylko wtedy, gdy przy nabyciu podatnikowi przysługiwało prawo do odliczenia VAT (nawet jeżeli z tego prawa nie skorzystał). W takiej sytuacji darowiznę należy opodatkować stawką taką, jak przy sprzedaży, a podstawą opodatkowania będzie cena zakupu czy koszt wytworzenia.

Darowizna samochodu związanego z ograniczeniami w odliczeniu VAT również będzie zwolniona z VAT, na takich samych zasadach, jak przy przekazaniu do majątku prywatnego.

### **Podatnicy VAT zwolnieni.**

Oczywiście w przypadku odsprzedaży środków trwałych przez podatników VAT zwolnionych z VAT podmiotowo (do 10.000 euro rocznie) takie transakcje nie będą podlegały opodatkowaniu VAT, jednak będą wliczane do limitu 10.000 euro.

**Darowizna czy przekazanie do majątku prywatnego majątku używanego – ruchomości powyżej 6 miesięcy - nie będzie w ogóle podlegała opodatkowaniu VAT (nie będzie też wliczana do limitu zwolnienia podmiotowego 10.000 euro),**

### **Mieszkanie i auto.**

Poniżej przedstawiamy krótkie zestawienie zasad szczególnych związanych z amortyzacją samochodów i mieszkań.

**Spółdzielcze** własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego, prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej to **wartości niematerialne i prawne**, a nie środki trwałe. Nie da się ich ulepszyć czy remontować, wszelkie inwestycje to **inwestycje w obcym środku trwałym** - w lokalu stanowiącym własność spółdzielni, a nie podatnika.

**Nie podlegają amortyzacji** budynki mieszkalne wraz ze znajdującymi się w nich dźwigami lub lokale mieszkalne, służące prowadzonej działalności gospodarczej lub wydzierżawiane albo wynajmowane na podstawie umowy, jeżeli podatnik nie podejmie decyzji o ich amortyzowaniu.

Jeżeli tylko **część nieruchomości**, w tym budynku mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego, jest wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej bądź wynajmowana lub wydzierżawiana - odpisów amortyzacyjnych dokonuje się w wysokości ustalonej od wartości początkowej nieruchomości, budynku lub lokalu odpowiadającej stosunkowi powierzchni użytkowej wykorzystywanej do prowadzenia działalności gospodarczej, wynajmowanej lub wydzierżawianej, do ogólnej powierzchni użytkowej tej nieruchomości, budynku lub lokalu.

Podatnicy mogą ustalić wartość początkową **budynków mieszkalnych lub lokali mieszkalnych: wynajmowanych, wydzierżawianych albo używanych przez właściciela na cele prowadzonej** przez niego działalności gospodarczej, przyjmując w każdym roku podatkowym wartość stanowiącą iloczyn metrów kwadratowych wynajmowanej,

wydzierżawianej lub używanej przez właściciela powierzchni użytkowej tego budynku lub lokalu i kwoty **988 zł**, przy czym za powierzchnię użytkową uważa się powierzchnię przyjętą dla celów podatku od nieruchomości. W takim wypadku nie ujmuje lokalu w ewidencji środków trwałych. Jeżeli mowa jest o prawie spółdzielczym, a nie o własności, to taka decyzja skutkuje stawką amortyzacji 1,5% zamiast 2,5%.

W razie gdy składnik majątku stanowi **współwłasność** podatnika, wartość początkową tego składnika ustala się w takiej proporcji jego wartości, w jakiej pozostaje udział podatnika we własności tego składnika majątku; zasada ta nie ma zastosowania do składników majątku stanowiących **wspólność** majątkową małżonków, chyba że małżonkowie wykorzystują składnik majątku w działalności gospodarczej prowadzonej odrębnie.

Bez względu na wykorzystywanie w działalności gospodarczej, **nie stanowi przychodu z działalności gospodarczej** (ewentualnie tylko przychód ze sprzedaży nieruchomości) przychód z odpłatnego zbycia wykorzystywanych na potrzeby związane z działalnością gospodarczą oraz przy prowadzeniu działów specjalnych produkcji rolnej: budynku mieszkalnego, jego części lub udziału w takim budynku, lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość lub udziału w takim lokalu, gruntu lub udziału w gruncie albo prawa użytkowania wieczystego gruntu lub udziału w takim prawie, związanych z tym budynkiem lub lokalem, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego lub udziału w takim prawie oraz prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej lub udziału w takim prawie.

#### **Auto.**

Do końca roku 2013 roku na gruncie [podatku dochodowego](#) obowiązuje definicja samochodu osobowego określona w ustawie o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych aktów prawnych. Począwszy od stycznia 2014 r. regulacje w tym zakresie znajdują się bezpośrednio w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych.

Definicja samochodu osobowego dla celów podatku dochodowego została ujęta w art. 5a pkt 19a ustawy o PIT oraz art. 4a pkt 9a ustawy o CIT. Zgodnie z ich treścią przez samochód osobowy należy rozumieć pojazd samochodowy o dopuszczalnej masie



całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony, konstrukcyjnie przeznaczony do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą, z wyjątkiem:

- a) pojazdu samochodowego mającego jeden rząd siedzeń, który oddzielony jest od części przeznaczonej do przewozu ładunków ścianą lub trwałą przegrodą, klasyfikowanego na podstawie przepisów prawa o ruchu drogowym do podrodzaju: wielozadaniowy, van;
- b) pojazdu samochodowego mającego więcej niż jeden rząd siedzeń, które oddzielone są od części przeznaczonej do przewozu ładunków ścianą lub trwałą przegrodą i u którego długość części przeznaczonej do przewozu ładunków, mierzona po podłodze od najdalej wysuniętego punktu podłogi pozwalającego postawić pionową ścianę lub trwałą przegrodę pomiędzy podłogą a sufitem do tylnej krawędzi podłogi, przekracza 50% długości pojazdu; dla obliczenia proporcji, o której mowa w zdaniu poprzednim, długość pojazdu stanowi odległość pomiędzy dolną krawędzią przedniej szyby pojazdu a tylną krawędzią podłogi części pojazdu przeznaczonej do przewozu ładunków, mierzona w linii poziomej wzdłuż pojazdu pomiędzy dolną krawędzią przedniej szyby pojazdu a punktem wyprowadzonym w pionie od tylnej krawędzi podłogi części pojazdu przeznaczonej do przewozu ładunków;
- c) pojazdu samochodowego, który ma otwartą część przeznaczoną do przewozu ładunków;
- d) pojazdu samochodowego, który posiada kabinę kierowcy i nadwozie przeznaczone do przewozu ładunków jako konstrukcyjnie oddzielne elementy pojazdu;

W amortyzacji **używanych** lub **ulepszonych** samochodów, w tym samochodów osobowych, metodą liniową można stosować stawki indywidualne, ale okres amortyzacji nie może być krótszy niż 30 miesięcy. Podatnicy, którzy rozpoczęli amortyzację przy wykorzystaniu tych stawek w roku 2006, kontynuują tę amortyzację przy minimalnych okresach amortyzacji obowiązujących w roku 2006.

Od środków transportu, ale bez samochodów osobowych (aut bez homologacji innej niż osobowy oraz o ładowności nie przekraczającej 500kg), można stosować **korzystną amortyzację 30%** w miesiącu przekazania do używania. Podatnicy, którzy

rozpoczęli amortyzację tą metodą w roku 2006, kontynuują tę amortyzację przy zastosowaniu przepisów obowiązujących w roku 2006.

W stosunku do środków transportu, używanych bardziej intensywnie w stosunku do warunków przeciętnych albo wymagających szczególnej sprawności technicznej, można stosować **podwyższone stawki** amortyzacyjne - przy zastosowaniu w tym okresie współczynników nie wyższych niż 1,4. Podatnicy, którzy rozpoczęli amortyzację przy wykorzystaniu tych stawek w roku 2006, kontynuują tę amortyzację przy zastosowaniu zasad obowiązujących w roku 2006.

Samochodów przeznaczonych do **odsprzedaży przed upływem roku** w ogóle nie trzeba amortyzować, można wydatki z tytułu zakupu zaliczyć bezpośrednio do kosztów uzyskania przychodu jako pozostałe wydatki. Jeżeli jednak dodatkowo w celu odliczenia pełnego VAT traktowane są jako towar - trzeba będzie wykazać takie auto w spisie z natury na koniec roku podatkowego.

Nie uznaje się za koszty uzyskania przychodu:

- **odpisów** z tytułu zużycia samochodu osobowego, dokonywanych według zasad określonych w art. 22a-22o, w części ustalonej od wartości samochodu przewyższającej równowartość 20.000 EURO przeliczonej na złote według kursu średniego EURO ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia przekazania samochodu do używania;
- poniesionych wydatków zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów, z wyjątkiem dot. delegacji, z tytułu używania **niewprowadzonego do ewidencji** środków trwałych samochodu osobowego, w tym także stanowiącego własność osoby prowadzącej działalność gospodarczą, dla potrzeb działalności gospodarczej podatnika - w części przekraczającej kwotę wynikającą z pomnożenia liczby kilometrów faktycznego przebiegu pojazdu oraz stawki za 1 km przebiegu, określonej w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra; w celu ustalenia faktycznego przebiegu samochodu podatnik jest obowiązany do prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu;
- strat powstałych w wyniku utraty lub likwidacji samochodów oraz kosztów ich remontów powypadkowych, jeżeli samochody **nie były objęte ubezpieczeniem dobrowolnym AC**;

- **składek na ubezpieczenie** samochodu osobowego w wysokości przekraczającej ich część ustaloną w takiej proporcji, w jakiej pozostaje równowartość 20.000 EURO, przeliczona na złote według kursu sprzedaży walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia zawarcia umowy ubezpieczenia w wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia;

(przy czym ilekroć wyżej jest mowa o samochodzie osobowym - rozumie się przez to każdy samochód, który nie posiada homologacji producenta lub importera wymaganej dla samochodów innych niż osobowe oraz którego dopuszczalna ładowność nie przekracza 500 kg).

### **Ewidencja zwrotów.**

Ewidencję zwrotów (zwaną potocznie zeszytem zwrotów) powinni założyć przedsiębiorcy rejestrujący sprzedaż za pomocą kas fiskalnych. Ewidencja posłuży ustaleniu kwot, o które należy zmniejszyć przychód ze sprzedaży oraz należny od tej sprzedaży podatek VAT.

W ewidencji powinny znaleźć się dane dotyczące osoby zwracającej towar, przyczyny i daty zwrotu, stawek i kwot podatku VAT i wartości netto dotyczących zwróconych towarów oraz numeru paragonu dokumentującego sprzedaż.

Podstawą ujęcia zwrotu w ewidencji jest oryginał paragonu fiskalnego, który klient oddaje razem z towarem – jego brak do niedawna wykluczał możliwość zaewidencjonowania zwrotu, jednak obecnie stanowisko organów podatkowych jest bardziej liberalne. Twierdzą one obecnie, że zgromadzenie dowodów stanowiących dowód przeciwny do dowodu, jakim jest zapis z kasy rejestrującej, przy uwzględnieniu wyjątkowego charakteru zdarzeń może stanowić podstawę do skorygowania obrotu i kwot podatku należnego w przypadku zwrotu przez klienta oryginału paragonu fiskalnego, jak i w razie jego braku (jednakże gdy zdarzenia te zostały odpowiednio i wiarygodnie udokumentowane) – por. np. interpretacja indywidualna ITPP1/443-1085/08/MN z 12 lutego 2009 r. – Dyrektor Izby Skarbowej w Bydgoszczy.

### **Ewidencja sprzedaży.**

Prowadzenie ewidencji sprzedaży jest obowiązkowe w następujących przypadkach:

- podatnik powierzył prowadzenie PKPiR do biura rachunkowego,

- podatnik dokonuje zapisów w podatkowej księdze nie każdego dnia, tylko w terminie do 20 dnia miesiąca za miesiąc poprzedni,
- w zakładach przedsiębiorstwa wielozakładowego, w których nie jest prowadzona PKPiR,
- gdy przedsiębiorcy prowadzą handel obwoźny i obnośny i nie przechowują księgi w miejscu prowadzenia działalności.

Nie mają natomiast obowiązku prowadzenia ewidencji sprzedaży następujący podatnicy:

- ewidencjonujący obrót przy zastosowaniu kas rejestrujących,
- prowadzący obrót całkowicie udokumentowany fakturami VAT,
- prowadzący ewidencję sprzedaży VAT, zgodnie z przepisami ustawy o VAT.

Podatnik jest zobowiązany zbroszować ewidencję sprzedaży i ponumerować kolejno jej karty. Ewidencja ta powinna zawierać co najmniej numer kolejny wpisu, datę uzyskania przychodu nie udokumentowanego fakturami oraz kwotę tego przychodu.

Zapisy w ewidencji powinny być dokonane raz dziennie, po zakończeniu dnia, nie później niż przed rozpoczęciem działalności w dniu następnym.

Jeżeli podatnik prowadzi odrębną ewidencję sprzedaży – dla celów podatku od towarów i usług – zapisy w księdze dotyczące sprzedaży towarów i usług mogą być dokonywane na koniec miesiąca łączną kwotą wynikającą z miesięcznego zestawienia sporządzonego na podstawie danych wynikających z tej ewidencji. Zestawienie to powinno zawierać datę i kolejny numer zestawienia, sumę przychodów ze sprzedaży pomniejszoną o należny podatek od towarów i usług oraz o wartość towarów i usług nie stanowiącą przychodów w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym i powiększoną o przychody nie objęte obowiązkiem ewidencjonowania dla celów podatku VAT.

Podatnik, opłacający na podstawie odrębnych przepisów podatek od towarów i usług może w ciągu roku podatkowego ewidencjonować przychody w dacie wystawienia faktury, a jeżeli faktura nie została wystawiona w terminie określonym w odrębnych przepisach, w dniu, w którym faktura powinna być wystawiona, z tym zastrzeżeniem, że w ostatnim dniu roku podatkowego, jest obowiązany wpisać do księgi kwoty przychodów odnoszące się do zdarzeń określonych w art. 14 ust. 1f ustawy o podatku dochodowym (uzyskiwanie przychodów z najmu, dzierżawy, leasingu lub innych umów o podobnym charakterze, których przedmiotem są składniki majątku związane

z działalnością gospodarczą) zaistniałych w grudniu danego roku podatkowego, na które, zgodnie z odrębnymi przepisami, zostaną wystawione faktury w roku następnym, **a po ich wystawieniu wpisać numery i daty faktur w księdze za dany rok podatkowy w kol. „Uwagi” przy każdej pozycji odnoszącej się do danej transakcji.**

Ewidencjonując przychody w roku następnym, podatnik nie wykazuje wartości przychodów wynikających z faktur odnoszących się do przychodów z roku poprzedniego.

#### **Ewidencja sprzedaży i zakupu VAT.**

Podatnicy VAT (z wyjątkiem podatników wykonujących wyłącznie czynności zwolnione od podatku oraz podatników zwolnionych ze względu na wysokość obrotów), mają obowiązek prowadzenia ewidencji, z których dane służą do prawidłowego sporządzania deklaracji VAT. Ewidencje te stanowić mogą dowód pomocniczy aczkolwiek nie muszą wpływać bezpośrednio na zapisy dokonywane w PKPiR. Urzędowy wzór ewidencji (rejestrów) zakupu i sprzedaży nie został wprowadzony.

Dane zawarte w podatkowej księdze oraz w ewidencjach prowadzonych dla potrzeb podatku VAT muszą być spójne. W ewidencjach VAT podatnik jest zobowiązany ująć kwoty podatku naliczonego związanych z czynnościami, w związku z którymi przysługuje mu prawo do obniżenia kwoty podatku należnego, dane niezbędne do określenia przedmiotu i podstawy opodatkowania, wysokość podatku należnego, kwoty podatku naliczonego obniżające kwoty podatku należnego, kwotę podatku podlegającego wpłacie do urzędu skarbowego lub zwrotu z urzędu skarbowego, jak również inne dane służące do prawidłowego sporządzenia deklaracji podatkowej. W sytuacjach określonych w art. 120 ust. 15 VAT (gdy obok zasad ogólnych podatnik stosuje opodatkowanie marży), art. 125 VAT (gdy dokonuje zakupu złota inwestycyjnego), art. 134 VAT (dotyczy podmiotów zagranicznych) oraz art. 138 VAT (gdy stosuje procedurę uproszczoną przy wewnątrzwspólnotowych transakcjach trójstronnych), podatnik jest zobowiązany w prowadzonej ewidencji gromadzić dane określone tymi przepisami niezbędne do prawidłowego sporządzenia deklaracji podatkowej.

#### **Karty przychodów pracowników.**

Obowiązek prowadzenia indywidualnych (imiennych) kart przychodów pracowników dotyczy podatników wypłacających pracownikom należności ze stosunku

pracy.

Karty przychodów powinny zawierać co najmniej

- imię i nazwisko pracownika,
- NIP;
- PESEL;
- miesiąc, w którym nastąpiła wypłata;
- sumę osiągniętych w danym miesiącu przychodów brutto (w gotówce i w naturze);
- koszty uzyskania przychodu;
- składkę na ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe);
- podstawę obliczenia zaliczki w danym miesiącu;
- razem dochód narastająco od początku roku;
- kwotę należnej zaliczki na podatek dochodowy;
- składkę na ubezpieczenie zdrowotne;
- należną zaliczkę na podatek dochodowy;
- datę przekazania zaliczki do właściwego urzędu skarbowego.

Podatnik jest obowiązany wypełnić karty przychodów pracowników najpóźniej w terminie przewidzianym dla przekazania zaliczki na podatek dochodowy od tych przychodów do właściwego naczelnika urzędu skarbowego.

Aktem prawnym regulującym prowadzenie kart przychodów jest Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie prowadzenia kart przychodów (Dz.U. 2002 nr 219 poz. 1839) - w serwisie podatki.biz znajduje się pod adresem

### **Ewidencja przebiegu pojazdu.**

Samochód osobowy jest w dalszym ciągu podatkowo traktowany odmiennie niż pozostałe narzędzia służące przedsiębiorcom do uzyskiwania przychodów.

Fiskus nieodmiennie uważa, że samochód osobowy to luksus, a przedsiębiorcy kupują samochody głównie dla własnych celów, motywując to potrzebami firmy. To stanowisko jest oczywiście zupełnie anachroniczne i niezrozumiałe z logicznego punktu widzenia, dopóki jednak w przepisach nie nastąpią zmiany – jako podatnicy musimy ponosić tego konsekwencje.

Oto podstawowe ograniczenia, jakie zawiera ustawa o pdof – dotyczące uznawania za koszt podatkowy wydatków związanych z eksploatacją samochodów osobowych.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 4, 46 i 47 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, nie uważa się za koszty uzyskania przychodów:

- odpisów z tytułu zużycia samochodu osobowego, dokonywanych według zasad określonych w art. 22a–22o, w części ustalonej od wartości samochodu przewyższającej równowartość 20 000 euro, przeliczonej na złote według kursu średniego euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia przekazania samochodu do używania;
- poniesionych wydatków zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów, z zastrzeżeniem pkt 36, z tytułu używania niewprowadzonego do ewidencji środków trwałych samochodu osobowego, w tym także stanowiącego własność osoby prowadzącej działalność gospodarczą, dla potrzeb działalności gospodarczej podatnika;
- w części przekraczającej kwotę wynikającą z przemnożenia liczby kilometrów faktycznego przebiegu pojazdu oraz stawki za 1 km przebiegu, określonej w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra; w celu ustalenia faktycznego przebiegu samochodu podatnik jest obowiązany do prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu;
- składek na ubezpieczenie samochodu osobowego w wysokości przekraczającej ich część ustaloną w takiej proporcji, w jakiej pozostaje równowartość 20 000 euro, przeliczona na złote według kursu sprzedaży walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia zawarcia umowy ubezpieczenia w wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia.

Obowiązek prowadzenia ewidencji ma zatem przedsiębiorca, który chce uznać za koszt uzyskania przychodu wydatki poniesione z tytułu wykorzystywania w prowadzonej działalności samochodu osobowego nie wprowadzonego do ewidencji środków trwałych, stanowiącego:

- jego własność;
- własność pracowników przedsiębiorcy;

- własność osoby trzeciej i jest użytkowany np. na podstawie umowy najmu, dzierżawy, użyczenia.

Od 1 kwietnia 2014 r. za sprawą nowelizacji ustawy o VAT ewidencję przebiegu pojazdu są zobowiązani prowadzić również podatnicy, którzy chcą odliczyć 100% VAT od zakupu samochodu oraz wydatków eksploatacyjnych, w tym paliwa. Dotyczy to pojazdów o masie do 3,5 tony, które wykorzystywane są wyłącznie na cele związane z działalnością gospodarczą (np. środek trwały lub leasing). Ową wyłączość będzie wyznaczać sposób wykorzystywania tych pojazdów przez podatnika, zwłaszcza określony w ustalonych przez niego zasadach ich używania, dodatkowo potwierdzony prowadzoną dla tych samochodów ewidencją przebiegu pojazdu, która wykluczy ich użycie do celów niezwiązanych z działalnością gospodarczą.

Obowiązek nie dotyczy samochodów używanych na podstawie umowy leasingu – gdy umowy leasingowe spełniają określone w ustawie warunki (leasing operacyjny art. 23b ust. 1 art. u.p.d.o.f. oraz leasing kapitałowy 23f ust. 1 u.p.d.o.f.). W przypadku gdy umowa leasingu nie spełnienia, wymogów ustawowych, przedsiębiorca tak naprawdę ma do czynienia z umową najmu i w takiej sytuacji jest zobowiązany prowadzić ewidencję przebiegu pojazdu.

Przedsiębiorca również nie musi prowadzić **ewidencji przebiegu pojazdu**, jeśli dla potrzeb działalności gospodarczej będzie wykorzystywał pojazd inny niż samochód osobowy, np. samochód ciężarowy. Wydatki, które poniósł w związku z eksploatacją pojazdu innego niż samochód osobowy, może w całości zaliczać do kosztów uzyskania przychodów prowadzonej działalności gospodarczej - pod warunkiem, że spełnione są ogólne kryteria wymagane dla uznania wydatków za koszty podatkowe.

Ewidencji przebiegu pojazdu, dotyczącej pełnego odliczenia podatku VAT, nie trzeba prowadzić w przypadku, gdy:

1. pojazdy samochodowe są konstrukcyjnie przeznaczone do przewozu co najmniej 10 osób łącznie z kierowcą, jeżeli z dokumentów wydanych na podstawie przepisów o ruchu drogowym wynika takie przeznaczenie;



2. konstrukcja tych pojazdów wyklucza ich użycie do celów niezwiązanych z działalnością gospodarczą lub powoduje, że ich użycie do celów niezwiązanych z działalnością gospodarczą jest nieistotne;

3. pojazdy przeznaczone są wyłącznie do:

a) odprzedaży;

b) sprzedaży, w przypadku pojazdów wytworzonych przez podatnika;

c) oddania w odpłatne używanie na podstawie umowy najmu, dzierżawy, leasingu lub innej umowy o podobnym charakterze – jeżeli odprzedaż, sprzedaż lub oddanie w odpłatne używanie tych pojazdów stanowi przedmiot działalności podatnika;

4. w odniesieniu do tych pojazdów:

a) kwot podatku naliczonego od wydatków z nimi związanych podatek oblicza w ograniczeniu do 50%;

b) podatnikowi nie przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego od wydatków z nimi związanych.

#### **Konstrukcja ewidencji przebiegu pojazdu.**

Nie ma określonego wzoru ewidencji – ustawa o pdof podaje w art. 23 ust. 7 wymagane minimalne dane, jakie powinny się w ewidencji znaleźć (warto wspomnieć, że rozporządzenie określające wzór ewidencji funkcjonowało jeszcze kilka lat temu – było to rozporządzenie ministra finansów z 4 grudnia 2000 r. w sprawie określenia wzoru ewidencji przebiegu pojazdu).

Dane, które powinny być ujmowane w ewidencji, wymieniane przez ustawę, to:

- nazwisko, imię i adres zamieszkania osoby używającej pojazdu;
- numer rejestracyjny pojazdu i pojemność silnika;
- kolejny numer wpisu;
- data i cel wyjazdu;
- opis trasy (skąd–dokąd);
- liczba faktycznie przejechanych kilometrów;
- stawka za 1 km przebiegu;
- kwota wynikająca z przemnożenia liczby faktycznie przejechanych kilometrów i stawki za 1 km przebiegu;

- podpis podatnika (pracodawcy) i jego dane.

### **Ewidencja wyposażenia.**

Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie, obowiązane do prowadzenia Podatkowej Księgi Przychodów i Rozchodów, mają obowiązek prowadzić:

- ewidencję środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych zgodnie z art. 22n ust. 2-6 ustawy o podatku dochodowym,
- ewidencję wyposażenia.

Ewidencją wyposażenia obejmuje się wyposażenie, którego wartość początkowa, w rozumieniu odrębnych przepisów, przekracza 1500 zł.

Podatnicy, którzy w ciągu roku podatkowego utracili lub zrzekli się prawa do zryczałtowanego opodatkowania podatkiem dochodowym w formie karty podatkowej albo zakładają po raz pierwszy ewidencję wyposażenia, dokonują wyceny wyposażenia według cen zakupu lub według wartości rynkowej z dnia założenia ewidencji.

Ewidencja wyposażenia powinna zawierać co najmniej następujące dane:

- numer kolejny wpisu;
- datę nabycia;
- numer faktury lub rachunku;
- nazwę wyposażenia;
- cenę zakupu wyposażenia lub koszt wytworzenia;
- numer pozycji, pod którą wpisano w księdze koszt związany z nabyciem wyposażenia.

### **Przykładowy wzór ewidencji wyposażenia:**

Część I

L.p.	Data nabycia	Numer dokumentu	Nazwa wyposażenia	Numer pozycji w KPIR pod którą dokonano księgowania	Wartość początkowa

## Część II

L.p.	Miejsce użytkowania wyposażenia	Data likwidacji	Przyczyna likwidacji

**Uwaga:** Brak ewidencji wyposażenia, lub brak w niej odpowiednich wpisów spowoduje, że nie zostaną uznane za koszt uzyskania przychodów wydatki na zakup objętych obowiązkiem ewidencjonowania składników majątkowych. Przedsiębiorca, który nie prowadzi ewidencji naraża się również na odpowiedzialność karną skarbową. Wystąpi opodatkowanie takich czynności.

### 4.5. Podatkowa księga przychodów i rozchodów.<sup>5</sup>

#### Kto jest zobowiązany do prowadzenia PKPiR.

Wiemy, że istnieją różne metody dokumentowania operacji zachodzących w firmach. Część przedsiębiorców opodatkowana jest w formie karty podatkowej – prowadzą oni bardzo ograniczone ewidencje, a kwota podatku, który płacą, jest zryczałtowana – i zależy od rodzaju działalności, wielkości miejscowości, w której działalność prowadzą, i liczby zatrudnionych osób. Dodajmy od razu, że ta forma opodatkowania przeznaczona jest dla osób prowadzących działalność w niewielkim rozmiarze i jest ograniczona do ściśle określonych rodzajów działalności, wymienionych w ustawie z 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

W tej samej ustawie określono krąg osób, które mogą prowadzić uproszczoną w stosunku do PKPiR ewidencję przychodów.

Największa grupa przedsiębiorców prowadzi księgowość w PKPiR, istnieje też duża grupa przedsiębiorców zobowiązanych do prowadzenia tzw. pełnej księgowości – najbardziej rozbudowanej i skomplikowanej formy zapisu zdarzeń gospodarczych.

Jest oczywiste, że pozostawienie pełnej swobody podatnikom co do wyboru formy prowadzenia księgowości spowodowałoby masowy wybór form najprostszyc

---

<sup>5</sup> Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych

a to kłóciłoby się z celami fiskalnymi państwa. Dlatego ustawodawca wprowadził kryteria, których wypełnienie prowadzi do powstania obowiązku prowadzenia rachunkowości w narzuconej przez przepisy formie.

### **Forma opodatkowania a forma prowadzenia rachunkowości.**

Podatnicy mają pewne ograniczone możliwości dotyczące wyboru formy opodatkowania. Istotne jest, że wybór ten prawie zawsze determinuje formę prowadzonej rachunkowości. Przedsiębiorca, który wybierze kartę podatkową i spełnia warunki do objęcia tą formą opodatkowania, nie będzie prowadził PKPiR, ksiąg rachunkowych (zwanym też handlowymi) czy ewidencji sprzedaży opodatkowanej podatkiem zryczałtowanym. Podobnie przedsiębiorca, który zdecyduje się na ryczałt (znowu – z zastrzeżeniem, że spełnia warunki określone w ustawie, pozwalające mu na skorzystanie z tej dość preferencyjnej formy opodatkowania), nie będzie musiał prowadzić ani ksiąg rachunkowych, ani PKPiR.

Jednak w pozostałych przypadkach przedsiębiorcy stają przed wyborem: prowadzenia PKPiR albo pełnej księgowości. A po przekroczeniu pewnego progu obrotów (1 200 000 euro według średniego kursu NBP z 30 września roku poprzedzającego rok podatkowy) wyboru już nie mają – i zobowiązani zostają do prowadzenia rachunkowości zgodnie z ustawą o rachunkowości (czyli właśnie księgowości pełnej).

### **Dla kogo PKPiR, dla kogo pełna księgowość?**

Obowiązek prowadzenia Podatkowej Księgi Przychodów i Rozchodów nakłada na wskazanych podatników ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W art. 24a czytamy:

„Art. 24a. 1. **Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie, wykonujące działalność gospodarczą**, są obowiązane prowadzić podatkową księgę przychodów i rozchodów, zwaną dalej 'księgą', z zastrzeżeniem ust. 3 i 5, albo księgi rachunkowe, zgodnie z odrębnymi przepisami, w sposób zapewniający ustalenie dochodu (straty), podstawy opodatkowania i wysokości należnego podatku za rok podatkowy, w tym za okres sprawozdawczy, a także do uwzględnienia w ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych informacji niezbędnych do obliczenia wysokości odpisów amortyzacyjnych zgodnie z przepisami art. 22a–22o.

1. Podatnicy będący armatorami w rozumieniu ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o podatku tonażowym prowadzący działalność opodatkowaną podatkiem tonażowym oraz inną działalność opodatkowaną podatkiem dochodowym, są obowiązani w prowadzonej księdze albo w prowadzonych księgach rachunkowych, o których mowa w ust. 1, wyodrębnić przychody i związane z nimi koszty na poszczególne rodzaje działalności podlegającej opodatkowaniu podatkiem tonażowym i podatkiem dochodowym.

**2. Obowiązek prowadzenia księgi dotyczy również osób:**

- wykonujących działalność na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia, zawartych na podstawie odrębnych przepisów,
- prowadzących działy specjalne produkcji rolnej, jeżeli osoby te zgłosiły zamiar prowadzenia tych ksiąg,
- duchownych, które zrzekły się opłacania zryczałtowanego podatku dochodowego.

**3. Obowiązek prowadzenia księgi nie dotyczy osób, które:**

- opłacają podatek dochodowy w formach zryczałtowanych,
- wykonują wyłącznie usługi przewozu osób i towarów taborem konnym,
- wykonują zawód adwokata wyłącznie w zespole adwokackim,
- dokonują sprzedaży środków trwałych po likwidacji działalności.

4. Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych dotyczy osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek jawnych osób fizycznych oraz spółek partnerskich, jeżeli ich przychody w rozumieniu art. 14, za poprzedni rok podatkowy wyniosły w walucie polskiej co najmniej równowartość kwoty określonej w euro w przepisach o rachunkowości." *(jak już wspomniano, jest to kwota 1 200 000 euro, przychód roku 2013 warunkujący powstanie obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych w 2014 r. to 5.068.000 zł;)*

**Księgi rachunkowe – obowiązek i alternatywa**

Po lekturze powyższych przepisów jasne staje się, że poza nielicznymi wyjątkami przedsiębiorcy bez względu na formę działalności zobowiązani są do prowadzenia PKPiR lub ksiąg rachunkowych.

Jednak do momentu osiągnięcia kwoty granicznej przychodów, której przekroczenie „zmusza” do zaprowadzenia ksiąg rachunkowych, prowadzące działalność **osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie** mają możliwość wyboru pomiędzy PKPiR a księgowością prowadzoną na zasadach określonych w ustawie o rachunkowości.

Jak bowiem stanowi art. 24a ust. 5 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych: „5. Osoba fizyczna, spółka cywilna osób fizycznych, spółka jawna osób fizycznych lub spółka partnerska może prowadzić księgi rachunkowe również od początku następnego roku podatkowego, jeżeli przychody w rozumieniu art. 14, za poprzedni rok podatkowy są niższe niż równowartość w walucie polskiej kwoty określonej w EURO w przepisach o rachunkowości. W tym przypadku osoba ta lub wspólnicy spółki przed rozpoczęciem roku podatkowego są obowiązani do zawiadomienia o tym naczelnika urzędu skarbowego właściwego w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym.”

W praktyce na to rozwiązanie decyduje się niewielu przedsiębiorców. Prowadzenie rachunkowości na zasadach określonych w ustawie o rachunkowości jest bowiem bardziej skomplikowane, czasochłonne i kosztowne. Jednak w niektórych przypadkach (przygotowanie firmy do sprzedaży, przewidywany znaczny rozwój działalności itp.) warto się zastanowić nad zmianą formy rachunkowości – właściwie prowadzona pełna księgowość daje dokładniejszy, pełniejszy obraz sytuacji w przedsiębiorstwie niż PKPiR.

### **Dla kogo PKPiR?**

Jeżeli podatnik prowadzi działalność gospodarczą jako osoba fizyczna lub w formie spółki cywilnej osób fizycznych, spółki jawnej osób fizycznych oraz spółki partnerskiej osób fizycznych albo wykonuje działalność na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia, prowadzi działy specjalne produkcji rolnej (i zgłosił zamiar prowadzenia PKPiR) lub jest duchownym i zrzekł się opłacania zryczałtowanego podatku dochodowego – ma obowiązek prowadzenia PKPiR (albo pełnej księgowości – z wyboru lub obowiązkowo po przekroczeniu ustawowego progu). Wyjątki dotyczą jedynie podatników, którzy:

- opłacają podatek dochodowy w formach zryczałtowanych;
- wykonują wyłącznie usługi przewozu osób i towarów taborem konnym;

- wykonują zawód adwokata wyłącznie w zespole adwokackim;
- dokonują sprzedaży środków trwałych po likwidacji działalności.

Szczególne uprawnienia posiadają naczelnicy urzędów skarbowych.

W przypadkach uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zwłaszcza takimi, jak: **rodzaj i rozmiar wykonywanej działalności, wiek oraz stan zdrowia**, naczelnik urzędu skarbowego na wniosek podatnika może **zwolnić go od obowiązku prowadzenia księgi, jak również od poszczególnych czynności z zakresu prowadzenia księgi**.

Wniosek musi być złożony co najmniej na 30 dni przed rozpoczęciem miesiąca, od którego zwolnienie miałyby być zastosowane, a w razie rozpoczęcia wykonywania działalności lub powstania obowiązku prowadzenia księgi w ciągu roku podatkowego – w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia tej działalności lub powstania obowiązku prowadzenia księgi (par. 7 rozporządzenia ministra finansów z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów).

Przedsiębiorcy zobowiązani do prowadzenia PKPiR, mimo iż ta ewidencja nie jest tak szczegółowa jak księga rachunkowa, dzięki odpowiednim technikom zapisów mogą również uczynić z niej narzędzie diagnostyki sytuacji w firmie. Ważne jest, by rozumieć rolę księgowości jako narzędzia do gromadzenia i przetwarzania informacji, w uzupełnieniu do jej roli fiskalnej – wtedy przepisy rozporządzania w sprawie prowadzenia PKPiR staną się tylko jedną z wytycznych.

### **Konstrukcja Podatkowej Księgi Przychodów i Rozchodów**

Ramy konstrukcji PKPiR zostały określone w rozporządzeniu ministra finansów z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz. U. Nr 152, poz. 1475 z późn. zm.)

Rozporządzenie określa sposób prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów, szczegółowe warunki, jakim powinna odpowiadać ta księga, aby stanowiła dowód pozwalający na określenie zobowiązań podatkowych, oraz szczegółowy zakres obowiązków związanych z jej prowadzeniem, a także terminy zawiadomienia naczelnika urzędu skarbowego o prowadzeniu księgi.

Obecnie w większości firm PKPiR ma roboczo formę zdematerializowaną – prowadzona jest w postaci elektronicznej, za pomocą jednego z wielu dostępnych programów księgowych. Wydruki wykonywane są okresowo – zgodnie z przepisami.

Przedsiębiorcy prowadzący działalność w mniejszym rozmiarze czasami jednak dokonują zapisów w papierowej wersji księgi, która ma postać tabeli składającej się z sześciu kolumn – w wersji uproszczonej dla rolników prowadzących działalność gospodarczą, oraz szesnastu kolumn – w wersji przeznaczony dla pozostałych podatników.

Każda z kolumn ma swoje przeznaczenie, w większości ściśle definiowane przez rozporządzenie. Są jednak wyjątki, o których nieco później. Oczywiście stosowane programy księgowo funkcjonalnie odwzorowują tę postać księgi. Sprawdźmy, co mówi o zapisach w poszczególnych kolumnach rozporządzenie.

### **Kolumny PKPiR - przeznaczenie nie zawsze ściśle zdefiniowane.**

W załączniku numer 1 do rozporządzenia znajdziemy wzór strony tytułowej oraz układu szesnastu kolumn PKPiR, wraz z objaśnieniami dotyczącymi roli, jaką mają pełnić zapisy w kolejnych kolumnach księgi. Według rozporządzenia, którym musimy kierować się, dokonując zapisów:

- kolumna 1 jest przeznaczona do wpisywania kolejnych numerów zapisów do księgi. Tym samym numerem należy oznaczyć dowód stanowiący podstawę dokonania zapisu;
- w kolumnie 2 należy wpisywać dzień miesiąca wynikający z dokumentu stanowiącego podstawę dokonywania wpisu (datę poniesienia wydatku, otrzymania towaru lub uzyskania przychodu albo datę zestawienia sprzedaży);
- w kolumnie 3 należy wpisywać numer faktury lub innego dowodu. Jeżeli zapisów dokonuje się na podstawie dziennego zestawienia sprzedaży, należy wpisywać numer zestawienia faktur;
- kolumny 4 i 5 są przeznaczone do wpisywania imion i nazwisk (nazw firm) oraz adresów kontrahentów (dostawców lub odbiorców), z którymi zawarte zostały transakcje dotyczące zakupu surowców, materiałów, towarów itp. lub sprzedaży wyrobów gotowych (towarów), gdy transakcje te udokumentowane są fakturami i paragonami. Kolumn tych nie wypełnia się w razie zapisów dotyczących przychodu ze sprzedaży na podstawie dziennych zestawień sprzedaży oraz dowodów wewnętrznych;
- w kolumnie 6 wpisujemy rodzaje przychodów lub wydatków. Określenie to powinno zwięźle oddawać istotę dokonanego zdarzenia gospodarczego, np. zakup blachy, zapłata za niklowanie obręczy, wypłata wynagrodzeń za okres...;



- kolumna 7 jest przeznaczona do wpisywania przychodów ze sprzedaży wyrobów (towarów handlowych) i sprzedaży usług. Podatnicy prowadzący działalność kantorową w kolumnie tej wpisują miesięczną kwotę przychodu (sprzedaży wartości dewizowych) wynikającą z ewidencji kupna i sprzedaży wartości dewizowych;
- w przypadku prowadzenia działalności polegającej na udzielaniu pożyczek pod zastaw (w lombardach) w kolumnie 7 wpisuje się na koniec miesiąca kwotę prowizji stanowiącą wartość spłaconych w danym miesiącu odsetek lub różnicę między kwotą uzyskaną ze sprzedaży zastawionych rzeczy a kwotą udzielonych pożyczek.
- kolumna 8 jest przeznaczona do wpisywania pozostałych przychodów, np. przychodów z odpłatnego zbycia składników majątku, otrzymanych kar umownych, wynagrodzenia płatnika;
- w kolumnie 9 należy wpisywać łączną kwotę przychodów zewidencjonowanych w kolumnach 7 i 8;
- kolumna 10 jest przeznaczona do wpisywania zakupu materiałów oraz towarów handlowych według cen zakupu. Podatnicy prowadzący działalność kantorową w kolumnie tej wpisują miesięczną kwotę zakupionych wartości dewizowych, wynikającą z ewidencji kupna i sprzedaży wartości dewizowych.
- kolumna 11 jest przeznaczona do wpisywania kosztów ubocznych związanych z zakupem, np. kosztów dotyczących transportu, załadunku i wyładunku, ubezpieczenia w drodze;
- w kolumnie 12 należy wpisywać wynagrodzenia brutto wypłacane pracownikom (w gotówce i w naturze). Wynagrodzenia w naturze, jeżeli przedmiotem świadczeń w naturze są rzeczy lub usługi wchodzące w zakres działalności gospodarczej pracodawcy, wpisuje się według przeciętnych cen stosowanych wobec innych odbiorców, a w pozostałych przypadkach – na podstawie cen rynkowych stosowanych przy świadczeniu usług lub udostępnianiu rzeczy bądź praw tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem w szczególności ich stanu i stopnia zużycia oraz czasu i miejsca udostępnienia. Wpisu dokonuje się:
  - na podstawie listy płac lub innych dowodów, na których pracownik potwierdza własnym podpisem kwoty otrzymanych wynagrodzeń w gotówce i w naturze – w przypadku wypłaty wynagrodzenia w kasie;

- na podstawie innych dowodów, np. dowodu potwierdzającego przekazanie wynagrodzenia na rachunek pracownika – jeżeli wynagrodzenie nie jest wypłacane w kasie.

W kolumnie tej ewidencjonuje się również wynagrodzenia wypłacane osobom z tytułu umów zlecenia i umów o dzieło.

- kolumna 13 jest przeznaczona do wpisywania pozostałych kosztów (poza wymienionymi w kolumnach 10–12), z wyjątkiem kosztów, których zgodnie z art. 23 ustawy o podatku dochodowym nie uznaje się za koszty uzyskania przychodów. W kolumnie tej wpisuje się w szczególności wydatki, takie jak: czynsz za lokal, opłatę za energię elektryczną, gaz, wodę, centralne ogrzewanie, opłatę za telefon, zakup paliw, wydatki dotyczące remontów, amortyzację środków trwałych, składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe pracowników w części finansowanej przez pracodawcę, składki na ubezpieczenie wypadkowe pracowników, wartość zakupionego wyposażenia. Wydatki z tytułu używania nie wprowadzonego do ewidencji środków trwałych samochodu osobowego, w tym także stanowiącego własność osoby prowadzącej działalność gospodarczą, dla potrzeb działalności gospodarczej podatnika należy wpisywać w tej kolumnie po zakończeniu miesiąca na podstawie miesięcznego zestawienia poniesionych wydatków wynikających z faktur zawierających numer rejestracyjny tego pojazdu. Suma wydatków zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów, w poszczególnych miesiącach, ustalona od początku roku podatkowego, nie może przekraczać kwoty wynikającej z ewidencji przebiegu pojazdu za ten sam okres, to jest kwoty wynikającej z przemnożenia liczby kilometrów faktycznego przebiegu pojazdu oraz stawki za jeden kilometr przebiegu, określonej w odrębnych przepisach przez właściwego ministra. Zapisów dotyczących kosztów podróży służbowej, w tym również diet właściciela oraz osób z nim współpracujących, dokonuje się na podstawie rozliczenia tych kosztów sporządzonego na dowodzie wewnętrznym, zwanym rozliczeniem podróży służbowej. Do rozliczenia należy dołączyć dowody (faktury) potwierdzające poszczególne wydatki. Jeżeli uzyskanie dowodu (faktury) nie było możliwe, pracownik musi złożyć pisemne oświadczenie o dokonany wydatku i przyczynach braku jego udokumentowania. Nie wymagają udokumentowania fakturami diety oraz wydatki objęte ryczałtem, a także koszty przejazdu własnym samochodem pracownika;

- kolumna 14 jest przeznaczona do wpisywania łącznej kwoty wydatków wykazanych w kolumnach 12 i 13;
  - kolumna 15 jest wolna. W kolumnie tej można wpisywać inne zaszłości gospodarcze poza wymienionymi w kolumnach 1–13. W kolumnie tej można również wpisywać wydatki odnoszące się do przychodów miesiąca lub roku następnego (lat następnych);
  - kolumna 16 jest przeznaczona do wpisywania uwag co do treści zapisów w kolumnach 2–15. Kolumna ta może być także wykorzystywana np. do wpisywania pobranych zaliczek, obrotu opakowaniami zwrotnymi. W kolumnie tej mogą być też ewidencjonowane przychody faktycznie przez podatnika otrzymane;
- Zwróćmy uwagę, że część kolumn służy jedynie do sumowania wartości z kolumn podsumowujących, część zawiera dane nieliczbowe, umożliwiające określenie czasu i rodzaju transakcji, a kilka kolumn służy do wpisywania kwot. Ze względu na prawidłowość ustalenia wartości dochodu/straty i obliczenia zobowiązań podatkowych na kolumny liczbowe musimy zwracać szczególną uwagę.

#### **Dla rolników – wersja znacznie uproszczona.**

Załącznik numer dwa rozporządzenia zawiera wzór PKPiR w wersji przeznaczonej dla rolników prowadzących działalność gospodarczą. Jest ona dużo prostsza i ewidencjonuje się w niej:

- w kolumnie 1 – kolejne numery zapisów do księgi; tym samym numerem należy oznaczyć dowód stanowiący podstawę dokonania zapisu;
- w kolumnie 2 – dzień miesiąca wynikający z dokumentu stanowiącego podstawę dokonywania wpisu (datę poniesienia wydatku, otrzymania towaru lub uzyskania przychodu albo datę zestawienia sprzedaży);
- w kolumnie 3 – numer faktury lub innego dowodu (jeżeli zapisów dokonuje się na podstawie dziennego zestawienia sprzedaży, należy wpisywać numer zestawienia faktur);
- w kolumnie 4 – przychody np. ze sprzedaży wyrobów (towarów handlowych), sprzedaży usług;
- w kolumnie 5 – koszty, z wyjątkiem kosztów, których zgodnie z art. 23 ustawy o podatku dochodowym nie uznaje się za koszty uzyskania przychodów;

w kolumnie tej wpisuje się np. zakup materiałów lub towarów handlowych według cen zakupu, koszty uboczne związane z zakupem, np. koszty dotyczące transportu, załadunku i wyładunku, ubezpieczenia w drodze, ponadto – w szczególności takie wydatki, jak: czynsz za lokal, opłatę za energię elektryczną, gaz, wodę, centralne ogrzewanie, opłatę za telefon, zakup paliw, wydatki dotyczące remontów;

- w kolumnie 6 – uwagi co do treści zapisów w kolumnach 2–5; kolumna ta może być także wykorzystywana np. do wpisywania pobranych zaliczek, obrotu opakowaniami zwrotnym.

### **Przychody (art. 14 ustawy) i moment ich powstania.**

Dla prawidłowej ewidencji zdarzeń gospodarczych w PKPiR fundamentalne znaczenie ma właściwe określenie przychodu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz momentu jego powstania.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 updof za przychód z działalności, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3, uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont. U podatników dokonujących sprzedaży towarów i usług opodatkowanych podatkiem od towarów i usług za przychód z tej sprzedaży uważa się przychód pomniejszony o należny podatek od towarów i usług.

Przychody w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu (art. 14 ust. 1a updof).

Za przychód z działalności gospodarczej uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po odjęciu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat lub skont oraz należnego podatku od towarów i usług.

„Dla celów podatkowych nie jest w świetle art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.) istotne to, czy osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą faktycznie otrzymała zapłatę za wykonane przez nią usługi bądź sprzedaż towarów, czy też takiej należności nie otrzymała, a także i to, kiedy ją ewentualnie otrzyma. Cecha 'należności' dotyczy kwot (przychodów), które są wymagalne w rozumieniu prawa cywilnego. Wskazuje się w związku z tym, że 'kwoty należne' są to te przychody, które wynikają ze źródła

przychodów, jakie stanowi działalność gospodarcza, i które w następstwie prowadzenia tej działalności stają się wymagalną wierzytelnością, choćby faktycznie środków z tego tytułu jeszcze nie uzyskano. Nie można podzielić stanowiska, że w przypadku kiedy kwota roszczenia jest sporna, to uzyskuje ona przymiot 'kwoty należnej' w rozumieniu ustawy podatkowej dopiero wtedy, gdy sąd powszechny lub strony na mocy ugody ustalą wartość należnego świadczenia." (por. wyrok NSA z 20 września 2007 r., II FSK 1028/06)

Wartość zwróconych towarów pomniejsza przychód **w momencie zwrotu towaru**. Bonifikata to zmniejszenie pierwotnej ceny towaru lub usługi ze względu na przewidywaną lub faktyczną stratę kontrahenta lub inne okoliczności. Skonto stanowi obniżenie ceny związane z warunkami płatności. Udzielane jest na podstawie umowy zawartej między stronami, w przypadku zapłaty należności gotówką lub w inny określony sposób pożądanym przez sprzedającego, lub zapłaty w określonym, krótszym niż zazwyczaj terminie płatności.

Ww. norma prawna konstruuje zatem bardzo szeroką definicję działalności gospodarczej. Za przychody z działalności gospodarczej uznaje otrzymane lub należne pieniądze i inne wartości uzyskiwane w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Pomimo tak szerokiej definicji, ustawodawca w ustępie 2 analizowanej normy prawnej zawarł katalog kategorii, które również uznał za przychody. W ustępach 2b–3 enumeratywnie określił natomiast kategorie niestanowiące przychodu.

Regulacje art. 14 updof stanowią odstępstwo od zasady, że za przychody należy uważać wartości rzeczywiście przez podatnika osiągnięte, czyli otrzymane lub postawione do jego dyspozycji. W przypadku działalności gospodarczej nawet brak zapłaty w przewidzianym terminie rodzi obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe w zakresie sumy należnej za wykonane świadczenie.

#### **Data powstania przychodu.**

Ustawodawca wyraźnie określił datę powstania przychodu należnego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej jako dzień wydania rzeczy, zbycia prawa majątkowego lub wykonania usługi albo częściowego jej wykonania, nie później jednak niż dzień wystawienia faktury lub uregulowania należności (art. 14 ust. 1c updof).

Powyższa regulacja wywołuje określone wątpliwości. Obiekcje powoduje zwłaszcza stwierdzenie ustawodawcy, że przychód powstaje „z chwilą uregulowania należności”. Z kontekstu normy wynika, że chodzi o należność otrzymywaną przed dniem wydania rzeczy czy wykonania usługi. **W przypadku należności regulowanej po wydaniu rzeczy, po wykonaniu usługi (bądź równocześnie), przychód należny powstaje w chwili wydania rzeczy czy wykonania usługi.** Należy zwrócić uwagę, że zaliczka (czyli przedpłata) nie jest przychodem, nie ma zatem możliwości, żeby przychód powstawał z dniem uregulowania należności. Jeśli należność uregulowana zostanie przed wydaniem towaru, wykonaniem usługi, przychód nie powstaje, natomiast jeśli należność zostanie uregulowana później lub równocześnie, przychód należny powstaje wcześniej na innej podstawie.

Odmienne zasady obowiązują przy usługach rozliczanych w okresach rozliczeniowych (usługi najmu, dzierżawy, leasingu rozliczane np. miesięcznie, kwartalnie lub rocznie). Za datę powstania przychodu uznaje się ostatni dzień okresu rozliczeniowego określonego przez strony w umowie (np. ostatni dzień miesiąca, ostatni dzień kwartału) lub na wystawionej fakturze, jednak nie rzadziej niż raz w roku. Podobnie w przypadku rozliczeń z tytułu dostaw energii elektrycznej, energii cieplnej oraz gazu przewodowego. W przypadku otrzymania przychodu z działalności gospodarczej, do którego nie stosuje się powyższych zasad szczególnych, za datę powstania przychodu uznaje się dzień otrzymania zapłaty.

Pojęcie przychodu w orzecznictwie:

- „W ocenie Sądu przepis art. 14 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w przeciwieństwie do brzmienia art. 6 ust. 4 ustawy o podatku od towarów i usług, nie precyzuje w sposób ścisły obowiązku zaksięgowania danej kwoty w określonym terminie i nie uzależnia tej daty od momentu wykonania usługi.” (por. wyrok NSA z 20 lutego 2001 r., SA/Bk 413/00)
- „W przypadku premii pieniężnej naliczanej i otrzymywanej po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym podatnik osiągnął określony poziom zakupów u danego kontrahenta, przy czym rozliczanie następuje w roku następnym, należy stosować art. 14 ust. 1i PDOFizU. Zatem za datę powstania przychodu uznaje się dzień otrzymania zapłaty. Co oznacza, że podatnik powinien zaliczyć taką premię do swoich przychodów z chwilą jej otrzymania.” (por. wyrok WSA w Bydgoszczy z 6 stycznia 2009 r., I SA/Bd 744/08).

### **Koszty uzyskania przychodów (art. 22 ustawy).**

Pojęcie kosztów uzyskania przychodów, stanowiące fundamentalną kategorię dla podatników podatków dochodowych, od wielu lat wzbudzało i wzbudza wiele interpretacyjnych wątpliwości. Wątpliwości te wynikają z faktu, że pojęcie kosztów uzyskania przychodu jest niejednolicie, czasami wręcz sprzecznie interpretowane, zarówno w orzecznictwie sądowym, jak i – przede wszystkim – w praktyce organów podatkowych.

Definicja kosztów uzyskania przychodów sformułowana została przez ustawodawcę w art. 23 ust. 1 updog ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, ost. zm. Dz. U. z 2008 r. Nr 223, poz. 1459), zgodnie z którym kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, z wyjątkiem kosztów wymienionych w art. 23.

Kategoria kosztów uzyskania przychodów została użyta przez ustawodawcę w art. 9 ust. 2 updog, w myśl którego dochodem ze źródła przychodów jest nadwyżka sumy przychodów z tego źródła nad kosztami ich uzyskania osiągnięta w roku podatkowym. Z powyższych regulacji wynika zatem istota kosztów uzyskania przychodów, które, pomniejszając przychód podatnika, zmniejszają jego dochód, a w konsekwencji należy do zapłacenia podatek.

Analizując powyższą definicję, możemy stwierdzić, że ustawodawca, określając koszty podatkowe, sformułował klauzulę generalną. Można zatem przyjąć, że aby jakiś koszt mógł zostać uznany za koszt uzyskania przychodów, muszą być spełnione następujące warunki:

- koszt ten musi zostać poniesiony;
- celem jego poniesienia powinno być osiągnięcie, zachowanie albo zabezpieczenie źródła przychodów;
- nie może się on znajdować w enumeratywnym katalogu kosztów wyłączonych przez ustawodawcę.

Po wielu latach sporów w doktrynie oraz orzecznictwie sądowym organy uznają obecnie, że nie każdy koszt podatkowy ponoszony przez podatnika powoduje osiągnięcie

przychodu oraz że nie zawsze cel jego uzyskania musi zostać zrealizowany. Będący przedmiotem największych kontrowersji związek pomiędzy ponoszonym kosztem i uzyskanym przychodem nie musi być również wcale bezpośredni. Ostatecznie zatem uznano, że wiele kosztów nie ma i wręcz nie może mieć bezpośredniego związku przyczynowo-skutkowego z osiąganiem przychodów.

„Kosztem uzyskania przychodu są wszelkie wydatki poniesione w celu uzyskania przychodów, w tym również w celu zachowania i zabezpieczenia źródła przychodów, tak aby to źródło przynosiło przychody także w przyszłości. W takim ujęciu kosztami takimi będą zarówno koszty pozostające w bezpośrednim związku z uzyskanymi przychodami, jak i pozostające w związku pośrednim, jeśli zostanie wykazane, że zostały w sposób racjonalny poniesione w celu uzyskania przychodów (w tym dla zagwarantowania funkcjonowania źródła przychodów), nawet wówczas gdyby z obiektywnych powodów przychód nie został osiągnięty.” (por. wyrok NSA z 12 maja 1999 r., I SA/Wr 482/97)

Wskazać trzeba, że kosztem uzyskania przychodów jest również taki koszt, który został poniesiony w celu osiągnięcia przychodów, nawet gdy cel ten nie został osiągnięty. „Ustawodawca, posługując się zwrotem 'wszelkie koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodu', nie posługuje się sformułowaniem 'skutek'. (...) Z tych też powodów brak skutku, tj. przychodu, nie dyskwalifikuje wydatku jako kosztu poniesionego w celu osiągnięcia przychodu” (por. wyrok NSA z 1 czerwca 2000 r., SA/Rz 1596/97).

Kosztem podatkowym może być koszt, który został poniesiony w celu osiągnięcia „przychodów”, a nie konkretnego „przychodu”. Związek bezpośredni pomiędzy poniesieniem kosztu a uzyskaniem ściśle określonego przychodu nie musi zatem wystąpić. Organy podatkowe we wcześniejszych latach podatkowych próbowały poszukiwać bezpośredniego związku pomiędzy kosztem a przychodem, jednakże problem ten ostatecznie rozstrzygnęło orzecznictwo sądowno-administracyjne:

„Aby uznać dany wydatek za koszt uzyskania przychodu nie jest konieczne w każdym przypadku wskazanie między nim a przychodem bezpośredniego związku. Ustawy podatkowe regulujące zagadnienie kosztów uzyskania przychodów zaliczają również do nich koszty pozostające jedynie w pośrednim związku z osiąganymi przychodami” (por. wyrok NSA z 18 maja 1999 r. I SA/Wr 2552/98).



Zgodnie z obowiązującą od 1 stycznia 2007 r. definicją kosztów uzyskania przychodów, za koszty podatkowe uznać należy koszty ponoszone w celu osiągnięcia, zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów. Warto także wskazać, że ustawodawca różnicuje koszty uzyskania przychodów na bezpośrednio związane z przychodami (art. 22 ust. 4 updof, art. 15 ust. 4 updop) oraz koszty inne niż bezpośrednio związane z przychodami (art. 22 ust. 4d updof, art. 15 ust. 4d updop). Powyższe rozróżnienie ma przede wszystkim znaczenie dla rozliczania kosztów w czasie.

Ustawodawca, używając terminu „koszty”, nie wprowadził jednakże do ustaw podatkowych jego definicji. Czy można utożsamiać pojęcie kosztów z wszelkimi wydatkami podatnika? Zgodnie z Internetowym Słownikiem Języka Polskiego Wydawnictw Naukowych PWN wydatkiem jest „suma, która ma być wydana, albo suma wydana na coś”. Pojęcie wydatku nie ma mimo wszystko identycznego zakresu przedmiotowego, jak pojęcie kosztu (rezerwy lub odpisy amortyzacyjne nie są wydatkiem, a mogą stanowić koszt podatkowy).

Z jednej strony, wskazuje się, na odesłanie w art. 9 ust. 1 updop, a także konieczność zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów niektórych rezerw, odpisów amortyzacyjnych, funduszy, które nie stanowią wydatku (I. Ożóg, *Koszty uzyskania przychodów – podstawowe zagadnienia*, PP 5/2001, s. 18). Z drugiej strony, podnosi się, że ustawa o rachunkowości tworzy niezależną od przepisów podatkowych siatkę pojęciową. Argumentuje się, że bilansowa definicja kosztów może być stosowana jedynie jako środek pomocniczy przy interpretowaniu pojęć z ustawy podatkowej (B. Gruszczyński, w: L. Błystak, B. Dauter, B. Gruszczyński, B. Hnatiuk, H. Łysakowska, E. Madej, A. Murdecki, M. Niezgódka-Medek, R. Pęk, K. Wujek, J. Zubrzycki, *Podatek dochodowy od osób prawnych. Komentarz 2005*, Wrocław 2005).

W orzecznictwie sądowym niejednokrotnie wskazywano na znaczące różnice w definiowaniu kosztów dla potrzeb rachunkowych i podatkowych:

„Istnieje znacząca różnica w traktowaniu poniesionych kosztów dla celów prowadzenia rachunkowości oraz celów podatkowych. Nie wszystkie więc wydatki podatnika w danym roku podatkowym, ze względu na to, że kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów, mogą być zakwalifikowane jako koszty uzyskania przychodów.” (por. wyrok NSA w Warszawie z 3 lutego 1997 r., III SA 1104/95)

Podobnie, w innych orzeczeniach podnosi się fakt, że „przepisy prawa bilansowego nie są podatkotwórcze, a przez to pojęcie kosztu uzyskania przychodu i pojęcie kosztów w rachunkowości nie są tożsame” (por. wyrok NSA w Warszawie z 18 czerwca 1997 r., III SA 187/96).

Moim zdaniem definicję kosztów uzyskania przychodów najlepiej odzwierciedla następująca teza:

„Kosztami uzyskania przychodów są wszelkie koszty w szerokim tego wyrażenia prawnego znaczeniu, a więc obok nakładów bezpośrednich również pośrednie nakłady, straty, wydatki niezbędne, które trzeba ponieść w relacji do któregoś z elementów nakładów bezpośrednich. Takie rozumienie kosztów uzyskania przychodu oparte jest na ich istocie ekonomicznej i dominuje w większości współczesnych ustawodawstw podatkowych” (por. wyrok WSA w Białymstoku z 11 sierpnia 2004 r., SA/Bk 159/04).

W praktyce gospodarczej koszt dla potrzeb podatkowych należy rozumieć dosyć szeroko, jako ogół wydatków ponoszonych przez podatnika mających oczywiście związek z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz dokonywanych w jej ramach.

W jednym z najnowszych orzeczeń skład orzekający uznał, że „o ile dla wykazania poniesienia kosztu w sensie ekonomicznym wystarczającym dowodem jest faktura, rachunek czy też dowód zapłaty, to dla udokumentowania poniesienia kosztu podatkowego wymagane jest dowiedzenie, że przedmiotowy wydatek został poniesiony w celu uzyskania przychodów, tj. że podstawą jego poniesienia jest związane z działalnością podatnika rzeczywiste zdarzenie gospodarcze, mające wpływ na wysokość osiągniętego lub potencjalnego przychodu” (por. wyrok WSA w Opolu z 23 stycznia 2009 r., I SA/Op 297/08).

W trakcie kilkunastu lat praktyki stosowania analizowanych przepisów orzecznictwo oraz doktryna prawa podatkowego wypracowały pewne dodatkowe kryteria, na podstawie których można ustalić, czy dany wydatek podatnika stanowić może koszt podatkowy.

Do warunków tych należy przede wszystkim zaliczyć:

- poniesienie kosztu przez podatnika;
- cel tego kosztu, którym powinno być ogólne uzyskanie przychodu;
- definitywny charakter poniesionego wydatku;

- związek z prowadzoną działalnością gospodarczą;
- odpowiednie udokumentowanie;
- niewymienienie w katalogu negatywnym, określonym w art. 23 updog oraz art. 16 updog.

W świetle powyższego, istnieje konieczność odpowiednio szerokiego zdefiniowania pojęcia kosztu dla potrzeb podatkowych, uwzględniającego dodatkowe warunki wynikające z regulacji ustawowej, a także kryteriów wypracowanych przez orzecznictwo sądowe, które składają się na całość pojęcia kosztów uzyskania przychodów. Obowiązująca regulacja pozostawia jednak wątpliwości i utrudnia podatnikom ustalenie, czy ponoszone przez nich wydatki stanowią koszt podatkowy. Definicja kosztów uzyskania przychodów powinna ulec dalszej istotnej modyfikacji, która uwzględniałaby dotychczasowy dorobek orzecznictwa sądowego oraz bieżące problemy praktyki podatkowej związane z interpretacją ww. przepisów.

### **Przychody.**

Przychody ze sprzedaży towarów i usług ewidencjonowane są w kolumnie 7 PKPiR. Czynni podatnicy VAT księgują przychody w kwotach netto, pozostali podatnicy w kwotach brutto. Podatnicy VAT czynni, niezobowiązani do stosowania kas rejestrujących, mogą ewidencjonować przychody w księdze oraz ewidencji łącznie z podatkiem od towarów i usług (w kwocie brutto), natomiast na koniec każdego miesiąca pomniejszają przychody o należny podatek od towarów i usług, ustalony na podstawie odpowiednich ewidencji (o ewidencjach i dowodach księgowych w odcinkach 6 i 7).

W większości przypadków przychodem ze sprzedaży z tytułu prowadzonej ewidencji działalności gospodarczej są kwoty należne, choćby nie zostały jeszcze uzyskane. Moment zapłaty nie wpływa zatem na moment obowiązku ewidencjonowania przychodu w podatkowej księdze przychodów i rozchodów. Sprzedaż towarów za gotówkę, jak również z odroczonym terminem płatności, księgowana jest na takich samych zasadach.

Dla powstania przychodu nie ma znaczenia, czy należność zostanie terminowo uregulowana. Jednak ustawa o podatku dochodowym wymienia przychody, które stają się

przychodami z działalności gospodarczej dopiero w momencie ich faktycznego otrzymania (odsetki za zwłokę naliczone kontrahentom opóźniającym się z zapłatą).

Dokumentowanie przychodów następuje na podstawie faktur VAT, rachunków, faktur VAT MP, faktur i rachunków korygujących, dowodów księgowych zbiorczych, ewidencji sprzedaży, raportów dobowych z kas fiskalnych i ich miesięcznych zestawień, miesięcznych zestawień sprzedaży sporządzonych na podstawie ewidencji VAT, ewidencji sprzedaży wartości dewizowych, ewidencji pożyczek i zastawionych rzeczy.

### **Przychody w walutach obcych, różnice kursowe.**

Jeżeli między dniem zarachowania kosztów (przychodów) a dniem ich zapłaty (otrzymania należności) występują różne kursy walut, powstają różnice kursowe. Dodatnie różnice kursowe zwiększają przychody, a ujemne zwiększają koszty uzyskania przychodów.

Różnice kursowe zwiększają odpowiednio przychody jako dodatnie różnice kursowe albo koszty uzyskania przychodów jako ujemne różnice kursowe w kwocie wynikającej z różnicy między wartościami określonymi w art. 24 ust. 2 i 3 updof.

#### **Art. 24 ust. 2 i 3 updof:**

2. Dodatnie różnice kursowe powstają, jeżeli wartość:

- przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest niższa od wartości tego przychodu w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia;
- poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia;
- otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest niższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni, z zastrzeżeniem pkt 4 i 5;

- kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego udzielenia jest niższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego zwrotu, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni;
- kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego otrzymania jest wyższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego spłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni;

Jeżeli przy obliczaniu wartości różnic kursowych nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, przyjmuje się kurs średni ogłaszany przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

**Uwaga!** Jeśli faktycznie zastosowany kurs waluty jest wyższy lub niższy odpowiednio o więcej niż powiększona lub pomniejszona o 5% wartość kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień faktycznie zastosowanego kursu waluty, organ podatkowy może wezwać strony umowy do zmiany tej wartości lub wskazania przyczyn uzasadniających zastosowanie kursu waluty. W razie niedokonania zmiany wartości lub niewskazania przyczyn, które uzasadniają zastosowanie faktycznego kursu waluty, organ podatkowy określi ten kurs, opierając się na kursach walut ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski.

Przez średni kurs ogłaszany przez Narodowy Bank Polski rozumie się kurs z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu lub poniesienia kosztu.

### **Zwrot towarów.**

W codziennej praktyce obrotu gospodarczego często pojawiają się również zwroty towarów. Przyczynę zwrotu towarów mogą stanowić ich wady, reklamacje czy uzgodnienia między kontrahentami. W niektórych wypadkach zwrot towarów jest zastrzeżony na podstawie odrębnych przepisów (przy sprzedaży wysyłkowej).

Skutkiem dokonanego zwrotu jest konieczność przeprowadzenia korekty przychodów. Podstawą jej dokonania najczęściej będzie faktura korygująca, podatnicy zwolnieni z podatku VAT mogą uwzględnić notę księgową. W przypadku zwrotu towaru zaewidencjonowanego uprzednio w kasie fiskalnej podstawą dokonania korekty będzie

wpis w ewidencji zwrotów, udokumentowany oryginałem paragonu dokumentującego transakcję, której dotyczy zwrot, lub w wyjątkowych przypadkach w inny wiarygodny sposób.

Zapisy dotyczące zwrotu towarów oraz pozostałe zmniejszenia przychodów ewidencjonowane są w podatkowej księdze w tej samej kolumnie, w której uprzednio zostały wykazane przychody, tj. w kolumnie 7 ze znakiem ujemnym.

#### **Rabat.**

W podobny sposób dokumentuje się w podatkowej księdze kwoty udzielonych przy sprzedaży rabatów. Po udzieleniu rabatu należy wystawić dokument korygujący (tj. fakturę korygującą, notę księgową), który należy ująć w kolumnie 7 ze znakiem ujemnym. W sytuacji gdy przedsiębiorca ewidencjonuje przychody na podstawie zestawień zbiorczych, kwoty zmniejszeń oraz udzielonych rabatów są w nich wykazywane, zatem przychód wynikający z zestawień je uwzględnia.

#### **Barter.**

Transakcja barterowa jest specjalnym rodzajem operacji gospodarczej, w której zapłatą za określony towar jest inny towar. W rzeczywistości jest to transakcja zamiany. Zgodnie z art. 603 i art. 604 k.c. przez umowę zamiany każda ze stron zobowiązuje się przenieść na drugą stronę własność rzeczy w zamian za zobowiązanie się do przeniesienia własności innej rzeczy. Do takiej umowy stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży.

Transakcja ta powinna zostać zaewidencjonowana analogicznie jak dwie oddzielne transakcje kupna i sprzedaży, z zachowaniem tych samych wymogów i terminów. Transakcja barterowa powinna być odpowiednio udokumentowana, podatnik powinien posiadać umowę, potwierdzenia wydania i odbioru towarów.

#### **Kompensata.**

Kompensata regulowana jest w prawie cywilnym w art. 498 i 499 k.c. w instytucji potrącenia. W przypadku gdy obie strony transakcji gospodarczej są wzajemnie wobec siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem państwowym.

W praktyce kompensaty dotyczyć będą najczęściej transakcji, które już uprzednio zostały zaewidencjonowane po stronie przychodów oraz kosztów. Jednak w sytuacjach, w których o momencie zaliczenia do przychodów lub kosztów decyduje moment zapłaty lub wykonania świadczenia, przychód lub koszt powstanie z chwilą potrącenia. Potrącenie powinno być udokumentowane stosownym oświadczeniem, a kwotę wynikającą z kompensaty należy wykazać w odpowiedniej kolumnie PKPiR (8 – przychody, 13 – koszty) w dacie potrącenia.

### **Przychody nie stanowiące przychodów z działalności gospodarczej.**

Do przychodów z działalności gospodarczej ustawodawca nie zalicza:

- pobranych wpłat lub zarachowanych należności na poczet dostaw towarów i usług, które zostaną wykonane w następnych okresach sprawozdawczych, a także otrzymanych pożyczek i kredytów oraz zwróconych pożyczek, z wyjątkiem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek;
- kwot naliczonych, lecz nieotrzymanych odsetek od należności, w tym również od udzielonych pożyczek;
- zwróconych, umorzonych lub zaniechanych podatków i opłat stanowiących dochody budżetu państwa albo budżetów jednostek samorządu terytorialnego, niezaliczonych do kosztów uzyskania przychodów;
- zwróconych innych wydatków niezaliczonych do kosztów uzyskania przychodów;
- zwróconych, umorzonych lub zaniechanych wpłat dokonywanych na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie odrębnych przepisów, niezaliczonych do kosztów uzyskania przychodów;
- przychodów, które w rozumieniu przepisów o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych zwiększają ten fundusz;
- kwoty stanowiącej równowartość umorzonych zobowiązań, w tym także umorzonych pożyczek (kredytów), jeżeli umorzenie zobowiązań jest związane z postępowaniem upadłościowym z możliwością zawarcia układu w rozumieniu przepisów prawa upadłościowego i naprawczego;

- zwolnionych od wpłat należności z tytułu podatku od towarów i usług oraz zwróconej różnicy podatku od towarów i usług, dokonywanych na podstawie odrębnych przepisów;
- przychodów z odpłatnego zbycia na podstawie umowy przewłaszczenia w celu zabezpieczenia wierzytelności, w tym pożyczki lub kredytu – do czasu ostatecznego przeniesienia własności przedmiotu umowy (art. 14 ust. 3 updof).

Powyższych przychodów nie ewidencjonujemy w kolumnie 7 PKPiR.

### **Przychody pozostałe, ewidencjonowane w kolumnie 8.**

Zaliczyć do nich możemy przychody ze sprzedaży środków trwałych oraz wyposażenia, otrzymane dotacje przedmiotowe, subwencje i inne nieodpłatne świadczenia z wyjątkiem tych, które stanowią zwrot wydatków poniesionych na zakup lub wytworzenie środka trwałego, otrzymane kary umowne, uzyskane świadczenia w naturze i świadczenia nieodpłatne, odsetki od środków pieniężnych trzymanych na rachunkach bankowych otrzymywanych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Zapisy w księdze dotyczące pozostałych przychodów muszą być dokonywane na podstawie dowodów je dokumentujących.

### **Przychody z odpłatnego zbycia składników majątku.**

Przychody z odpłatnego zbycia środków trwałych wykorzystywanych na potrzeby związane z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz przy prowadzeniu działów specjalnych produktów rolnych są przychodami z działalności gospodarczej i podlegają ewidencjonowaniu w kolumnie 8 podatkowej księgi.

W szczególnych przypadkach zbycie składników majątku stanowi przychód określony w art. 10 ust. 1 pkt 8 updof. Wtedy przychodu nie ewidencjonuje się w podatkowej księdze, a dochód opodatkowuje się na zasadach określonych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Dotyczy to odpłatnego zbycia wykorzystywanych na potrzeby związane z działalnością gospodarczą oraz przy prowadzeniu działów specjalnych produkcji rolnej: budynku mieszkalnego, jego części lub udziału w takim budynku, lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość lub udziału w takim lokalu, gruntu lub udziału w gruncie albo prawa użytkowania wieczystego



gruntu lub udziału w takim prawie, związanych z tym budynkiem lub lokalem, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego lub udziału w takim prawie oraz prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej lub udziału w takim prawie.

Jeżeli zbycie jednego z ww. składników następuje po upływie 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie lub wybudowanie, kwoty uzyskane ze zbycia nie będą opodatkowane.

### **Dotacje, subwencje, dopłaty**

Dotacje, subwencje, dopłaty i inne nieodpłatne świadczenia otrzymane na pokrycie kosztów lub jako zwrot wydatków, z wyjątkiem sytuacji, gdy przychody te są związane z otrzymaniem, zakupem lub wytworzeniem we własnym zakresie środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, od których dokonuje się odpisów amortyzacyjnych, stanowią przychody z działalności gospodarczej.

Przepisy nie zawierają regulacji dotyczących ewidencjonowania tego typu przychodów. Generalnie przychody te są zwolnione z podatku dochodowego, a wydatki sfinansowane z tych przychodów nie stanowią kosztów uzyskania przychodów.

Czy operacje związane z przychodami zwolnionymi z podatku dochodowego i wydatki nimi finansowane powinny zostać ujęte w podatkowej księdze? Stanowiska organów podatkowych w powyższej kwestii są sprzeczne. Skoro księga jest prowadzona w celu ustalenia dochodu, a operacje te nie wpływają na jego ustalenie, nie wydaje się, aby wykazanie tego rodzaju operacji w podatkowej księdze okazało się konieczne. Istnieją także interpretacje, na podstawie których zaleca się księgowanie takich operacji w kolumnie 8 i odpowiednich kolumnach kosztowych, a na koniec miesiąca wyksięgowanie tych pozycji jednym zapisem na podstawie dowodu wewnętrznego.

Niektóre urzędy skarbowe również uznają, że tego rodzaju operacje można ewidencjonować w podatkowej księdze w kolumnach 15 i 16, co wydaje się właściwe ze względu na niezakłócony sposób ustalenia dochodu i jednocześnie pełne udokumentowanie prowadzonej działalności gospodarczej.

### **Kary umowne.**

Kary umowne stanowią przychód z prowadzonej działalności gospodarczej w momencie ich zapłaty (potrącenia). Otrzymane kary umowne ewidencjonuje się w kolumnie 8 podatkowej księgi na podstawie dowodów potwierdzających ich faktyczne otrzymanie (dowody kasowe, wyciąg bankowy, zawiadomienie o potrąceniu należności) w dacie otrzymania kary umownej.

### **Odsetki od środków na rachunkach bankowych.**

Również odsetki od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych należy ujmować w kolumnie 8 podatkowej księgi, w dacie pozostawienia odsetek do dyspozycji przedsiębiorcy. Dokumentem potwierdzającym naliczenie odsetek może być wyciąg bankowy lub inny dokument dostarczony przez bank, spełniający wymogi rozporządzenia.

### **Inne przychody ewidencjonowane w kolumnie 8.**

W kolumnie 8 podatkowej księgi należy ewidencjonować także:

- wartość umorzonych lub przedawnionych zobowiązań, w tym z tytułu zaciągniętych kredytów (pożyczek), z wyjątkiem umorzonych pożyczek z Funduszu Pracy;
- wartość zwróconych wierzytelności, które zostały zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 20 odpisane jako nieściągalne albo na które utworzono rezerwy zaliczone uprzednio do kosztów uzyskania przychodów;
- wartość zwróconych wierzytelności wynikających z umowy, o której mowa w art. 23f, zaliczonych uprzednio do kosztów uzyskania przychodów na podstawie art. 23h;
- wartość należności umorzonych, przedawnionych lub odpisanych jako nieściągalne w tej części, od której dokonane odpisy aktualizujące zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów;
- równowartość odpisów aktualizujących wartość należności, uprzednio zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów, w przypadku ustania przyczyn, dla których dokonano tych odpisów;
- w przypadku obniżenia lub zwrotu podatku od towarów i usług lub zwrotu podatku akcyzowego zgodnie z odrębnymi przepisami – naliczony podatek od towarów i

usług lub zwrócony podatek akcyzowy, w tej części, w której podatek uprzednio został zaliczony do kosztów uzyskania przychodów;

- równowartość rozwiązanych lub zmniejszonych rezerw, o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt 22, zaliczonych uprzednio do kosztów uzyskania przychodów;
- kwotę podatku od towarów i usług:
  - a) nieuwzględnioną w wartości początkowej środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, podlegających amortyzacji zgodnie z art. 22a–22o;
  - b) dotyczącą innych rzeczy lub praw niebędących środkami trwałymi lub wartościami niematerialnymi i prawnymi, o których mowa w lit. a);

– w tej części, w jakiej dokonano korekty powodującej zwiększenie podatku odliczonego zgodnie z art. 91 ustawy o podatku od towarów i usług:

- wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń, obliczonych zgodnie z art. 11 ust. 2–2b, z wyjątkiem otrzymanych od osób zaliczonych do I i II grupy podatkowej, w rozumieniu przepisów od spadków i darowizn;
- otrzymane wynagrodzenie za obsługę pracowniczego programu emerytalnego uczestnika, w związku ze zwrotem środków pochodzących ze składki dodatkowej;
- wynagrodzenia płatników z tytułu:

a) terminowego wpłacania podatków pobranych na rzecz budżetu państwa;

b) wykonywania zadań związanych z ustalaniem prawa do świadczeń i ich wysokości oraz wypłatą świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych;

- przychody z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy oraz z innych umów o podobnym charakterze, składników majątku związanych z działalnością gospodarczą;
- otrzymane odszkodowania za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą lub z prowadzeniem działów specjalnych produkcji rolnej;
- otrzymane odsetki za zwłokę lub odsetki stanowiące oprocentowanie pożyczek.

Przychodem z nieruchomości odstąpionych bezpłatnie w całości lub części do używania innym osobom fizycznym i prawnym oraz jednostkom organizacyjnym niemającym osobowości prawnej będzie wartość czynszowa, stanowiąca równowartość czynszu, jaki przysługiwałby od tych osób, gdyby została zawarta umowa najmu lub

dzierżawy nieruchomości. Nie jest jednak przychodem wartość czynszowa lokali lub budynków mieszkalnych udostępnionych osobom pozostającym z podatnikiem w stosunku pracy, dla których stanowi ona nieodpłatne świadczenie, będące przychodem ze stosunku pracy.

Jeżeli jednak właściciel używa jej na własne potrzeby lub potrzeby członków rodziny albo oddał bezpłatnie nieruchomość lub jej część do użytku na cele działalności naukowej, naukowo-technicznej, oświatowej, oświatowo-wychowawczej, kulturalnej, w zakresie kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów, kultu religijnego oraz związkom zawodowym, nie ustala się wartości czynszowej tej nieruchomości lub jej części, a wydatki związane z nieruchomością nie stanowią kosztów uzyskania przychodów.

#### **Koszty uzyskania przychodu.**

Rozpoczynamy od kosztów zakupu towarów i materiałów oraz kosztów ubocznych zakupu. Na zakończenie dzisiejszego odcinka prezentujemy kilka stanowisk organów podatkowych w odpowiedzi na indywidualne zapytania podatników, dotyczące często występujących problemów związanych z ewidencjonowaniem kosztów zakupu towarów.

#### **Zakup towarów i materiałów.**

Zakup towarów handlowych oraz materiałów podstawowych należy ujmować w księdze pod datą ich otrzymania, najpóźniej przed przekazaniem do magazynu, przerobu lub sprzedaży. Gdy wraz z dostawą podatnik otrzyma fakturę lub rachunek, zakup księgowany jest w kolumnie 10 (zakup towarów handlowych), a koszty uboczne – jeśli wystąpią – w kolumnie 11 podatkowej księgi.

Towarami handlowymi są wyroby przeznaczone do sprzedaży w stanie nieprzerobionym. O tym, czy nabyty przedmiot stanowi towar handlowy, decyduje przede wszystkim jego przeznaczenie. W zależności od sytuacji ten sam przedmiot w jednej firmie może stanowić majątek trwały albo wyposażenie, w innej zaś towar handlowy.

Materiałami podstawowymi (surowcami) są materiały, które w procesie produkcji lub przy świadczeniu usług stają się główną substancją gotowego wyrobu. Do materiałów

podstawowych zalicza się również materiały stanowiące część składową (montażową) wyrobu lub ściśle z wyrobem złączone (np. opakowania, takie jak puszki, butelki) oraz opakowania wysyłkowe wielokrotnego użytku (np. transportery, palety), jeżeli nie są środkiem trwałym.

Materiały pomocnicze to materiały niebędące materiałami podstawowymi, zużywane w związku z działalnością gospodarczą i bezpośrednio oddające wyrobowi swoje właściwości.

Jeżeli faktyczne otrzymanie towarów (materiałów) ma miejsce przed otrzymaniem faktury (rachunku), wówczas przyjęcia towarów lub materiałów należy dokonać na podstawie szczegółowego opisu otrzymanego materiału lub towaru handlowego. Jest to swego rodzaju dowód wewnętrzny sporządzany przez podatnika, który nabył towary lub materiały i w momencie dostawy nie otrzymał od sprzedawcy żadnego dokumentu.

Opis ten można zastąpić dokumentem, który dostarczył sprzedawca przy dostawie (np. dokumentem wydania zewnętrznego dostawcy WZ). Jeśli taki dokument lub inny dokument dostawy stanowiący specyfikację dostawy zawiera wszystkie informacje wymagane dla opisu, wystarczy nanieść na nim datę i podpis osoby, która przyjęła materiał (towar). Dokument ten zastępuje opis i zostanie on załączony do faktury po jej otrzymaniu.

Jeżeli faktura (rachunek) wpłynie do firmy w tym samym miesiącu, w którym miała miejsce dostawa towaru, zakup należy wpisać do księgi na podstawie tej faktury pod datą otrzymania towaru. Natomiast w przypadku gdy dokument ten wpłynie w miesiącu następnym, zakup należy ująć pod datą otrzymania towarów na podstawie opisu. Na podstawie faktury należy dokonać ewentualnej korekty wartości tego zakupu, jeśli wartość towarów na fakturze będzie się różniła od wykazanych w opisie.

Jak postąpić w sytuacji, gdy w jednym miesiącu podatnik otrzyma fakturę, a towar dopiero w miesiącu następnym? Jak postąpić w sytuacji, gdy zdarzenie to ma miejsce na przełomie roku? Gdy faktura jest wystawiona w jednym miesiącu, a podatnik otrzymuje towar w miesiącu następnym, w kolumnie 2 podatkowej księgi „data zdarzenia gospodarczego” należy wpisać datę wystawienia faktury. Datą wystawienia faktury jest data poniesienia kosztu uzyskania przychodu. Analogicznie, jeśli faktura dokumentująca

nabycie towaru dotarła w grudniu, a towar został dostarczony w styczniu, zdarzenie należy ująć w podatkowej księdze w grudniu.

#### **Koszty uboczne zakupu.**

Koszty uboczne zakupu występują przy zakupach wykorzystywanych w działalności gospodarczej. Dotyczy to w szczególności kosztów transportu, załadunku, wyładunku oraz ubezpieczenia w drodze. Wysokość kosztów ubocznych ma wpływ na cenę nabycia, którą jest cena zakupu powiększona o koszty uboczne.

Do kosztów ubocznych zakupu nie należy zaliczać przy imporcie cła, podatku akcyzowego, podatku importowego, opłat wyrównawczych i opłat celnych dodatkowych, ponieważ według definicji zawartej w rozporządzeniu zwiększają one cenę zakupu. Koszty te ewidencjonuje się w kolumnie 11 podatkowej księgi.

#### **Straty w towarach handlowych, otrzymanie odszkodowania.**

Generalnie straty w środkach obrotowych spowodowane kradzieżą towarów handlowych, pożarem lub innymi sytuacjami niezawinionymi przez podatnika stanowią koszt uzyskania przychodów w miesiącu ich poniesienia, jeżeli towary zostały zakupione w celu osiągnięcia przychodów.

Straty należy dokumentować możliwie najbardziej starannie, najlepiej protokołem policyjnym, straży pożarnej lub protokołem sporządzonym przez firmę ubezpieczeniową. Dla udokumentowania straty należy również sporządzić dowód wewnętrzny, w którym należy wyliczyć stratę oraz przedstawić okoliczności jej powstania.

Strata w towarach nie powoduje konieczności korekty VAT naliczonego przy ich zakupie. Stratę należy ująć w podatkowej księdze w dacie jej zaistnienia w kolumnie 13 w kwocie netto. Strata powinna być również wykazana ze znakiem minus (-) w kolumnie 10, pomniejszając koszt zakupu towarów handlowych. Brak korekty spowodowałby zawyżenie kosztów uzyskania przychodów.

Natomiast otrzymanie odszkodowania należy ująć w dacie faktycznego otrzymania w kolumnie 8 PKPIR.

### **Przekazanie towarów i materiałów na potrzeby osobiste.**

W sytuacji gdy podatnik przekaże na cele osobiste towary lub materiały przeznaczone do przerobu lub dalszej odsprzedaży, obowiązany jest zmniejszyć o odpowiednią kwotę koszty uzyskania przychodów.

Operację taką należy udokumentować dowodem wewnętrznym zawierającym datę operacji, rodzaj i liczbę produktów, ich cenę jednostkową i wartość. Dowód ten powinien zostać przez podatnika podpisany. Czynnicy podatnicy VAT muszą pamiętać, że czynność przekazania na cele osobiste produktów, przy zakupie których przysługiwało prawo do odliczenia faktury VAT, rodzi analogiczne skutki jak sprzedaż takich produktów na zewnątrz. Podatnik wystawia w takiej sytuacji fakturę wewnętrzną.

Przekazanie towarów na cele osobiste należy zaewidencjonować w kolumnie 10 PKPiR ze znakiem ujemnym (-).

### **Przekazanie towarów i materiałów na potrzeby działalności.**

Czasami istnieje również konieczność przekazania posiadanych produktów, które pierwotnie miały służyć odsprzedaży lub do procesu produkcyjnego, na potrzeby firmy. W takiej sytuacji istnieje obowiązek dokumentowania tego rodzaju operacji dowodem księgowym oraz dokonania odpowiednich zapisów korygujących w PKPiR.

Analogicznie trzeba udokumentować i zaewidencjonować przeznaczenie towarów handlowych na wyposażenie. Należy dokonać korekty w kolumnie 10 PKPiR i koszt wprowadzić do kolumny 13. Wyposażenie musi być również wykazane w ewidencji wyposażenia w dacie zmiany przeznaczenia towaru handlowego.

### **Darowizna towarów handlowych.**

Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 11 upodof nie uważa się za koszty uzyskania przychodów darowizn i ofiar wszelkiego rodzaju. W przypadku darowizny towarów handlowych należy pomniejszyć koszt zakupu towarów o kwotę darowizny, wpisując kwotę odpowiadającą cenie zakupu w kolumnie 10 PKPiR ze znakiem minus (-).

W celu udokumentowania operacji należy sporządzić odpowiedni dokument księgowy, do którego należy dołączyć potwierdzenie odbioru darowizny. Czynnicy podatnicy

VAT sporządzają fakturę wewnętrzną, jeśli przy zakupie przysługiwało im prawo do odliczenia podatku, i na jej podstawie dokumentują darowiznę w podatkowej księdze przychodów i rozchodów.

Jeżeli przy zakupie towarów poniesione zostały koszty uboczne zakupu, należy je uwzględnić w wartości darowizny i dokonać zapisu ze znakiem minus (-) w kolumnie 11 PKPiR. Gdy darowizna dotyczy części towarów, przy których zakupie zostały poniesione koszty uboczne, koszty do pomniejszenia należy obliczyć proporcjonalnie.

### **Darowizna wyrobów gotowych.**

Gdy przedmiotem darowizny jest wyrób gotowy, należy dokonać kalkulacji kosztu wytworzenia i przyporządkować odpowiadające kosztowi wytworzenia poszczególne rodzaje wydatków, wpisane uprzednio w poszczególnych rubrykach PKPiR. W takiej sytuacji w kalkulacji powinny zostać wyszczególnione koszty materiałów (materiałów pomocniczych) i towarów handlowych oraz wartość pozostałych wydatków, jakie zostały zaewidencjonowane w związku z wytworzeniem produktów.

Zakłady produkcyjne najczęściej sporządzają kalkulacje cen wyrobów gotowych, mogą być one pomocne przy sporządzeniu kalkulacji dotyczącej darowizny.

Po dokonaniu darowizny należy dokonać odpowiednich księgowania ze znakiem minus (-) w kolumnach 10, 14 i 15 PKPiR, dokumentując je dowodem księgowym, do którego należy dołączyć kalkulację i potwierdzenie odbioru darowizny.

### **Różne kategorie kosztów na jednej fakturze.**

W przypadku gdy jedna faktura lub rachunek dokumentuje zakup zarówno towarów handlowych jak również wydatki należące do innych kategorii, operację taką należy ująć w podatkowej księdze na dwa sposoby:

- należy dokonać kilku księgowania, zapisując poszczególne pozycje w odpowiednich kolumnach;
- można dokonać jednego księgowania, wpisując poszczególne pozycje do właściwych kolumn PKPiR.

Na odwrocie faktury lub sporządzonym osobnym dokumencie należy opisać rozbiecie poszczególnych pozycji.



### **Metody rozliczania kosztów podatkowych.**

Z dniem 1 stycznia 2007 r. zmianie uległy przepisy dotyczące potrącania kosztów uzyskania przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej. Podatnicy prowadzący ewidencję w formie podatkowej księgi przychodów i rozchodów mogą wybrać jedną z dwóch metod księgowania kosztów w czasie: metodę uproszczoną lub metodę memoriałową. Wybrana metoda, co do zasady, powinna być stosowana do wszelkich kosztów z wyjątkiem zakupu towarów i materiałów oraz kosztów ujmowanych w dacie ich faktycznego poniesienia. W przypadku wyboru metody memoriałowej istnieje warunek, by stale – w każdym roku podatkowym – księga była prowadzona w sposób umożliwiający wyodrębnienie kosztów uzyskania odnoszących się tylko do tego roku podatkowego.

Metoda uproszczona (zwana również kasową) polega na ujmowaniu kosztów w dacie ich poniesienia, niezależnie od tego, do jakiego okresu się odnoszą. Wynika to z ogólnej zasady wyrażonej w art. 22 ust. 4 updof, zgodnie z którą koszty uzyskania przychodów są potrącane tylko w tym roku podatkowym, w którym zostały poniesione.

Oznacza to, że przy stosowaniu tej metody wydatki stanowią koszt uzyskania przychodów w dacie ich poniesienia – bez względu na to, jakiego okresu dotyczą. Za datę poniesienia – na potrzeby stosowania metody kasowej (uproszczonej) – należy zaś uważać datę wystawienia dokumentu, który jest podstawą księgowania w PKPiR.

Istota metody memoriałowej polega natomiast na rozliczaniu kosztów uzyskania przychodów w podziale na:

- koszty bezpośrednio związane z przychodami danego roku podatkowego;
- koszty inne niż koszty bezpośrednio związane z przychodami.

### **Koszty bezpośrednio związane z przychodami (art. 22 ust. 5, 5a i 5b updof).**

Koszty bezpośrednio, poniesione w latach poprzedzających rok podatkowy oraz w roku podatkowym, powinny być rozliczone w tym roku, w którym zostały osiągnięte odpowiadające im przychody.

Koszty uzyskania przychodów bezpośrednio związane z przychodami, odnoszące się do przychodów danego roku podatkowego, a poniesione po zakończeniu tego roku podatkowego do dnia:

- sporządzenia sprawozdania finansowego zgodnie z odrębnymi przepisami, nie później jednak niż do upływu terminu określonego do złożenia zeznania, jeżeli podatnicy są obowiązani do sporządzenia takiego sprawozdania, albo
- złożenia zeznania, nie później jednak niż do upływu terminu określonego do złożenia tego zeznania, jeżeli podatnicy zgodnie z odrębnymi przepisami nie są obowiązani do sporządzenia sprawozdania finansowego są potrącalne w roku podatkowym, w którym osiągnięte zostały odpowiadające im przychody.

Jeżeli zatem do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego lub złożenia zeznania podatkowego podatnik otrzyma np. fakturę z prowizją od pośrednika (poniesienie kosztu) za doprowadzenie do sprzedaży, a tym samym osiągnięcie przychodów należnych za poprzedzający rok podatkowy, to zalicza ten koszt do kosztów roku osiągnięcia przychodów, czyli roku poprzedzającego. Jeśli natomiast poniesie ten koszt po tej dacie, koszt taki jest potrącany w roku podatkowym następującym po roku, za który sporządzone jest sprawozdanie finansowe lub składane zeznanie.

Organy podatkowe próbują definiować „koszty bezpośrednio związane z przychodami” m.in. w następujący sposób:

- koszt, który można powiązać z konkretnym przychodem; wydatek, którego brak zmniejszyłby konkretny przychód podatnika (decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie, 1401/BP-II/4210-56/07/JM);
- wydatki, które pozostają w bezpośrednim związku przyczynowo – skutkowym z przychodami podatkowymi (decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w Rzeszowie, 07); I/1/4231-8/;
- wydatki, które mają bezpośredni wpływ na wartość osiągniętych przychodów (decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie, 1401/BP-I/4210-52/07/MC).

#### **Koszty niezwiązane bezpośrednio z przychodami (art. 22 ust. 5c updof).**

Koszty inne niż bezpośrednio związane z przychodami, co do zasady, należy potrącać w dacie ich poniesienia. Jeżeli jednak koszty te dotyczą okresu przekraczającego rok podatkowy, a nie jest możliwe określenie, jaka ich część dotyczy danego roku podatkowego, to w takim przypadku stanowią koszty uzyskania przychodów proporcjonalnie do długości okresu, którego dotyczą.

Do kosztów innych niż bezpośrednio zaliczyć można te koszty, których nie da się przyporządkować do konkretnego przychodu, ponieważ nie ma bezpośredniego związku pomiędzy ich poniesieniem a uzyskaniem jakiegokolwiek przychodu. W szczególności są to koszty: ubezpieczeń składników majątku, prenumeraty czasopism fachowych i prasy, telefonów, Internetu, energii elektrycznej, opłat leasingowych, opłat czynszowych, reklamy, remontów, podatku od nieruchomości, materiałów biurowych itp. Kosztami innymi niż bezpośrednio będą również koszty obsługi prawnej, doradztwa, badania sprawozdań finansowych, ubezpieczenia majątku, zakupu prasy, koszty szkoleń pracowników, koszty obsługi bankowej, kredytów nieinwestycyjnych, koszty marketingowe, reklamy, promocji itp.

Na uwagę zasługuje **stanowisko Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie** (1401/BP-II/4210-23/07/ZO), w którym uznał on, że „przepisy dotyczące potrącalności kosztów w czasie odnoszą się jedynie do okresów rocznych, w związku z czym podatnik nie ma obowiązku rozdzielania kosztów dotyczących kilku lat podatkowych na poszczególne miesiące danego roku podatkowego.

Wystarczające więc będzie wykazanie odpowiedniej kwoty kosztów we właściwym roku podatkowym”.

Istnieje wiele kategorii kosztów, które trudno kwalifikować jednoznacznie do kosztów bezpośrednio związanych z przychodami bądź kosztów innych niż bezpośrednio związane z przychodami. Wśród nich można wskazać: koszty opłaty wstępnej z tytułu leasingu maszyn, koszty ochrony mienia, koszty wynagrodzeń (z różnych tytułów), koszty prenumeraty czasopism itd. W praktyce takie wątpliwości będzie budziła zapewne znacznie szersza grupa kosztów.

Za wydatki inne niż związane z przychodami w sposób bezpośredni uznaje się zazwyczaj: wydatki na audyt, usługi doradcze, opłaty za media, podatek od nieruchomości, ubezpieczenie, prenumeratę czasopism, utrzymanie nieruchomości itp. Wydatki tego rodzaju rozpoznawane są podatkowo zazwyczaj w momencie ich poniesienia, przy czym w przypadku kosztów dotyczących okresu przekraczającego rok podatkowy konieczne jest dokonanie odpowiedniej alokacji kosztu pomiędzy poszczególne lata podatkowe.

## **Określenie momentu poniesienia kosztu.**

Definicja „kosztu poniesionego” pojawiła się w przepisach podatkowych z dniem 1 stycznia 2007 r. Wcześniej istniały spory co do tego, jak należy rozumieć wymienioną kategorię. Wobec braku definicji przez pojęcie kosztu poniesionego rozumiano koszt zapłacony (stąd nazwa „metoda kasowa”) albo właśnie koszt powstały w dacie wystawienia dokumentu potwierdzającego istnienie kosztu.

W piśmie z 8 lutego 2007 r. Ministerstwo Finansów przedstawiło wyjaśnienia, z których wynika, że art. 22 ust. 6b updof, co do zasady, ma zastosowanie do wszystkich podatników, którzy prowadzą podatkową księgę przychodów i rozchodów.

Brzmienie wprowadzone przez ustawodawcę z dniem 1 stycznia 2009 r.:

### *Art.22ust.5d*

*Za dzień poniesienia kosztu uzyskania przychodów, z zastrzeżeniem ust. 5e, 6ba i 6bb, uważa się dzień, na który ujęto koszt w księgach rachunkowych (zaksięgowano) na podstawie otrzymanej faktury (rachunku), albo dzień, na który ujęto koszt na podstawie innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), z wyjątkiem sytuacji, gdy dotyczyłoby to ujętych jako koszty rezerw albo biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów.*

W związku ze zmianą przepisów od stycznia 2007 r. nie ma już wątpliwości, jak należy rozumieć koszt poniesiony na potrzeby rozliczania kosztów w czasie. Jeśli podatnicy wybrali i stosują metodę uproszczoną, koszty winni ujmować w księdze pod datą wystawienia dokumentów je potwierdzających, czyli będzie to w dacie wystawienia faktury, polisy ubezpieczeniowej, dowodu wewnętrznego.

Natomiast gdy stosują metodę memoriałową, należy analizować, czy koszt dotyczy przychodów okresu bieżącego, czy też przychodów następnych okresów (dotyczy to tylko kosztów bezpośrednich). Należy go bowiem ująć dopiero w tym okresie, do którego się odnosi. Dokonywanie takiej analizy nie jest konieczne w przypadku kosztów pośrednich. Koszty te należy bowiem rozliczać tak jak podatnicy stosujący metodę kasową (uproszczoną), czyli w dacie wystawienia dokumentów, które potwierdzają te koszty. Tylko w przypadku kosztów, które dotyczą okresu przekraczającego rok podatkowy, należy dokonać proporcjonalnego podziału kosztu na poszczególne lata podatkowe. Będzie to dotyczyło najczęściej kosztów ubezpieczeń i im podobnych.

Niezależnie od stosowanej metody rozliczania kosztów w czasie, wszelkie koszty działalności inne niż bezpośrednie należy ujmować w księdze pod datą wystawienia dokumentu (faktury, polisy, dowodu wewnętrznego itd.), chyba że dotyczą okresu przekraczającego rok podatkowy, a podatnik stosuje metodę memoriałową.

Natomiast koszty mające bezpośredni związek z przychodami należy uwzględnić:

- przy metodzie memoriałowej – w okresie, w jakim powstają przychody związane z tymi kosztami;
- przy metodzie kasowej (uproszczonej) – w dacie wystawienia dokumentu, który potwierdza koszt.

Od 1 stycznia 2009 r. ustawodawca również postanowił, że koszty zaniechanych inwestycji są potrącalne w dacie zbycia inwestycji lub ich likwidacji (art. 22 ust. 5e updof). Zaniechana inwestycja to wydatki na zakup i wytworzenie środków trwałych, które nie zostały z różnych przyczyn przekazane do używania. Nie dochodzi zatem do amortyzacji. Do końca 2008 r. art. 23 ust. 1 pkt 35 updof przewidywał, że w sytuacji gdy doszło do zaprzestania prac i nie nastąpiło wytworzenie (ulepszenie) środka trwałego, poniesione wydatki nie mogą być kosztem uzyskania przychodów. Aktualnie zatem VAT odliczany jest na zasadach ogólnych, a wydatki stanowią koszty podatkowe w dacie zbycia inwestycji czy jej (fizycznej) likwidacji. Oczywiście zaniechana inwestycja musi mieć związek z prowadzoną działalnością gospodarczą.

### **Koszty poniesione niezależnie od stosowanej metody.**

Niezależnie od tego, jaką podatnik wybrał metodę potrącania kosztów, uproszczoną czy memoriałową, w świetle obowiązujących przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych w każdym przypadku:

- zakup materiałów podstawowych oraz towarów handlowych należy zaksięgować niezwłocznie po ich otrzymaniu, najpóźniej przed przekazaniem do magazynu, przerobu lub sprzedaży (wymaga tego § 17 ust. 1 rozporządzenia w sprawie prowadzenia PKPiR);
- odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych można zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów dopiero wówczas, gdy środki pieniężne zostały wpłacone na rachunek tego funduszu (art. 23 ust. 1 pkt 7 updof);

- odsetki od pożyczek i kredytów można zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów dopiero z chwilą ich zapłaty (art. 23 ust. 1 pkt 32 updof);
- różnice kursowe podatnik może ująć w księdze podatkowej z chwilą ich zrealizowania (art. 22 ust. 1 updof w związku z art. 24c updof).

Od 2009 r. ustawodawca wprowadził nowe, bardziej korzystne niż przed nowelizacją, zasady rozliczania kosztów uzyskania przychodów z tytułu wynagrodzeń, składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (metodą memoriałową). W roku 2008 wynagrodzenia i składki ZUS zaliczane były do kosztów podatkowych w dacie faktycznej zapłaty.

Od 1 stycznia 2009 r. należności z tytułów, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 6 updof, oraz zasiłki pieniężne z ubezpieczenia społecznego wypłacane przez zakład pracy stanowią koszty podatkowe w miesiącu, za który są należne, pod warunkiem że zostały wypłacone lub postawione do dyspozycji w terminie wynikającym z przepisów prawa pracy, umowy lub innego stosunku prawnego (art. 22 ust. 6ba updof).

Podobnie, zgodnie z art. 22 ust. 6bb updof składki ZUS finansowane przez pracodawcę oraz składki na FP i FGŚP stanowią koszty podatkowe w miesiącu, za który są należne, pod warunkiem że składki zostaną opłacone:

- z tytułu należności wypłacanych lub postawionych do dyspozycji w miesiącu, za który są należne – w terminie wynikającym z odrębnych przepisów;
- z tytułu należności wypłacanych lub postawionych do dyspozycji w miesiącu następnym – w terminie wynikającym z przepisów prawa pracy, umowy lub innego stosunku prawnego łączącego strony, nie później niż do 15. dnia tego miesiąca.

Stosownie do art. 23 ust. 1 pkt 55 i 55a oraz ust. 3d updof (odpowiednio art. 16 ust. 1 pkt 57 i 57a oraz ust. 7d updof) do kosztów uzyskania przychodów nie zalicza się niewypłaconych, niedokonanych lub niepostawionych do dyspozycji wypłat, świadczeń oraz innych należności z tytułów określonych w art. 12 ust. 1 i 6, art. 13 pkt 2 i 4–9 oraz w art. 18 updof, a także zasiłków pieniężnych z ubezpieczenia społecznego wypłacanych przez zakład pracy, jak również nieopłaconych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez płatnika składek. Zasada ta znajduje odpowiednie zastosowanie do składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz

Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (składki na ubezpieczenie społeczne oraz Fundusz Pracy i inne fundusze celowe utworzone na podstawie odrębnych ustaw od nagród i premii wypłaconych w gotówce lub papierach wartościowych z dochodu po opodatkowaniu podatkiem dochodowym zawsze są wyłączone z możliwości zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów).

Pamiętać jednak należy, że w myśl art. 11 ust. 1 updof przychodami są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. W przypadku świadczeń wypłacanych w gotówce, świadczeń rzeczowych lub innych nieodpłatnych świadczeń przychód powstaje przede wszystkim w momencie faktycznej wypłaty (wydania towaru, świadczenia usługi itp.). Ale przychodem są również świadczenia postawione do dyspozycji, czyli świadczenia, które czekały na odbiór pracownika.

Zatem od 1 stycznia 2009 r. należności ze stosunku pracy (stosunków pokrewnych), zasiłki pieniężne z ubezpieczenia społecznego wypłacane przez zakład pracy oraz świadczenia z tytułu członkostwa w spółdzielniach rolnych stanowią koszty uzyskania przychodów w miesiącu, za który są należne, pod warunkiem że zostały wypłacone lub postawione do dyspozycji w terminie wynikającym z przepisów prawa pracy, umowy lub innego stosunku prawnego łączącego strony. W razie uchybienia temu terminowi do należności tych stosuje się zasady dotychczasowe (wynagrodzenie jest kosztem w momencie wypłaty).

Powyższe przepisy są dość niejednoznaczne. Warunkiem zastosowania metody memoriałowej jest dokonanie wypłaty (postawienie do dyspozycji) w terminie wynikającym z przepisów prawa pracy, umowy lub innego stosunku prawnego łączącego strony. Powstaje pytanie, co w sytuacji, gdy pracodawca naruszył termin z umowy, ale dochował terminu kodeksowego.

Pamiętać trzeba, że powyższa regulacja dotyczy nie tylko wynagrodzeń zasadniczych, ale również wszelkiego rodzaju dodatków, ekwiwalentów i nagród, a także świadczeń pieniężnych ponoszonych za pracownika, jak również innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych wypłacanych/stawianych do dyspozycji w ramach stosunku pracy i stosunków pokrewnych. W przypadku gdy pracodawca nie

wypłaci/postawi do dyspozycji wynagrodzeń w terminie przewidzianym przez przepisy prawa pracy (czyli m.in. w terminach ustalonych w regulaminach obowiązujących u pracodawcy) lub umowy (w tym w szczególności umowy o pracę), należności te będą mogły zostać zaliczone do kosztów uzyskania przychodów wypłacającego je pracodawcy dopiero w momencie ich faktycznej wypłaty/postawienia do dyspozycji pracownika.

### **Ekwiwalenty, odszkodowania, inne składniki list płac.**

Pracownik wraz z wynagrodzeniem otrzymuje inne kwoty pieniężne finansowane ze środków pracodawcy, ze środków ZUS oraz z innych źródeł.

Większa ich część dla pracownika stanowi przychód, który jest zwolniony od podatku, natomiast dla pracodawcy stanowi koszt uzyskania przychodu. Wydatki pracodawcy stanowiące koszty podatkowe powinny zostać zaewidencjonowane w kolumnie 12 „Wynagrodzenia w gotówce i w naturze”. Źródła przychodów zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych zawiera art. 21 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Świadczenia w naturze, świadczenia częściowo odpłatne oraz świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika stanowią dla pracownika przychód podlegający opodatkowaniu. Część dodatkowych świadczeń wynikających bezpośrednio z przepisów bhp, nakładających na pracodawców obowiązek zapewnienia pracownikom odpowiednich warunków pracy stanowią koszt uzyskania przychodów przedsiębiorcy, natomiast dla pracowników stanowią przychód zwolniony z opodatkowania.

Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy uregulowane są w rozporządzeniu ministra pracy i polityki socjalnej z 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60, poz. 279).

Wartość pieniężną innych nieodpłatnych świadczeń ustala się:

- jeżeli przedmiotem świadczeń są usługi wchodzące w zakres działalności gospodarczej dokonującego świadczenia – według cen stosowanych wobec innych odbiorców;
- jeżeli przedmiotem świadczeń są usługi zakupione – według cen zakupu;



- jeżeli przedmiotem świadczeń jest udostępnienie lokalu lub budynku – według równowartości czynszu, jaki przysługiwałby w razie zawarcia umowy najmu tego lokalu lub budynku;
- w pozostałych przypadkach – na podstawie cen rynkowych stosowanych przy świadczeniu usług lub udostępnianiu rzeczy bądź praw tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem w szczególności ich stanu i stopnia zużycia oraz czasu i miejsca udostępnienia.

Jeżeli świadczenia są częściowo odpłatne, przychodem podatnika jest różnica pomiędzy wartością tych świadczeń ustaloną w ww. sposób a odpłatnością ponoszoną przez podatnika.

Świadczenia w naturze, świadczenia nieodpłatne i częściowo odpłatne ewidencjonowane są w podatkowej księdze w dacie ich wykonania, podobnie jak w przypadku wynagrodzeń. Wartość świadczeń brutto ujmowana jest w kolumnie 12, natomiast wartość narzutów finansowanych przez pracodawcę w kolumnie 13.

#### **Wynagrodzenia z umów zlecenia oraz umów o dzieło.**

Wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia oraz umowy o dzieło ewidencjonowane są w kolumnie 12 PKPiR, w kwocie brutto, w dacie ich poniesienia lub pozostawienia do dyspozycji wykonawcy. Dokumentowanie takiego kosztu następuje na podstawie umowy, wystawionego do niej rachunku lub innego dowodu potwierdzającego wypłatę wynagrodzenia podpisanego przez wykonawcę, również na podstawie dowodu wypłaty wynagrodzenia na rachunek bankowy.

Składki ubezpieczeniowe finansowane przez przedsiębiorcę ewidencjonowane są w kolumnie 13, w dacie ich faktycznej zapłaty.

#### **Wynagrodzenia w naturze.**

Wynagrodzenia w naturze ewidencjonowane są według wymienionych powyżej zasad. Ich wartość jednak powinna być ustalona w prawidłowy sposób. Jeżeli przedmiotem świadczenia w naturze są rzeczy lub usługi wchodzące w zakres działalności gospodarczej pracodawcy, ich wartość ustala się według przeciętnych cen stosowanych wobec innych odbiorców, a w pozostałych przypadkach – według cen rynkowych

stosowanych przy świadczeniu usług lub udostępniania rzeczy bądź praw tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem w szczególności ich stanu i stopnia zużycia oraz czasu i miejsca udostępniania.

Dowodem potwierdzającym wypłatę takich świadczeń będą listy płac lub inne dowody, na których pracownik potwierdzi odbiór wynagrodzenia.

Jeśli koszt nabycia rzeczy przekazanych pracownikowi w ramach wypłaty wynagrodzenia w naturze został uprzednio ujęty w kosztach uzyskania, przedsiębiorca musi dokonać odpowiednich zapisów korygujących (kolumny 10, 11 i 13 PKPiR) ze znakiem minus. Niedokonanie korekty spowoduje dwukrotne zaliczenie tej samej kwoty do kosztów podatkowych.

W niektórych sytuacjach istnieje możliwość zaliczania nieściągalnych wierzytelności do kosztów podatkowych. Zgodnie z art. 23 ust. 1 updof nie uważa się za koszty uzyskania przychodów:

- pkt 20 – wierzytelności odpisanych jako nieściągalne, z wyjątkiem takich wierzytelności nieściągalnych, które uprzednio na podstawie art. 14 zostały zarachowane jako przychody należne i których nieściągalność została uprawdopodobniona;
- pkt 21 – odpisów aktualizujących, z tym że kosztami uzyskania przychodów są odpisy aktualizujące wartość należności, określone w ustawie o rachunkowości, od tej części należności, która była uprzednio zaliczona na podstawie art. 14 do przychodów należnych, a ich nieściągalność została uprawdopodobniona na podstawie ust. 3.

*Art. 23 ust. 2. Za wierzytelności, o których mowa w ust. 1 pkt 20, uważa się te wierzytelności, których nieściągalność została udokumentowana:*

*1) postanowieniem o nieściągalności, uznanym przez wierzyciela jako odpowiadające stanowi faktycznemu, wydanym przez właściwy organ postępowania egzekucyjnego, albo*

*2) postanowieniem sądu o:*

*a) oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku, gdy majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania, lub*

*b) umorzeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku, gdy zachodzi okoliczność, o której mowa w lit. a),*

*c) ukończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku, albo*  
*3) protokołem sporządzonym przez podatnika, stwierdzającym, że przewidywane koszty procesowe i egzekucyjne związane z dochodzeniem wierzytelności byłyby równe albo wyższe od jej kwoty.*

Koszty procesowe to koszty zastępstwa procesowego, koszty sądowe i koszty egzekucyjne, oszacowane na podstawie kosztów rzeczywistych, jakie są ponoszone w trakcie dochodzenia wierzytelności. Koszty sądowe i egzekucyjne precyzyjnie określa ustawa z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) oraz ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 z późn. zm.).

Koszty zastępstwa procesowego można określić na podstawie rozporządzenia ministra sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348) oraz na podstawie rozporządzenia ministra sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

Pamiętać również należy, że zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 17 updof nie uważa się za koszty uzyskania przychodów wierzytelności odpisanych jako przedawnione.

Wierzytelności zaliczone do kosztów uzyskania przychodów należy ewidencjonować w kolumnie 13 PKPiR, w dacie sporządzenia protokołu i uznania wierzytelności za nieściągalną. Do kosztów zaliczamy wierzytelność do wysokości uprzednio zarachowanej w podatkowej księdze jako przychód, co oznacza, że u czynnych podatników VAT kosztem będzie wartość wierzytelności, pomniejszona o kwotę podatku (która nie była ewidencjonowana jako przychód). Jeśli jednak dłużnik zapłaci odpisaną wcześniej należność, należy zaliczyć ją do przychodów w dacie zapłaty w kolumnie 8 PKPiR „Pozostałe przychody”.

### **Odpisy aktualizujące.**

Jeśli przedsiębiorca dokona odpisu aktualizującego wartość należności wyszczególnionej w art. 35b ustawy o rachunkowości, którą uprzednio zaliczył do

przychodów należnych, a jej nieściągalność uprawdopodobni w sposób przewidziany w art. 23 ust. 3 updof, odpis ten stanowi koszty uzyskania przychodów.

Wartość należności aktualizuje się, uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty, poprzez dokonanie odpisu aktualizacyjnego, w odniesieniu do:

- należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości – do wysokości należności nieobjętej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności, zgłoszonej likwidatorowi lub sędziemu komisarzowi w postępowaniu upadłościowym;
- należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego – w pełnej wysokości należności;
- należności kwestionowanych przez dłużników oraz z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna – do wysokości niepokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności;
- należności stanowiących równowartość kwot podwyższających należności, w stosunku do których uprzednio dokonano odpisu aktualizującego – w wysokości tych kwot, do czasu ich otrzymania lub odpisania;
- należności przeterminowanych lub nieprzeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, w przypadkach uzasadnionych rodzajem prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców – w wysokości wiarygodnie oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego, na nieściągalne należności.

W myśl art. 23 ust. 3 updof nieściągalność wierzytelności, w przypadku określonym w ust. 1 pkt 21, uznaje się za uprawdopodobnioną, w szczególności gdy:

- dłużnik został wykreślony z ewidencji działalności gospodarczej, postawiony w stan likwidacji lub została ogłoszona jego upadłość obejmująca likwidację majątku albo;
- zostało wszczęte postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu w rozumieniu przepisów prawa upadłościowego i naprawczego lub na wniosek dłużnika zostało wszczęte postępowanie ugodowe w rozumieniu przepisów o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, albo;

- wierzytelność została zasądzona prawomocnym orzeczeniem sądu i skierowana na drogę postępowania egzekucyjnego, albo;
- wierzytelność jest kwestionowana przez dłużnika, na drodze powództwa sądowego.

U czynnych podatników VAT kosztem uzyskania przychodów jest odpis w części dotyczącej kwoty netto. Odpis ten należy księgować w kolumnie 13 PKPiR i udokumentować dowodem księgowym, w którym zostaną podane wszystkie okoliczności uzasadniające zaliczenie odpisu w koszty uzyskania.

Dokonane odpisy aktualizujące wartość wierzytelności mogą stać się przychodami ewidencjonowanymi w kolumnie 8 PKPiR. Zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 7b i 7c updof, do przychodów z działalności gospodarczej zalicza się wartość należności umorzonych, przedawnionych lub odpisanych jako nieściągalne w tej części, od której dokonane odpisy aktualizujące zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów oraz równowartość odpisów aktualizujących wartość należności, uprzednio zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów, w przypadku ustania przyczyn, dla których dokonano tych odpisów.

Jeżeli wierzyciel nie podejmie odpowiednich kroków windykacyjnych, a należność się przedawni, zaliczony w ciężar kosztów uzyskania przychodów odpis aktualizacyjny stanie się przychodem podatnika. Jeśli sytuacja gospodarcza dłużnika wskazuje na bezcelowość podejmowania windykacji, korzystnym rozwiązaniem może być umorzenie należności.

### **Umorzenie należności.**

Zgodnie z art. 508 Kodeksu cywilnego zobowiązanie wygasa, gdy wierzyciel zwalnia dłużnika z długu, a dłużnik zwolnienie przyjmuje.

Stosownie do zapisów art. 23 ust. 1 pkt 41 updof nie uważa się za koszty uzyskania przychodów umorzonych wierzytelności, z wyjątkiem tych, które uprzednio na podstawie art. 14 zostały zarachowane jako przychody należne.

Jeśli zatem przed terminem przedawnienia wierzytelności dojdzie do skutecznego umorzenia, należność ta, uprzednio zaliczona do przychodów, będzie stanowić koszty podatkowe. Dokumentując umorzenie wierzytelności, przedsiębiorca powinien

dysponować oświadczeniem wierzyciela o zwolnieniu dłużnika z długu oraz oświadczeniem dłużnika, iż to zwolnienie przyjmuje.

Odsetki i prowizje związane z zaciągniętymi kredytami i pożyczkami dotyczącymi prowadzonej działalności gospodarczej stanowią koszty uzyskania przychodów. Jeśli kredyt lub pożyczka zostały zaciągnięte w związku z nabyciem lub wytworzeniem środka trwałego, wydatki poniesione w związku z tym kredytem lub pożyczką do dnia oddania środka trwałego do użytkowania zwiększają jego wartość początkową. Również w przypadku inwestycji koszty finansowe zwiększają jej wartość, która w przyszłości podlegać będzie amortyzacji.

Pamiętać należy, że kosztem uzyskania przychodów są odsetki faktycznie zapłacone, zatem dla ich udokumentowania nie wystarczy sama umowa i harmonogram spłat. Podstawę ujęcia wydatków w podatkowej księdze stanowi dowód zapłaty w powiązaniu z umową kredytową.

W przypadku usług factoringu w zamian za ustaloną kwotę prowizji faktor reguluje należności z faktur wystawionych innym przedsiębiorcom szybciej niż wynika to z terminu płatności ustalonego na tych fakturach. Faktor, prowadząc obsługę wierzytelności, świadczy wiele usług dodatkowych. Koszt wynagrodzenia faktora stanowi dla przedsiębiorcy koszt uzyskania przychodów. Faktor wystawia za swoje usługi faktury, a dowód pomocniczy stanowi umowa wiążąca go z przedsiębiorcą.

Wydatki stanowiące koszty podatkowe dotyczące usług finansowych należy ewidencjonować w kolumnie 13 PKPiR w momencie ich faktycznej zapłaty.

### **Księgowanie strat w środkach pieniężnych.**

Zasadność zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów strat w środkach obrotowych powstałych w wyniku kradzieży lub innych zdarzeń losowych zależy od przestrzegania przepisów rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych i administracji z 14 października 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i wymagań jakim powinna odpowiadać ochrona wartości pieniężnych przechowywanych o transportowanych przez przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne (Dz. U. z 1998 r., nr 129, poz. 858). W przeciwnym wypadku strata nie zostanie uznana za koszty podatkowe ze względu na brak odpowiedniej staranności podatnika.

Tak samo jak w przypadku kradzieży towarów handlowych, wysokość straty powinna zostać udokumentowana w sposób niebudzący wątpliwości, np. odpowiednim dokumentem może być protokół policyjny. Utracone środki pieniężne muszą pochodzić z prowadzonej działalności gospodarczej, ponieważ w przeciwnym wypadku strata nie stanowi kosztów uzyskania przychodów.

Podstawą księgowania straty jest dowód księgowy sporządzony przez podatnika, zawierający wyliczenie straty, do którego należy dołączyć dokumenty sporządzone przez odpowiednie służby. Ewentualna wypłata odszkodowania stanowi natomiast przychód przedsiębiorcy, udokumentowany dowodem otrzymania odszkodowania.

Stratę w środkach pieniężnych należy zaksięgować w kolumnie 13 PKPiR w dacie jej zaistnienia, a odszkodowanie w dacie jego otrzymania w kolumnie 8 PKPiR.

#### **Koszty rozmów telefonicznych.**

Wydatki na rozmowy telefoniczne prowadzone z telefonu stanowiącego własność zarówno przedsiębiorców indywidualnie prowadzących działalność gospodarczą, jak i wspólników spółek osobowych stanowią koszty uzyskania przychodów pod warunkiem ich odpowiedniego udokumentowania. Na podstawie billingu rozmów telefonicznych oraz rachunku od operatora sieci telefonicznej istnieje możliwość przyporządkowania rozmów związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą i ustalenia kwoty poniesionej w celu uzyskania przychodów. Na ich podstawie podatnik powinien sporządzić dowód wewnętrzny, w którym wykaże kwotę należności za rozmowy stanowiącą koszty podatkowe. Koszt ten powinien zostać zaewidencjonowany w kolumnie 13 PKPiR.

#### **Koszty użytkowania lokalu przeznaczonego w części na działalność gospodarczą.**

Wydatki na użytkowanie lokalu przeznaczonego na działalność gospodarczą stanowią koszty uzyskania przychodów. Wydatki związane z opłatami za czynsz, energię elektryczną, telefon, wodę, gaz i centralne ogrzewanie mogą zostać zaliczone do kosztów podatkowych na podstawie dowodu wewnętrznego.

Należy jednak rozdzielić wydatki dotyczące czynszów i mediów, określając precyzyjnie część powierzchni wykorzystywanej na prowadzoną działalność gospodarczą w ogólnej powierzchni mieszkaniowej. Jeśli chodzi o telefon, podstawę rozliczenia

wydatków stanowić będzie billing z zaznaczonymi rozmowami dotyczącymi działalności gospodarczej.

Wydatki te ewidencjonuje się w kolumnie 13 PKPiR na podstawie dowodu wewnętrznego. Należy gromadzić rachunki i faktury dokumentujące całość opłat, które następnie rozliczane są proporcją wydatków.

### **Kary umowne.**

Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 19 upodof nie uważa się za koszty uzyskania przychodów kar umownych i odszkodowań:

- z tytułu wad dostarczonych towarów, wykonanych robót i usług;
- z tytułu zwłoki w dostarczeniu towaru wolnego od wad;
- z tytułu zwłoki w usunięciu wad towarów albo wykonanych robót i usług.

Nie można zaliczyć do kosztów podatkowych odszkodowania za wady wykonawcze.

Można natomiast zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów karę umowną z tytułu opóźnienia wykonywanych robót, ponieważ ma ona oczywisty związek z uzyskaniem przychodów. Karę tę można zaliczyć do kosztów podatkowych w momencie jej faktycznej zapłaty.

Podstawę jej zaewidencjonowania w podatkowej księdze stanowi dowód wewnętrzny sporządzony na podstawie pisma informującego o naliczeniu kary.

### **Odsetki za zwłokę.**

Pamiętać należy, że odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych nie stanowią kosztów uzyskania przychodów i nie podlegają ewidencjonowaniu w podatkowej księdze. Natomiast odsetki umowne oraz odsetki ustawowe z tytułu nieterminowej zapłaty stanowią koszty podatkowe dopiero w momencie ich faktycznej zapłaty. Koszt ten należy udokumentować odpowiednim dowodem źródłowym, tj. dowodem KP, KW lub wyciągiem bankowym. Do takiego dowodu należy dołączyć notę odsetkową lub wezwanie do zapłaty wystawione przez kontrahenta, zawierające informacje dotyczące sposobu naliczenia odsetek.



### **Materiały pomocnicze.**

Wydatki dotyczące zakupu materiałów pomocniczych w jednostkach handlowych mogą zostać udokumentowane dowodem wewnętrznym. Do takiego dowodu należy dołączyć paragon, na podstawie którego dowód jest sporządzany, lub sporządzić dowód na paragonie, odpowiednio go opisując. W taki sam sposób mogą zostać udokumentowane wydatki dotyczące parkowania samochodu, jeżeli nie są one poparte dokumentami zawierającymi wszystkie niezbędne informacje (np. kupon z parkometru czy bilet czasowy).

### **4.6. Podatek od towarów i usług.**

Zgodnie z nową ustawą podatnikiem VAT są osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej (np. spółki cywilne, jawne) oraz osoby fizyczne wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel lub rezultat takiej działalności, oraz dokonujące wewnątrzwspólnotowej dostawy nowych środków transportu.

**Działalność gospodarcza** obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, a także osób wykonujących wolne zawody. Działalność podlegająca VAT winna być wykonywana w sposób częstotliwy lub (jednorazowo) w sposób wskazujący na zamiar jej wykonywania w sposób częstotliwy.

Podatnikami są **również** osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne:

- na których ciąży obowiązek uiszczenia cła i uprawnione do korzystania z procedury celnej obejmującej uszlachetnianie czynne, odprawę czasową, przetwarzanie pod kontrolą celną;
- dokonujące wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów;
- będące usługobiorcami usług lub nabywcami towarów od podmiotów nie posiadających siedziby lub miejsca stałego zamieszkania (prowadzenia działalności) na terytorium kraju, jeśli podatek nie został rozliczony przez usługodawcę lub dokonującego dostawy na terytorium kraju.

Od 1 lipca 2006r. podatnikami VAT są również **uropejskie zgrupowania interesów gospodarczych** (EZIG, ang. GEIE), utworzone zgodnie z rozporządzeniem

nr 2137/85, które realizuje dostawy towarów lub świadczy usługi odpłatnie na rzecz swoich członków lub osób trzecich.

**Nie są podatnikami VAT** osoby uzyskujące przychody:

- z umowy o pracę;
- z umowy zlecenia, agencyjnej, o dzieło, zawartej z własnym pracodawcą;
- wymienione w art. 13 pkt 2-9 ustawy p.dof, tj.: przychody z tytułu osobistego wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło na rzecz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą lub właściciela nieruchomości, przychody z działalności artystycznej, literackiej, publicystycznej, duchownych, arbitrow, członków zarządów i rad nadzorczych, z kontraktu menedżerskiego - pod pewnymi warunkami (umowa zawiera warunki wykonania umowy, określa wynagrodzenie oraz odpowiedzialność zatrudniającego wobec osób trzecich za wykonanie umowy przez zatrudnionego);
- z tytułu świadczenia usług w charakterze twórców i artystów wykonawców w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wynagradzanych w formie honorariów za przekazanie lub udzielenie licencji do praw autorskich lub praw artystycznego wykonania albo ich wykonanie, w tym również wynagradzanych za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, niezależnie od tego, czy będzie to umowa o dzieło, czy też umowa zbycia praw autorskich (umowa powinna zawierać warunki wykonania umowy, określa wynagrodzenie oraz odpowiedzialność zatrudniającego wobec osób trzecich za wykonanie umowy przez zatrudnionego).

Za zgodą naczelnika urzędu skarbowego podatnikiem mogą zostać jednostki organizacyjne osoby prawnej - **organizacji pożytku publicznego**, prowadzące samodzielnie działalność gospodarczą, pod warunkiem, że jednostki te samodzielnie sporządzają sprawozdanie finansowe. Dla takich podatników opodatkowaniu podlega również dostawa towarów czy świadczenie usług na rzecz innych jednostek organizacyjnych tej samej organizacji pożytku publicznego.

Przed wykonaniem pierwszej czynności sprzedaży, podatnik winien złożyć w urzędzie skarbowym zgłoszenie rejestracyjne. Podatnik, który jest zwolniony z VAT

podmiotowo (z uwagi na niską wartość sprzedaży) lub wykonuje czynności wyłącznie zwolnione, może (ale nie musi) zarejestrować się do VAT.

Osoba fizyczna dokonuje rejestracji zawsze na nazwisko i podaje adres zamieszkania, podmiot nie będący osobą fizyczną rejestruje się zgodnie z nazwą i siedzibą prowadzenia działalności. Właściwym do zarejestrowania jest urząd skarbowy zgodny z miejscem prowadzenia działalności, a jeśli działalność jest prowadzona na terenie kilku urzędów skarbowych, to rejestracji dokonuje się w US właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę. Urząd skarbowy potwierdza rejestrację podatnika.

Od dnia złożenia deklaracji VAT-R podatnik ma prawo odliczać VAT naliczony z otrzymywanych przez niego faktur zakupu. Podatnik zarejestrowany winien podawać na fakturach i ofertach właściwy NIP. W przypadku, gdy numer ten nie został jeszcze nadany, na dokumentach umieszcza się inny nr identyfikacyjny (PESEL, REGON), a po otrzymaniu potwierdzenia VAT-5 - winien on zostać uzupełniony.

Wszystkie zmiany danych, a także zaprzestanie działalności podatnik winien zgłosić do US w terminie 7 dni.

Podatnicy, którzy chcą dokonywać wewnątrzwspólnotowej dostawy i wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów powinni złożyć ponadto deklarację. Na tej podstawie otrzymają specjalny nr identyfikacyjny do przeprowadzania rozliczeń z krajami. Wspólnoty na potwierdzeniu VAT-5 UE.

### **Obowiązek podatkowy.**

Powstanie obowiązku podatkowego oznacza w uproszczeniu obowiązek ujawnienia czynności w ewidencji VAT w dniu powstania obowiązku podatkowego, a także ujęcia tej czynności w deklaracji VAT za ten właśnie okres, w którym powstał obowiązek podatkowy.

Zgodnie z ogólną zasadą obowiązek podatkowy w podatku VAT powstaje:

- z chwilą **wydania** towaru / **wykonania** usługi;
- jeżeli jednak czynność powinna zostać potwierdzona fakturą (w tym dostawa towaru czy świadczenie usługi na rzecz podatnika VAT czy podatnika VAT z UE, czy na rzecz osoby nie będącej podatnikiem, która zgłosiła żądanie wystawienia faktury), to obowiązek podatkowy powstaje z chwilą **wystawienia** faktury. Faktury

nie można wystawić - poza wyraźnie wskazanymi w przepisach wyjątkami - przed wydaniem towaru czy zakończeniem usługi, gdyż faktura dokumentuje towary wydane i usługi wykonane;

- jeżeli jednak fakturę wystawiono po 7 dniu od wydania towaru / wykonania usługi, wówczas obowiązek podatkowy powstaje **w 7 dniu** od daty wydania towaru / wykonania usługi.

Jeżeli wydanie towaru ma nastąpić do rąk osoby trzeciej wskazanej przez nabywcę, wówczas obowiązek podatkowy powstaje w chwili wydania towaru tej osobie trzeciej albo nabywcy.

Wydanie **części towaru** rodzi obowiązek podatkowy w stosunku do tej właśnie części. Takie częściowe wydanie jest bowiem traktowane jako odrębne wydanie towaru, bez względu na to, jakiej ilości towaru dotyczy umowa.

Wykonanie **części usługi** rodzi obowiązek podatkowy jedynie wtedy, gdy część ta zostanie wyodrębniona w umowie, a zarazem zostanie za tę część określone odrębnie wynagrodzenie częściowe (np. za każde zbudowane piętro budynku X zł, albo X zł za usługi świadczone w danym miesiącu). W razie niewyodrębnienia zamkniętych części usługi obowiązek podatkowy powstanie po wykonaniu całości usługi (bez względu na okres trwania), a ewentualne wcześniejsze wpłaty traktować należy jako zaliczki.

Strony mogą również postanowić o zawarciu umowy o **stałe dostawy** towarów czy o **stałe świadczenie** usług. W takim wypadku fakturowanie może odbyć się raz w miesiącu - zbiorczo, nie później niż do 7-ego dnia miesiąca następnego po miesiącu dokonania dostaw czy świadczenia usług. W takim wypadku obowiązek podatkowy powstanie w dniu wystawienia faktury.

W przypadku opodatkowanych czynności **nieodpłatnych** (art.7 ust.2 i art.8 ust.2 ustawy o VAT) obowiązek podatkowy powstaje według tych samych zasad. Również w przypadku importu usług oraz dostawy towarów opodatkowanej u nabywcy. Na tych samych ww. zasadach powstaje obowiązek podatkowy w imporcie usług oraz w dostawie towarów opodatkowanej u nabywcy.

Obowiązek podatkowy z tytułu należnych na podstawie odrębnych przepisów **dotacji**, subwencji i innych dopłat o podobnym charakterze powstaje z chwilą uznania rachunku bankowego podatnika. W przypadku uznania rachunku bankowego podatnika

zaliczką z tytułu dotacji, subwencji i innych dopłat o podobnym charakterze obowiązek podatkowy powstaje w tej części.

### **Zaliczka.**

W przypadku otrzymania **części należności przed** wydaniem towaru czy wykonaniem usługi - zaliczki, zadatku, raty - obowiązek podatkowy powstanie z chwilą otrzymania tej części należności i wyłącznie w stosunku do kwoty tej należności (nie od wartości całej umowy). Pomimo że fakturowanie zaliczki może nastąpić w terminie 7 dni od daty jej otrzymania, to obowiązek podatkowy powstanie w dniu otrzymania zaliczki, a nie w dniu wystawienia faktury.

Na tych samych ww. zasadach powstaje obowiązek podatkowy w imporcie usług oraz w dostawie towarów opodatkowanej u nabywcy.

W przypadku uznania rachunku bankowego podatnika zaliczką z tytułu **dotacji**, subwencji i innych dopłat o podobnym charakterze obowiązek podatkowy powstaje w tej części.

Warto zauważyć, że wpłata pewnej kwoty na poczet przyszłych należności, bez określenia o jakie należności chodzi, gdy brak jest jakichkolwiek konkretnych umów, zamówień itp., nie rodzi obowiązku w zakresie VAT do chwili konkretyzacji tych obowiązków. Jak uznał Europejski Trybunał Sprawiedliwości w sprawach C-255/02, C-419/02 i C-223/0 z **zaliczką** opodatkowaną mamy do czynienia jedynie wtedy, **gdy wszystkie elementy** przyszłej dostawy czy usługi **są już znane** w chwili zapłaty zaliczki. Przedpłata, dokonana w kwocie ryczałtowej, na towary wskazane w sposób ogólny w wykazie, który może zostać w każdej chwili zmieniony za porozumieniem nabywcy i sprzedawcy, z którego to wykazu nabywca może ewentualnie wybrać towary, na podstawie umowy, którą może on w każdej chwili jednostronnie rozwiązać, odzyskując w całości niewykorzystaną przedpłatę, to nie zaliczka. Nie podlega opodatkowaniu. **Zaliczka** to bowiem **wyjątek** od reguły, jaką jest opodatkowanie dostawy czy usługi, a zatem interpretacja pojęcia zaliczki nie może być rozszerzająca.

Ważne jest przy tym, że wpłata kwot na poczet przyszłych transakcji, które nie stanowią zaliczki opodatkowanej podatkiem VAT, mogą w szczególnych okolicznościach podlegać opodatkowaniu jako **nieodpłatne świadczenie** w zakresie podatku

dochodowego. Mgliste uregulowanie przedmiotu zaliczki/zadatku może bowiem dowodzić intencji kontrahentów, jakim było ukrycie pod postacią quasi-zaliczki nieodpłatnej pożyczki.

Jeżeli podatnik wydaje towar podmiotowi prowadzącemu przedsiębiorstwo **maklerskie**, zarządzającego funduszami inwestycyjnymi, **agenta**, zleceniobiorcy lub innej osoby świadczącej usługi o podobnym charakterze, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą otrzymania przez podatnika zapłaty za wydany towar, nie później jednak niż w terminie 30 dni, licząc od dnia wykonania usługi przez ten podmiot. W przypadku wydania towarów przez **komitenta** na rzecz **komisanta**, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą otrzymania przez komitenta zapłaty za wydany towar, nie później jednak niż w ciągu 30 dni od dostawy towarów dokonanej przez komisanta.

Zasady te należy stosować również w dostawie towarów, dla której podatnikiem jest nabywca.

W **eksporcie** towarów obowiązek podatkowy powstaje z chwilą potwierdzenia przez urząd celny określony w przepisach celnych wywozu towaru poza terytorium Wspólnoty. Zaliczka otrzymana w eksporcie wywołuje takie same skutki, jak zaliczka w obrocie krajowym, jeżeli wywóz towarów nastąpi w ciągu 6 miesięcy, licząc od dnia otrzymania części należności. Obowiązek podatkowy w **importie** towarów powstaje:

- z chwilą powstania długu celnego, albo;
- w przypadku objęcia towarów procedurą celną: uszlachetnienia czynnego w systemie ceł zwrotnych, odprawy czasowej z częściowym zwolnieniem od należności celnych przywozowych, przetwarzania pod kontrolą celną - z chwilą objęcia towarów tą procedurą, albo;
- jeżeli import towarów objęty jest procedurą celną: składu celnego, odprawy czasowej z całkowitym zwolnieniem od należności celnych przywozowych, uszlachetnienia czynnego w systemie zawieszek, tranzytu, a od towarów tych pobierane są opłaty wyrównawcze lub opłaty o podobnym charakterze i nie powstaje jednocześnie dług celny - z chwilą wymagalności tych opłat.

## **Kasy fiskalne.**

Podatnicy podatku od towarów i usług obowiązani są do ewidencjonowania przy zastosowaniu kasy rejestrującej sprzedaży:

- na rzecz osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej;
- na rzecz osób fizycznych - przedsiębiorców dokonujących zakupów prywatnie, nie na rzecz swojego przedsiębiorstwa;
- na rzecz rolników ryczałtowych (zakup dla gospodarstwa i prywatnie).

W dalszej części niniejszego modułu obrót z tytułu sprzedaży na rzecz ww. osób nazywać będziemy **obrotem kasowym**.

Obrót na rzecz ww. osób podlega zaewidencjonowaniu przy zastosowaniu kasy fiskalnej również wówczas, gdy osoba taka żąda wystawienia faktury (ale nie na przedsiębiorstwo, ale prywatnie na imię i nazwisko). Wówczas paragon z kasy fiskalnej należy zszyć z kopia faktury pozostającą u sprzedawcy. Sprzedawca wystawiając na każdą przeprowadzoną transakcję fakturę VAT nadal objęty jest obowiązkiem stosowania kasy fiskalnej.

Do dnia 31 maja 2005r. obowiązkiem ewidencjonowania objęta była sprzedaż na rzecz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w formie indywidualnych gospodarstw rolnych, bez względu na to, czy występowali w swojej działalności jako rolnicy ryczałtowi, czy też jako podatnicy VAT nie korzystający z tego zwolnienia. Obecnie obowiązek ten obejmuje jedynie sprzedaż na rzecz rolników ryczałtowych, natomiast sprzedaż na rzecz podatników VAT nie korzystających ze zwolnienia dla rolników ryczałtowych, nawet prowadzących indywidualne gospodarstwo rolne, objęta jest zwolnieniem z obowiązku ewidencjonowania.

Podatnicy **zwolnieni podmiotowo czy przedmiotowo** również podlegają obowiązkowi posiadania kasy w takim samym stopniu, jak każdy podatnik VAT, przy czym zainstalowanie kasy nie powoduje utraty zwolnienia.

### **UWAGA! Sankcje za niedopełnienie obowiązku**

Podatnicy, którzy pomimo obowiązku nie rozpoczynają w terminie ewidencjonowania przy zastosowaniu kasy rejestrującej, nie mają prawa w okresie zwłoki do odliczenia **30% podatku naliczonego** przy nabyciu towarów i usług. Z chwilą dopełnienia obowiązku mogą odliczać VAT na zasadach ogólnych, jednak nie odliczony

wcześniej podatek przepada, a podatnikowi nie służy prawo do odliczenia/zwrotu 50 % ceny netto zakupionych kas.

### **Zakończenie użytkowania kasy.**

Jeżeli w ciągu 3 lat od dnia rozpoczęcia ewidencjonowania przy zastosowaniu kasy rejestrującej podatnik:

- zaprzestanie działalności;
- zaprzestanie użytkowania kasy;

wówczas będzie zobowiązany do zwrotu odliczonej wcześniej kwoty 50% ceny netto kasy. Jeżeli jednak zaprzestanie użytkowania kasy nastąpi wskutek zdarzeń losowych, np. kradzieży, działania żywiołu, trwałego uszkodzenia wówczas obowiązek zwrotu odliczenia nie nastąpi. Zarówno bowiem ustawa, jak i rozporządzenie wykonawcze, uzależniają obowiązek zwrotu od działań podatnika, a nie od czynników zewnętrznych, na których działanie podatnik nie ma wpływu.

W przypadku dokonywania sprzedaży poprzez **aukcje internetowe** podatnik ma takie same obowiązki, jak w przypadku sprzedaży dokonywanej w sklepie. W szczególności podatnik powinien:

- **zaewidencjonować** każdą sprzedaż dokonywaną w ramach obrotu kasowego;
- **wydrukować** w takiej sytuacji każdorazowo paragon;
- **wysłać paragon** razem z towarem do nabywcy.

### **Dodatkowe odliczenie od VAT.**

Każdy podatnik zakupujący kasę fiskalną ma prawo do odliczenia podatku VAT (w całości albo według ustalonej proporcji) oraz do zaliczenia w koszty wydatków na zakup kasy czy też do amortyzacji jej wartości początkowej.

Podatnicy, którzy rozpoczynają dopiero ewidencjonowanie obrotu przy zastosowaniu kasy rejestrującej, mają prawo dodatkowo do **odliczenia od podatku VAT 90% ceny netto kasy**, nie więcej jednak niż 700 zł. Warunkiem odliczenia jest zainstalowanie kasy oraz rozpoczęcie ewidencjonowania w obowiązujących terminach.

Odliczenie 90% ceny netto obowiązuje jedynie **przy pierwszym zakupie kas**. Chodzi o zakup kas w związku z utratą zwolnienia. Jeżeli podatnik zaczyna w pierwszym miesiącu



instalując 1/5 wymaganych przez prawo i zadeklarowanych w urzędzie skarbowym kas fiskalnych, a dopiero potem kolejne, to prawo do odliczenia przysługuje w stosunku do wszystkich zgłoszonych w urzędzie skarbowym. Przy dokupieniu kolejnej kasy, po zainstalowaniu pierwszych kas w maksymalnie pierwszych pięciu miesiącach od utraty zwolnienia, nie istnieje już taka możliwość.

Odliczenie 90% ceny netto kasy jest dokonywane następująco:

- odliczenie od całości różnicy podatku należnego z naliczonym (kwota do zapłaty z deklaracji VAT);
- a jeżeli podatek do zapłaty nie wystąpił - podatnik otrzyma zwrot w gotówce, ale nie więcej w jednym okresie rozliczeniowym, niż:
  - 25% przysługującego podatnikowi odliczenia przed jego pierwszym dokonaniem (za wszystkie kasy instalowane po utracie zwolnienia) - gdy rozlicza się miesięcznie;
  - 50% tej kwoty - gdy rozlicza się kwartalnie.

**Warunkiem** odliczenia jest:

- złożenie przez podatnika do naczelnika właściwego urzędu skarbowego **przed** terminem rozpoczęcia ewidencjonowania pisemnego zgłoszenia o liczbie kas i miejscu (adresie) ich użytkowania, które podatnik zamierza stosować do ewidencjonowania (można, ale nie trzeba, na specjalnym formularzu zawiadomienia o zainstalowaniu kasy spełniającej odpowiednie kryteria i warunki techniczne, jeżeli formularz ten jest składany przed terminem rozpoczęcia ewidencjonowania);
- rozpoczęcie ewidencjonowania w terminie (czyli pierwsze 1/5 kas w dniu utraty zwolnienia, kolejne co miesiąc);
- kasy spełniające odpowiednie warunki i kryteria techniczne;
- **dowód zapłaty całej należności** za kasę, której odliczenie dotyczy

**Odliczenia VAT.**

Podatnikowi przysługuje prawo do odliczenia VAT w zakresie, w jakim towary i usługi **są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych**. Stąd wynika

brak prawa do odliczenia VAT od zakupów nie związanych z przedsiębiorstwem oraz odliczenia częściowe związane ze sprzedażą zwolnioną i opodatkowaną.

Odliczenie VAT stanowi w zasadzie prawo do pomniejszenia o ten VAT kwoty podatku należnego z tytułu dokonanej sprzedaży, co skutkuje w efekcie obniżeniem podatku VAT do zapłaty albo powstaniem nadwyżki - do przeniesienia na następny okres albo do zwrotu (decyduje podatnik).

Ustawa przewiduje jednak szereg **wyjątków** od tej reguły.

### **Wyjątki.**

Ustawa przewiduje wiele wyjątków rozszerzających prawo do odliczenia VAT na sytuacje, w których podatek naliczony nie jest związany z czynnością opodatkowaną:

1. Ponadto podatnik ma prawo do odliczenia podatku VAT, **jeżeli** importowane lub nabyte **towary lub usługi dotyczą**:
  - dostawy towarów lub świadczenia usług przez podatnika poza terytorium kraju (a zatem formalnie nieopodatkowanych), jeżeli kwoty te mogłyby być odliczone, gdyby czynności te były wykonywane na terytorium kraju, a podatnik posiada dokumenty, z których wynika związek odliczonego podatku z tymi czynnościami;
  - wydania drukowanych materiałów reklamowych, próbek i prezentów (art.7 ust.3-7 ustawy o VAT).
2. Podatnik ma prawo do odliczenia podatku VAT, **jeżeli miejscem świadczenia usług niematerialnych** (art.27 ust.3 pkt 1 ustawy o VAT) jest terytorium państwa trzeciego (**poza UE**) lub gdy usługi dotyczą bezpośrednio towarów eksportowanych, pod warunkiem że podatnik posiada dokumenty, z których wynika związek odliczonego podatku z tymi czynnościami:
  - transakcji ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, w tym świadczonych przez brokerów ubezpieczeniowych i agentów ubezpieczeniowych;
  - udzielania i pośrednictwa w udzieleniu kredytu oraz zarządzania kredytem przez kredytodawcę;

- pośrednictwa lub wszelkich działań w zakresie gwarancji kredytowych lub jakiegokolwiek innego zabezpieczenia pieniędzy oraz zarządzania gwarancjami kredytowymi przez kredytodawcę;
  - transakcji, w tym pośrednictwa, dotyczących rachunków terminowych i bieżących, płatności, przelewów, długów, czeków i innych zbywalnych instrumentów finansowych, z wyłączeniem inkasa należności i faktoringu;
  - transakcji, w tym pośrednictwa dotyczącego walut, banknotów i monet używanych jako prawne środki płatnicze, z wyłączeniem przedmiotów kolekcjonerskich; przez przedmioty kolekcjonerskie rozumie się monety ze złota, srebra oraz innych metali lub banknoty, które nie są zwykle używane jako prawny środek płatniczy, a także monety o wartości numizmatycznej;
  - transakcji, w tym pośrednictwa, z wyłączeniem zarządzania i przechowywania, których przedmiotem są akcje, udziały w spółkach i stowarzyszeniach, obligacje i inne papiery wartościowe, z wyłączeniem dokumentów ustanawiających tytuł prawny do towarów oraz następujących praw lub papierów wartościowych:
    - prawa do określonego udziału w nieruchomości,
    - praw rzeczowych dających ich posiadaczowi prawo użytkowania w stosunku do nieruchomości, udziałów lub akcji, dających ich posiadaczowi prawo własności lub użytkowania w stosunku do nieruchomości lub jej części.
3. Podatnik ma prawo do odliczenia podatku VAT także w sytuacji, gdy wykonując czynności zwolnione od podatku na podstawie art. 122 ust. 1 ustawy o VAT (**dot. złota inwestycyjnego**), nabywa:
- złoto inwestycyjne od podatnika wytwarzającego lub przetwarzającego złoto w celach przemysłowych albo dostarcza złoto w celach przemysłowych;
  - w tym również wewnątrzspółnotowo, lub importuje złoto inne niż złoto inwestycyjne, jeżeli to złoto jest następnie przekształcone w złoto inwestycyjne przez tego podatnika lub na jego rzecz;
  - usługi polegające na zmianie postaci, masy lub próby złota, w tym złota inwestycyjnego.

- o w tym również wewnątrzspółnotowo, lub importuje towar lub usługi, związane z wytworzeniem lub przetworzeniem złota inwestycyjnego.

Kwotę podatku naliczonego (czyli podatku VAT podlegającego odliczeniu) stanowi:

- suma kwot podatku określonych w **fakturach otrzymanych** przez podatnika (z uwzględnieniem rabatów):
  - o z tytułu nabycia towarów i usług;
  - o potwierdzających dokonanie przedpłaty (zaliczki, zadatku, raty), jeżeli wiązały się one z powstaniem obowiązku podatkowego;
  - o od komitenta z tytułu dostawy towarów będącej przedmiotem umowy komisji.
- w przypadku importu - suma kwot podatku wynikająca z **dokumentu celnego**;
- zryczałtowany zwrot podatku (podatek wykazany na **fakturze VAT RR**);
- kwota podatku należnego od **importu usług**;
- kwota podatku należnego od dostawy towarów, dla której **podatnikiem** jest ich **nabywca**;
- kwota podatku należnego z tytułu wewnątrzspółnotowego nabycia towarów (**WNT**);
- **różnica** podatku od nabycia towarów, które są **instalowane lub montowane**, z próbnym uruchomieniem lub bez niego, na terytorium kraju, gdy podatek VAT został w całości z tytułu ich importu pobrany od podatnika dokonującego nabycia tych towarów - w przypadku gdy kwota podatku z tytułu importu towarów jest niższa od kwoty podatku, jaka byłaby należna z tytułu dostawy tych towarów na terytorium kraju;
- wpłacona **różnica** VAT do dopłaty powstała w wymiarze podatku **w imporcie** w wyniku wydania przez organ celny decyzji określającej wysokość zobowiązania podatkowego.

U podatnika dokonującego WDT **nowego środka transportu**, kwotą podatku naliczonego jest kwota stanowiąca równowartość 23% kwoty należnej z tytułu dostawy nowego środka transportu, nie wyższa jednak niż kwota podatku zawartego w fakturze stwierdzającej nabycie tego środka lub dokumencie celnym, albo podatku zapłaconego przez tego podatnika od wewnątrzspółnotowego nabycia tego środka.

## BIBLIOGRAFIA

**Działalność osób fizycznych** regulują, między innymi, ustawy:

- Ustawa z dnia 2 lipca 2004r o swobodzie działalności gospodarczej ( Dz. U. z 2007r. nr 155, poz.1095, z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst ujednolicony ogłoszony w Dz.U.2010 nr 51 poz.307 z późn.zm.) wraz z rozporządzeniami;
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. z 1998r nr 144 poz. 930 z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz. U. z 2003 nr 152 poz. 1475 z dnia 29.08.2003 z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 listopada 2003r. w sprawie określenia wzoru wniosku o zastosowanie opodatkowania w formie karty podatkowej (Dz. U. z 2003r. nr 202 poz. 1961 z dn.28.11.2003 z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie prowadzenia kart przychodów (Dz. U. z 2002r. nr 219 poz. 1839 z dnia 18.12.2002 z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie wzorów zeznania, deklaracji i informacji podatkowych obowiązujących w zakresie zryczałtowanego podatku dochodowego od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2008 nr 211 poz. 1328 z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie określenia wzorów rocznego obliczenia podatku oraz zeznań podatkowych obowiązujących w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych (Dz. U. z 2008 nr 212 poz. 1335 z dnia 01.12.2008 z późn.zm.);
- Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 14 listopada 2008 r. w sprawie stawek karty podatkowej, kwoty, do której można wykonywać świadczenia przy prowadzeniu niektórych usług z wyjątkiem świadczeń dla ludności, oraz kwartalnych stawek ryczału od przychodów proboszczów i wikariuszy,

obowiązujących w 2009 (Monitor Polski Rok 2008 nr 88 poz. 771 z dnia 21.11.2008 z późn.zm.).

**Działalność osób prawnych** regulują m.in. ustawy:

- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych wraz z rozporządzeniami;
- Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2007, nr 168, poz.1180 z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie określenia wzorów deklaracji, zeznania, oświadczenia oraz informacji podatkowych obowiązujących w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych (Dz.U. z 2006 nr 243 poz. 1761 z dnia 27.12.2006 z późn.zm.).

**Ustawy obowiązujące wszystkich prowadzących działalność:**

- Ustawa z dnia 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2007 r. nr 112, poz. 769 z późn.zm.) wraz z rozporządzeniami;
- Ustawa z dnia 11 marca 2004r o podatku od towarów i usług (Dz. U. z dnia 5 kwietnia 2004 r. Nr 54, poz. 535, z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2007 r. nr 171, poz. 1207 z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 23.04.1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16, poz. 93, z późn.zm.) wraz z rozporządzeniami;
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r.-Kodeks spółek handlowych (Dz.U.z 2000r nr 94 poz.1037, z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 27.07.2002 r. - Prawo dewizowe (Dz. U. nr 141, poz. 1178 z późn.zm.) wraz z rozporządzeniami;
- Ustawa z dnia 19.03.2004 r. Prawo celne (publikacja: Dz. U. z 2004 r. nr 68, poz. 622 i nr 273, poz. 2703 z późn.zm.) wraz z rozporządzeniami;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21.04.2004 r. w sprawie zgłoszeń INTRASTAT (Dz. U. z 2006 r. nr 243, poz. 1765, z późn.zm.);

- Ustawa z dnia 29.08.1997 r. - Ordynacja podatkowa ( Dz. U. z 2005 r. nr 8, poz. 60, z późn.zm.) wraz z rozporządzeniami;
- Ustawa z dnia 21.06.1996 r. o urządach i izbach skarbowych (Dz. U. z 2005 r. nr 183, poz. 1538 z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2007 r. nr 89, poz. 589, z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 30.08.2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2007 r. nr 120, poz. 818 z późn.zm.) wraz z rozporządzeniami;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) ( Dz.U.z 2008 nr 207 poz. 1293, z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz.U. z 2002 nr 219 poz. 1836, z późn.zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie prowadzenia ewidencji zatrudnienia (Dz.U. z 2002 nr 219 poz. 1838, z późn.zm.);
- Ustawa z dn.13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007r, nr 11, poz.74 z późn.zm.).

## **ZAŁĄCZNIKI**

- Zał. nr 1 PIT-0
- Zał. nr 2 PIT-16
- Zał. nr 3 PIT-16A
- Zał. nr 4 PIT-28
- Zał. nr 5 PIT-36
- Zał. nr 6 PIT-36L
- Zał. nr 7 PIT-B
- Zał. nr 8 VAT-7